

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ
REİSLİĞİNE

1993/106

SİVAS OLAYLARINA SAVUNMA

SUNAN

MUHAMMET EMİN ÖZKAN

SANIKLAR

1. Muhsin ERBAŞ
2. Adem KOZU
3. Eren CEYLAN

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Esasa dair savunmamı, heyetinizin ve kamuoyunun gözünden kaçan birkaç mühim noktaya bazı başlıklar altında ve gayet kısaltılmış şekilde temas ederek sunmayı, hakkın ve hakikatin ortaya çıkarılması ve netice itibariyle de adil bir hükmün tesisi için son derece lüzumlu bulmaktayım. Şöyle ki:

Sizlerin de bildiğiniz gibi, dosyalardaki muhteva, savcılık mütalaası, müşteki ve müdahil beyanları, kamu tanıklarının vermiş buldukları detaylı ifadeler, görevsizlik kararları ve sair belgeler, davanın konusunu teşkil eden “Sivas Olayları”nı, zaman itibariyle 1 Temmuz 1993 tarihinde başlatmakta ve 2 Temmuz akşamı saat 20.30’da nihayete erdirmektedir.

Gerek iddianameler ve gerekse esasa dair mütalaa; olaylara ideolojik ve resmi bakış açısıyla yaklaşmayarak, “taksirle ölüme sebebiyet” ya da “kavgada el kaldırma” gibi suçlar isnadıyla objektif kıstaslar kullansa idi, vakıanın 1 Temmuz’da başlayan, 2 Temmuz’da nihayete eren ve bu iki tarih arasında cereyan eden salt olayların ele alınması ve irdelenmesi muhakeme için elbette yeterli olacaktı. Görüyoruz ki, savcılık mütalaası tatbik maddesi olarak TCK 146. maddesini

uygun görmekle beraber olayları iki gün gibi kısacık bir zaman kesitiyle sınırlı tutmuştur. Hâlbuki TCK 146. maddesinin tatbiki için dosyada isimleri geçen, gerçek ve tüzel kişilerin şahsi durumları eylemleri, siyasi düşünce ve amaçlarının bir bir ve derinlemesine tahlil edilmesi son derece lüzumlu bulunmaktadır.

Binaenaleyh ben, şenlikleri düzenleyen malum dernekten önce, bu derneğin ismini kendine layık gördüğü şu meşhur Pir Sultan Abdal'dan bir nebze bahsederek savunmaya başlamak niyetindeyim.

KİMDİR PİR SULTAN ABDAL?

Aslında hayatı hakkında yazılı kaynaklarda pek bilgi olmayan, doğum ölüm yılları bile bilinmeyen fakat yirminci asırda çağdaş olduğu kendinden menkul bir derneğe künyesini, isim olarak kabul ettiren Pir Sultan Abdal sadece bir halk ozanı mıdır, yoksa yaşadığı devirde ortaya koyduğu siyasi tercih ve düşünceleriyle politik bir sima mıdır?

Meselenin çözümüne ışık tutacak bu çok ciddi soruların cevabını Mehmet Fuat'ın 1980 senesinde de 2. baskısını yapan *Pir Sultan Abdal* isimli kitabından birlikte öğrenmemizde fayda mülhaza etmekteyim. Malumunuz Mehmet Fuat, meşhur Nazım Hikmet'in evlatlığı olup, şiirlerinde "Memet" ismiyle bahsettiği kişi olduğu rivayet olmaktadır.

Mehmet Fuat'tan öğrendiğimize göre, Pir Sultan, bir yerde Yemenli olduğunu, bir başka yerde peygamberin öz torunu, bir başka yerde de İmam Zeynel Abidin'nin öz torunu olduğunu söylemekte ve Zeynel Abidin'den "Zeynel dedem" diye söz etmektedir. Kendisi

Alevi-Bektaşî tarikatından olup, tarikata girme arkadaşı yani musahibi bildiğimiz “Ali Baba”dır.

Pir Sultan; bağı olduğu tarikata göre yalnız dini önder değil, devlet başkanı olarak da kabul olunan İran şahları adına Anadolu halkını Osmanlı’ya karşı kıskırttığı, ayaklanmaya çağırdığı, (bölücülük yaptığı) belki de bir ayaklanmaya öncülük ettiği için Sivas valisi Hızır Paşa’nın emriyle tutuklanmış, yolundan dönmeyeceği anlaşılnca da asılmıştır. Mezarı bir menkıbeye göre Erdebil’de Bektaşî geleneğine göre de Merzifon’da olduğu söylenmektedir.

“Yürüyüş eyledi Urum üstüne” diye başlayan şiirinde, “Koca Haydar” namıyla andığı, Şah İsmail’in babası Şeyh Haydar’dır. “Şah” diye bahsettiği, Akkoyunlu Devleti’ni yıkıp, Safevioğulları Devleti’ni kurarak “Şi” mezhebi başkanlığı ile devlet başkanlığını birleştiren Şah İsmail’in kendisidir.

Pir Sultan 1534 tarihinde Bağdat’ın Osmanlı’ya geçmesi üzerine İran şahına

Güzel Şah’ım çok yerlerden görünür,

Aslı nedir, niye verdin Bağdad’ı?

diye şiirler yazarak İran şahlarına duyduğu derin özlemini dile getirmiştir. Şah İsmail, Azerbaycan’da Safeviye adlı bir tarikat kuran “Şeyh Safiyeddin İshak”ın soyundandı. Çevresine topladığı Akkoyunlu, Karakoyunlu, Anadolu Türkmenlerle Tebriz’i alarak 1502’de Safevioğulları Devleti’ni kurmuştur. Görüldüğü gibi devletin adı bir tarikat liderinin ismiyle aynıdır. Yani Pir Sultan Abdal’ın o tarihte özlemini çektiği Şah İsmail’in devleti anti laik bir devlettir.

Şah İsmail, Anadolu'da ki bir kısım halkın kendisine "Mehdi" diye bağlanmalarını değerlendirerek, Anadolu'nun verimli topraklarını almak ve yandaşlarına, Osmanlı'ya karşı sahip çıkmak istiyordu. Bu sebeple gönderdiği dervişlere, halkı Osmanlı yönetimine karşı kıskırtarak dini duygulardan siyasi alanda yararlanmayı çok güzel başardı. Gerek Yavuz Sultan Selim Mısır Seferine çıkarken, gerekse Kanuni 1526'da Macar ordularına karşı batıda Mohaç Seferini kazanırken Şah İsmail yukarıda zikrettiğim dervişleri kanalıyla Orta Anadolu'da halkı Osmanlı yönetimine karşı kıskırtma eylemlerini sürdürmekteydi.

Kanuni, ordusu ile batıda zaferden zafere koşarken 1534 tarihinde ta Avrupa ortalarından bütün ordusunu doğuya ve Orta Anadolu'ya getirmek zorunda kalışı, bahsettiğim gibi Şah'ın yıkıcı ve bölücü faaliyetlerine karşıdır.

İşte Pir Sultan Abdal, 16. yüzyılda Anadolu'daki bu çatışma ve ayaklanmalar içinde şaha bağlı bir şeyh ve Osmanlı'ya karşı ayaklanma önderi olarak, İran şahını bir "Mehdi" bir kurtarıcı diye görerek yaşadı. Osmanlı padişahlarını ise Anadolu'yu sömüren zorba ve düşman bildi. Güzel İran şahı gelip, çirkin Osmanlı padişahının yerine geçerse Türkmenlerin acı çekmekten kurtulacağına inandı.

Bu inancını:

Padişah katlime ferman dilese,

Yine geçmem ala gözlü Şah'ımdan,

Cellatlar karşımda satır bilese,

Yine geçmem ala gözlü Şah'ımdan.

dizelerinde ve sair dizelerde açıkça dile getirmektedir. Anlattığım yönüyle Pir Sultan Abdal, bir halk ozanı değil, siyasi bir önder, bölücü bir lider ve şahın Osmanlı topraklarındaki jurnalcisi, muhbiri ve temsilcisidir.

Pir Sultan'ın bu hareket ve eylemleri Osmanlı yönetimine göre ihanet sayılmış, tecziye cihetine gidilmişse de neticesi itibariyle bölge halkını ikiye bölmüştür.

İşte Sivas'ta, 2 Temmuz 1993 günü meydana gelen olayların kaynağının bundan beş yüz sene önce Pir Sultan'ın **BÖLÜCÜ SİYASİ DÜŞÜNCELERİ** ve **POLİTİK TERCİHLERİ** yatmaktadır.

O tarihlerde iki büyük Türk Devleti'nin varlığı malumunuzdur. Doğuda Safeviye Devleti başında Şah İsmail, batıda Osmanlı. İşte Pir Sultan, siyasi tercih ve eylemlerini topraklarında yaşadığı Osmanlı'ya karşı, şahı destekleme yönünde kullanmış, netice itibariyle ortaya çıkardığı bölücü hareketlerinin doğal sonucuna da katlanmak zorunda kalmıştır. Pir Sultan'ın Osmanlı'ya göre ihanet sayılan siyasi faaliyetlerinin ve bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan halk hareketlerinin bölge halkını ikiye böldüğünü yukarıda zikretmiştim. Yeri gelmişken şunu da ilave edeyim. Şimdilerde bazıların empoze etmeye çalıştığı gibi yöre halkı mezhep farklılığı sebebiyle ikiye ayrılmış değildir. Esasen, Alevilik-Bektaşılık bir mezhep değil bir tarikattır. Hem de Hoca Ahmet Yesevi'ye dayanan en büyük tarikatlardan biridir. Farklı inançlar ister tarikat olsun, ister mezhep olsun insanların bir arada yaşamalarına mani değildir. Ülkenin her bölgesinde değişik mezhep ve tarikattan insanlar birlikte yaşamayı sürdürdüğü gibi, biri diğeri nin mezhep ve tarikatının ne olduğunun farkında bile

değildir. Bu itibarla Sivas yöresindeki farklı yönelişlerin temelinde farklı siyasi tercihlerin yattığının bilinmesini tekrar tekrar vurgulamakta fayda görmekteyim.

Sayın Reis Bey,

Sizlerin ve herkesin malumu olduğu gibi Kanuni dönemi Osmanlı'nın yükseldiği ve yasama açısından bugünkü çağdaşların bile tasvip ettiği bir dönem iken, tamamıyla anti laik bir şah yönetiminin özlemini çeken Pir Sultan'ın, şenlikleri düzenleyenler tarafından baş tacı yapılmasının sebebi sizce ne olabilir, hiç düşündünüz mü?

Bunların Pir Sultan'ı büyük bir ozan olarak görmeleri ve bu sebeple baş tacı yaptıklarına dair savlarına inanmak çok büyük bir safdilliktir. Zira Pir Sultan'ın ozan tarafı bu davayı ve şenlik düzenleyicilerini hiç mi hiç ilgilendirmemektedir. O, yerine göre anti laik olduğu gibi yerine göre ve kendi anlayışı istikametinde koyu bir dindardır da.

*Müminleri bir katara dizelim,
Güruh güruh şu alemi gezelim,
Münkirlerin sarayını bozalım,
Yıkalım bakalım nic'olsa olsun.*

şeklindeki mısraları onun koyu bir din duygusunu dile getirdiği mısralarıdır.

*"Gafil kaldır şu gönlünden gümanı,
Bu mülkün sahibi Ali değil mi?
Yaratmıştır on sekiz bin alemi
Rızkı veren Ali değil mi?"*

Bu mısralar da Pir Sultan'ındır. Onun dindarlığının boyutlarını göstermesi ve ülkemizdeki Alevi tarikatından vatandaşların nefyettiği, benimsediği gulat tabir olunan batıl inanca tetabuk etmesi itibariyle dikkati gerektiren bir cihettir.

Pir Sultan geçmişte kalan siyasi kişiliği, yaptığı eylemler ve öncülük ettiği isyanları ile tarihteki yerini elbette alacaktır. Halk ozanı olarak Karacaoğlan, Köroğlu, Yunus Emre, ozan yönüyle Pir Sultan'dan farklı değildir. Özellikle ve ille de Pir Sultan'ı baş tacı yapanlar onun ozan tarafını değil siyasi kişiliğini önemsemekte ve benimsemektedirler. Anlattığım gibi Pir Sultan'ın mensubu bulunduğu Alevi-Bektaşî tarikatının en büyük manevi lideri Pir Sultan değildir. Bilakis Pir Sultan en büyük siyasi liderlerden biridir. Şenliği düzenleyen Pir Sultan Derneği mensupları kendilerine büyük bir ozanı önder olarak benimsemek isteselerdi, bu açıdan Pir Sultan'ı seçmeleri için gerçek hiçbir sebep gösteremeyeceklerdi. Bu konuyu, zaman itibarıyla biraz daha yakına taşıyacak olursak Pir Sultan'ın politik bir lider sıfatıyla 500 sene evvel ortaya attığı siyasi düşünce ve tercihleri ve bu tercihler doğrultusunda ortaya çıkardığı kararları, yöre halkını sadece ikiye bölmekle kalmamış, şimdi bile Türkiye'yi parçalamak isteyen bir kısım batı ülkeleri tarafından, "ŞARK POLİTİKASI" içinde, bazen de Rusya tarafından "SICAK DENİZLERE İNME MESELESİ" olarak kullanılagelmıştır.

Binaenaleyh, duruşmaların başladığı günden beri çok saf ve masum bir üslup içinde Pir Sultan'ın ozan kişiliği etrafında bir sanat faaliyeti olarak nitelendirilen, fakat aslında onun politik kişiliği etrafında küme-

lenildiği yine ilgililerin kendi ifade ve yazılarından tesbit ettiğimiz Pir Sultan Abdal Derneği'ni de incelemekte nihai karar açısından gerekli bulmaktayım.

PİR SULTAN ABDAL DERNEĞİ

1988 senesinde Ankara'da kurulan, İstanbul'da da şubesi bulunan mezkur derneğin amacı hakkında, huzurunuzda dernek yetkililerinin verdiği tek yanlı ifadelerden başka dosyanızda doküman bulunmamaktadır. Nendense mahkemeniz derneğin tüzüğünü bile celbetmeye lüzum görmemiştir. Hâlbuki ilgili dernekler masasından derneğin faaliyetleri hakkında bilgi istenmeli, Sivas halkının gösterdiği kitlesel tepki ve 15.000 kişiden oluşan yürüyüşü kanunsuz olarak nitelendiren bu dernek ve mensupları acaba kendileri hep masum ve yasal bir yol mu izlemişler, yoksa sağda solda icra ettikleri kanunsuz eylemleri ile takibat geçirmişler mi? Dernek yetkililerin siyasi faaliyetleri itibariyle, öyle kalmaları gerekli kabuğun ve sınırların içinde kalmadıklarını bilmekteyiz. Kimsenin geçmişi ve siyasi düşüncesi bizi enterese etmemekle birlikte, bu derneğin yayımladığı Pir Sultan Abdal dergisinin yayın yönetmeni ve derneğin düzenlediği şenliklerde sorumlu kişi olarak Ali Balkız, Lütfi Kaleli'nin çıkardığı *Sivas Katliamı ve Şeriat* isimli kitapta özgeçmişini anlatırken beş sene ceza alarak yatıp çıktığını zikretmektedir. TDKP davasında Ali Balkız beş sene cezaya acaba hangi sanat ve şiir faaliyetini icra ederken mahkûm olmuştur. Devlete karşı suçu Mahkeme kararıyla sabit bir kişinin Sivas halkını devlete jurnal etmeye hakkı olabilir mi? Ya da bu jurnalın keyfiyetindeki samimiyet nereye kadardır.

Bu derneğin niçin kurulduğu, niçin Ankara da ikamet ettiği, niçin İstanbul'da ve İzmir'de faaliyet gösterdiği, merkez olarak neden Banaz ilçesi seçilmediği ve unvanının ne sebeple Pir Sultan olarak seçildiği, yukarıda açıkladığım ve 500 sene evvel Pir Sultan tarafından ortaya konan siyasi tercih ve faaliyetler istikametinde incelenirse "sanata olan sevgi" ile izah, bendenizi asla tatmin etmemektedir.

Pir Sultan'ın vatandaşı bulunduğu Osmanlı yönetimine karşı Şah İsmail'i destekleyen siyasi görüşünün dernek açısından Türkiye'ye yansımaları da gerçekten izahı güç fakat mutlak surette yorumlanması gereken bir husustur. Savunmamın girişinde de söylemiştim. Pir Sultan hakkında net bilgiler olmadığı gibi şiirleri hakkında da açık bilgi sahibi değiliz. Ona isnat olunan çoğu şiirlerin ona ait olduğu bile şüphelidir. Hatta birçok ünlü ozanda olduğu gibi birden fazla Pir Sultanın mevcudiyeti de rivayetler arasındadır. Ancak şüphe taşımayan bir gerçek var ki o da, bu derneğin ismini isminden aldığı Pir Sultan'ın siyasi kişiliği, politik önderliği, yaşadığı dönemin Osmanlı yönetimi tarafından ihanetle suçlanıp suçu sabit görülerek idam olunmasıdır. Bu husus katıksız ve su götürmez bir gerçektir. Bu gerçeğe kimse gözlerini kapatmamalı, kapatamaz da. Bu tarihi gerçekler irdelenmeden Sivas'ta meydana gelen olayların iki günlük bir oldubittiyle yargılanması halinde mahkemeniz vereceği nihai kararında tarihi bir hataya düşmüş olacaktır.

Pir Sultan'ın geçmişte kalmış ve tarih içindeki yerine almış bulunan politik tercih ve faaliyetlerini, Pir Sultan Abdal derneğine, dernek yöneticilerine ve yan-

daşlarına uygulayacak olursak ortaya çıkan tablo pek de iç açıcı görülüyor. Şairin kendisi ülkesinde yaşadığı Osmanlı devleti ve yönetimine karşı dışarıdan bir devletin, Safeviye Devleti'nin hükümranlığının özlemini çektiğine göre, şaire izafetle kurulan Pir Sultan Derneği, hudutları içinde özgürce faaliyet gösterdiği Türk devletine karşı acaba hangi dış devletin egemenliğinin özlemini çekmektedir? Dernek mensupları nendense mahkemenize vermiş buldukları detaylı ifadelerinde mangalda kül bırakmamaya bir birbirleriyle yarışarcasına özen göstermeye çalışmışlar ama arz ettiğim tarihi gerçeğin yakınından bile geçmemişlerdir. Pir Sultan, yaşadığı dönemde ortaya attığı Şah yanlısı ve özlemcisi bölücü siyasi düşünceleri, muhbirlik görevi ve siyasi önderlik sıfatının da desteği ile o tarihten beri yöreyi olduğu gibi, Sivas'ı da ikiye bölmüştür. Yukarıda Pir Sultan'ın Bektaşî tarikatına birlikte girdiği en yakın dostu musahibi Ali Baba bu güne kadar Sivas'ta bir mahallenin adı olmuştur. Yoksa bu isim Hz. Ali'ye izafeten verilmiş bir isim değildir. Mevzuu bahis dernek açıkça görüldüğü gibi varlığını bu ikiye bölünme felsefesinin temellerine dayandırmaktadır. Aşağıda dernek yetkili ve görevlilerinin dernekle ilgili siyasi görüşlerini, yazılı belgelerle ortaya koyarak, bu hususu kendi ifadeleri ile ispat edeceğim.

Sayın Reis Bey, Sayın Üyeler,

Bildiğiniz gibi hiçbir siyasi dernek aniden ve kültürel bir oluşuma istinat etmeden kurulamaz. Derneklerin evveliyatında çoğu kez var olan bu kültürel oluşum, Pir Sultan Abdal Derneği açısından incelendiğinde

daha bir özellik arz etmektedir. Bu derneğin tarihten getirdiği misyon tamamen Pir Sultan'ın siyasi kişiliğinde tecessüm etmektedir. Binaenaleyh bu gerçek çok vahim ve şiddetle karşı çıkılması gereken bir gerçektir. Pir Sultan'ın kendi döneminden beri devam eden ve onun siyasi kişiliğine istinaden ikiye bölünen yöre halkının oluşturduğu sosyolojik arka plan iş bu dernek tarafından bilinçli bir şekilde ve dernek faaliyeti olarak inatla sürdürülmekte ve devamı sağlanmaktadır. Asıl sorgulanması ve ortaya çıkarılması gereken husus bu husustur. Dernek ne sıfatla ve hangi hakla Pir Sultan'ın eylem ve hareketlerini zamanımıza taşımaktadır. Ve ne amaçla? Şenlik, kültür faaliyeti, sanat etkinliği... Bunlar birer maskeden ibarettir.

Pir Sultan Abdal Derneği'nin siyasal tercihlerinin Pir Sultan Abdal'a göre pek netlik kazanamamasındaki asıl sebep Türk devletine karşı alternatif bir devlet bulunmayışındandır. Fakat alternatif bir devletin bulunmayışı, gelecekte de bulunmayacağına delalet edemez. Şenliğe katılanların siyasi sicilleri incelendiğinde hiç değilse bir kısmının Türk devletinin bekasını isteyen kişiler olmadıkları ortaya çıkacaktır.

Mesela Aziz Nesin, devlete karşı suçlardan defalarca mahkûm olmuştur. Şenliği düzenleyenlerden Ali Balkız TDKP davasından beş sene mahkûmiyet giymiş ve cezası çektirilmiştir. Vefat edenlerden Nesimi Çimen 5 Mart 1977 tarihinde Türkiye'de ilk defa "Şah İsmail" gecesini düzenleyendir. "Aleviler aşırı solcu olduğum için sevmezler beni" diyen kendisidir. Behçet Sefa Aysan TCK 141-142'ye muhalefetten tutuklanmıştır. Uğur Kaynar iki yıla hüküm giymiştir. Rıza

Aydoğmuş Devrimci Gençlik Derneği Başkanlığı yapmış TCK 141'den 5 yıla mahkûm olmuştur. (Lütfi Kaleli, *Sivas Katliamı ve Şeriat*, s. 82 ve devamı)

Şahıslar hakkında vermiş olduğum bu malumat kendileri tarafından verilen umumi bilgilere dayanmaktadır. Şahısları bir tarafa bırakalım, derneğin düzenlediği ve mütalaada da zikredilen devrim şehitleri ve terör örgütü militanlarına saygı duruşu, hainlikleri kendi ülkelerinde bile ilan edimleş yabancı siyasi önderlerin büyük posterlerinin, örneğin Stalin'in örneğin Lenin'in örneğin Che Guavera'nın gölgesi altında icra olunan şenliğe, sanat şenliği denebilir mi? Bu düpedüz siyasi bir faaliyettir. Bu yabancı siyasi liderlerin 500 sene evvel yaşayan siyasi liderle yani Pir Sultan'la bağlantısını kurmak için kâhin olmaya gerek yok. Binaenaleyh bu dernek, alevi vatandaşların dahi saf dini düşüncelerini istismar ederek siyasi faaliyet gösteren, belli amaçlar doğrultusunda şenlik adı altında siyasi faaliyet düzenleyen çok amaçlı bir dernektir. Faaliyetinin bir an evvel durdurulması gerekir. Bahsettiğim meseleler devletin gözünden kaçsa da Sivas halkının basiretli bakışlarından kendini kurtaramamış, netice itibarıyla binlerce kişi bunlara karşı tepkisini kitle halinde ortaya koymuştur. Kitleselel tepki derken otelin yakılmasını kastetmiyorum. Onun da suçlularını bu dernek mensupları yahut yandaşları arasında aramamıza hiçbir yasal engel bulunmamaktadır. Otelin yakılması ve insanların ölmesini kimsenin tasvip etmeyeceği, edemeyeceği bedahet derecesindedir. Ancak sokakları dolduran ve yürüyen halkın kitleselel tepkisi, çok amaçlı bu derneğin yıkıcı ve bölücü siyasi düşüncelerine karşıdır.

Bu siyasi düşüncenin muhtevasına dini tahkir unsuru da eklenince, halkın tepkisi galeyana dönüşmüştür.

Pir Sultan'ın 500 sene evvel ortaya attığı siyasi düşünceler doğrultusunda ikiye bölünen yöre halkı, dolaşısıyla Sivas halkı, bu yarayı kaşımadan ve geçmişe dönmeden bir arada yaşayıp giderken yani yara kabuk bağlamışken, halkın bir bölümünü yanına alarak, onların unutup gittikleri Pir Sultan kaynaklı siyasi tercihleri akıllarına getirmek için şenlik düzenlemek, Pir Sultan'ın görüşlerini tasvip etmeyen diğer kesimi şiddetli tahrik değil midir?

Bu hususun daha iyi anlaşılması için şöyle bir örnek vermek istiyorum. Mesela Pir Sultan'ın siyasi görüşlerine, karşı görüşte yer alan diğer kitle yani şaha karşı Osmanlı'yı destekleyen kitle, bugün Dernekler Kanunu'nun verdiği yetki ile Ali Baba Mahallesinde oturan vatandaşların görüşlerine zıt bir dernek kurarak Ali Baba Mahallesinde şenlik düzenleyebilirler mi?

Ali Baba Mahallesinde oturan vatandaşların örflerine inançlarına zıt olarak kurulacak, mesela bir Hızır Paşa Derneği, mesela bir Hz. Muaviye Derneği Ali Baba Mahallesinde hangi şenliği düzenleyebilir, hangi festivali gerçekleştirebilir? Ya da gerçekleştirmesi halinde ne derece haklı olur? Sonucu tahmin etmek için yukarıda değindiğim gibi kâhin olmaya gerek yok. Bu itibarla çok amaçlı siyasi düşüncelere dayalı, Ankara'da kurulu derneğin faaliyeti siyasidir. Ayrıca dernekler yasasına da aykırılık teşkil etmektedir. Evvelimde bunların yargılanması, sonra yürüyüşe katılan 15.000 kişiden oluşan halkın yargılanması gerekiyorsa yapılmalıdır. Dernek mensupları, yasalara göre

kurduklarını iddia ettikleri malum derneğin düzenlediği kültür şenliğini maske olarak kullanamazlar. Şenlikte büyük boy posterlerinin duvarları süslediği yabancı liderlerin ya da yerlilerden Mahir Çayan'ın anladığı ve gerçekleştirdiği biçimde eylemler bu dernek tarafından tasvip görmese, o posterlerin o duvarlarda başka ne işi olabilir? Saygı duruşunun konusu terör örgütü, ya da devrim şehitleri, hangi sanatın temsilcisidir ki sanat adına düzenlendiği iddia olunan bu şenlik, onların himayesinde ve gölgesinde icra olunmuştur?

Açılış konuşmasında ve huzurunuzda kamu tanığı olarak dinlenen dernek görevlilerinin demokratik özgürlükler talebi artık kimsenin inanmadığı basit bir polemik konusudur. **BUNLARIN SU YÜZÜNE ÇIKARILMASI GEREKEN ASIL VE TEMEL KONULARI NEDEN BAĞIMSIZ BİR ALEVİ ULUSU VE ALEVİ DEVLETİ İDDİASI OLMASIN?**

Yanlış anlaşılmasın, ülkede yaşayan bütün alevi vatandaşları bu düşünce ile itham etmiyorum. Ancak alevi vatandaşları istismar eden hatta şu mahut dernek yetkililerini bile kullanan birtakım harici güçlerin ülke bütünlüğüne yönelik siyasi ve bölücü emellerinin tahakkuku bağımsız bir alevi devleti iddiasına dayanılamaz mı? Güneydoğuda şimdilerde gelinen fiili durum iddiamın pek de yersiz olmadığını açıkça örneklemektir. Kaldı ki:

Cumhuriyet gazetesinin 23.8.1994 tarihli nüshasında Cemal Şener'in Miyase İlknur'la birlikte hazırladığı "Şeriat ve Alevilik" isimli araştırma yazısı bu tezimize ışık tutmakta ve hak vermektedir. Dikkat ediniz yazıyı aynen iktibas ediyorum.

Şöyle ki: “*Kızılyol* dergisi Anadolu Alevistan’ı ulusunun devrimci yayın organıdır. Derginiz *Kızılyol*’un yayını Türkiye Anadolu Alevistan’ında yapılmaktadır.”

Adı geçen dergi, Alevilerin Türk ve Kürtlerin ayrı bir ulus olduğunu söylüyor ve ulus olmanın kriterlerini de kendi görüşüne göre sıralıyor. Dergi Alevistan dediği bölgenin haritasını da koymuş. “Bağımsız Anadolu Alevistan Sosyalist Halk Cumhuriyeti haritasında başkent Dersim olmak üzere Tercan, Varto, Kiğı, Akçadağ, Maraş, Hatay, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum’u kapsamaktadır.” diye de not düşmüş.

Pir Sultan Derneği tarafından tekzip edilmeyen yurkarıda verdiğim kısa alıntıdan da anlaşılacağı gibi meseleler çok vahim boyutlara ulaşmıştır.

Netice itibariyle düzenlenen şenlik de bir sanat şenliği olmaktan öte, geleceğe yönelik büyük ideallerin tahakkuku için gerçekleştirilmiş küçük bir uygulamadır. Nasıl Pir Sultan 500 sene evvel kendi ülkesi olan Osmanlı’ya karşı şah İsmail’in egemenliğini özlemekte ve dilemekte ise, bunların Türk devletine karşı özlemini çektikleri ve gerçekleştirmeye çalıştıkları alternatif devlet işte bu adımla verdiğim bağımsız Alevistan devletidir. Bunun başka türlü izahı olamaz. Binaenaleyh Pir Sultan’ın kişiliği ile derneğin ilişkisi ve siyasi görüşlerin örtülü biçimde paylaşılması, bu görüşleri paylaşmayan, benimsemeyen halkın diğer kesimiyle çelişkiye sebep olmuştur. Sivas olaylarının gerçek sebebini derneğin ortaya çıkardığı bu çelişkiden başka yerde aramamak, faileri de derneğin içinde aramak gerektiğini bir kez daha tekrar ediyorum. Sivas olayları göstermiştir ki, halkın bir diğer kesimini ızzar eden,

kabuk bağlamış yarasını kanatan, inançlarını rencide eden bir dernek yasalara uygunda kurulsa illegaldir. Hakkın suiistimalidir. “Hukuk okullarında öğretilen ve MK’nın 2. maddesinde yerini bulan “Bir hakkın gayri ızzar eden suiistimalini kanun müdafaa etmez.” ilkesi gereği bu derneğin hukuken korunmak bir yana kovuşturulması gerekir.

Bu dernek mensuplarının peşinden gittiği siyasi düşünce ve ideal ile onlara karşı çıkan halkın ortaya çıkardığı bir diğer çelişki de; Pir Sultan Derneği esasen devlete yani Türk Devleti’ne karşı olmakla birlikte siyasi faaliyetlerini özgürce yürütebilmeleri açısından sisteme karşı değildir. Karşı grupta yer alan halk, sistemi beğenmese bile devletin kutsallığına inanır. Yani bu devlet Pir Sultan’ın istediği devlet değildir. Buna rağmen, sistemi menfaatçi bakış açısıyla savunmaktadır. Karşılarındaki halk ise devletini devlet bilir, canla başla onu bu dernek ve mensupları gibilere karşı savunur. Yunan’a karşı da savunur. Fakat sistemin ve işleyişinin kokuşmuşluğundan, gayri adil oluşundan bahisle yanlış sistemde araması halkın bir kusuru sayılmamalıdır. Halen bu hususta şikâyeti olmayan var mı ki, halkın şikâyeti olmasın? Derneğin devlete, halkın da sisteme olan farklı bakışları kişilerin derununda ve vicdanında iken, bunu önceden ve ilan ederek halka meydan okurcasına ortaya çıkarmaya çalışmak, tantanalı şenlikler düzenlemek her türlü kitlesel hareketi beraberinde getirmiştir. Zaten dernek mensuplarını amacı da bu olduğu için bilinçli davrandılar, dediler ki: Biz Pir Sultan’a izafeten onun görüşlerini dile getiren bir panayır düzenleyelim. Toplum sessiz

kalırsa bu bizim başarımızdır. Toplum kitle halinde tepki gösterirse ortalığı karıştırmış oluruz. Dolayısıyla bu da bizim başarımızdır. Görüldüğü gibi her iki durumda da kendi siyasi görüşlerini ve eylemlerini başarılı kılacak bir kışkırtma aslında tahrikin kendisidir. Olayların gerçek faillerini de işte bu kışkırtıcılar arasında aramamız gerekmektedir.

Sayın Reis Bey,

Dikkat ederseniz, müşteki, müdahiller, bunların vekilleri öteden beri devletin ta başından başlayarak bütün siyasi partileri, parti başkanlarını, sağ kalanlara kucak açan partiyi, hatta kendi yandaşları partiyi ve yetkilileri, emniyeti, orduyu, Müslüman halkı, imam hatipleri, din derslerini, hülasa kendi dışlarında devletin nesi varsa fırsatını bulmuşken hepsini hatta mahkemenizi bile suçlamaktadırlar. Neye karşı? Kendilerine karşı suçlamaktadırlar. Demek oluyor ki kendilerinden ibaret küçük bir topluluğun dışında herkes bunlara karşı suçlu, öyle mi? Sakın tersi olmasın? Çünkü:

Sizlerin de bildiğiniz gibi, dinin ve kutsal değerlerin alenen tahkiri, rencide edilmesi, bu kanunlar nezdinde bile kovuşturmayı mucip suçlar arasındadır. Bu dernek, bahsettiğim suçu alenen ve her fırsatta sürgit işleyenleri örgütlemiş, halkın Müslüman kesimine karşı din düşmanlarına çanak tutmuştur. İşte Sivas halkının 15.000 kişiden oluşan kitlesel hareketiyle gösterdiği tepki, bu çanak tutmayadır. Her ne kadar kitle halinde sokağa dökülen halk tek tek laikliği benimsemese bile, burada yapılan eylem, laikliğe karşı değil, tersine; halkın din duygularına saldırarak "Laikliğin teminat altına

aldığı din ve vicdan özgürlüğünü” alenen ve pervasızca ihlal eden Kültür Bakanlığı destekli dernek faaliyetine karşıdır. Canlara kast etmeden şenliği ve ilgililerini tel’indir. Kamuoyuna ve halka topluca mesaj ulaştıran bir gösteridir. Amaç, ihlal edilen din ve inanç özgürlüğüne karşı kendi tavrını bilinçli bir şekilde ortaya koymaktır. Yakın zamanda Fransa’da tesettürlü olarak derse giren iki kız öğrencinin laikliği ihlal gerekçesiyle yargılandıklarını gazetelerden okumuş olmalısınız. Davaya reddedilmiştir. Kararın gerekçesi enteresandır.

Özetle mahkeme, karar gerekçesinde; “dini sebeple başını örten bu öğrencilerin örtülerine müdahale asıl laikliğe aykırı sayılmalıdır” diyerek örtüyü engellemiştir. Binaenaleyh malum derneğin mensupları ve yandaşları sürekli dine ve dinin kutsal değerlerine saldırırsa laikliğe başkaldırmış sayılması gerekmez mi? Mahkemenin bu hususu gözden kaçırmaması gerektiğini bilmesini dilemekteyim.

“70-80 sene kadar önce yine aynı Fransa’da, Paris’in ortasında sosyalist gençliğin anarşi hareketlerini sessizce ve ilahi söyleyerek protesto eden papazların bu kanunsuz yürüyüşüne, Paris itfaiyesinin su sıkarak engellemeye çalışmasına karşı aynı gençlik, papazlara yapılan bu su sıkma eylemini dine saldırı saymış ve Paris’te yer yerinden oynamıştır.” Bu beyefendiler, dini ve bu dinin samimi mensuplarını yok farz ederek, faaliyet göstermeye öteden beri alıştıkları için halkın tepkisine hala akıl erdirememekte hiçbir bakımdan mazur değillerdir. Otursunlar biraz laiklik talimi yapsınlar. Kafalarındaki sorunlar kendiliğinden çözülecektir. Bunu onlara biz anlatacak değiliz.

Bu derneğin sözde demokrat, sözde laik, sözde ölüm cezasının kaldırılmasını isteyen yetkili ve yandaşları huzurunda vermiş buldukları paradoksal ifadelerinde ne de güzel polemik yapıyorlar. Sözde her şeyi nasıl da izah edip suçun tavsifi hatta verilecek cezanın miktarını bile tayin ediyorlar. Neymiş efendim, halkın Sivas sokaklarında yürümesi, tepki göstermesi bu şenliğe ve Aziz Nesin'e karşı olamazmış. Neden? Çünkü Aziz Nesin bunların iddia ve ifadelerine göre 1 Temmuz günü Sivas sokaklarında tek başına ya da koruma ile dolaşmışmış, tam altı defa dışarı çıkmışmış, dilese lermiş Aziz'i o anda öldürebilirlermiş.

Aziz Nesin tek başına sokakta öldürülmeyip, halk sokağa döküldüğüne göre Sivas'ta laiklik yıkılmışmış, öyle ise gelsin 146. madde. Sanki 1 Temmuz'dan evvel Sivas'ta laiklik yok. Halk laikliğe karşı 1 Temmuz'dan evvel ya da 2 Temmuz'dan sonra tepki gösteremez. Sanki Sivas tam bunların geldiği gün laik oldu. Bunlar komik iddialardır. Aziz'in tek başına iken öldürülmesi suçun nevini değiştirecekse, bunlar ortada yokken Sivas'ta laik sistemin yürüklükte olması ve halkın tepkisiz kalması da suçun nevini değiştirmesi gerekir. Bu dernek kendi çevresinde bazı topluluklarla oluşturduğu kitleyi halkın kabul ettiği kutsal değerlere saldırma aracı olarak kullanırsa halkta cevabını kitle olarak verecektir. Binaenaleyh vefat edenlerin cesetlerini ve halk vicdanında hasıl ettiği duyguları dahi istismar ederek gözden kaçmayı başaran bu derneğin, ölüm olayından bile sorumlu tutulması gerekir. 37 kişiyi otele dolduranlar kim? Çıkmak isteyenleri "gelsin devlet bizi kurtarsın, görevi değil mi?" diye engelleyen

kim? Kendileri dışarı çıkıp girmelerine rağmen 37 kişiyi otel de tutmak sureti ile ülke gündemini işgal etmek isteyen kim? Hepsi aynı kişiler. Yani dernek yetkilileri. İfadelerinde her ne kadar şecaat da arz etseler, söyledikleri hep başka şey oldu. Bunlar laikliği olduğu gibi hukuku ve hukuk kurallarını da herkesten iyi biliyorlar. Örneğin laik T.C. Meclisi'nden çıkmış, laik kanunlar içinde yer almış ve laik mahkemeler tarafından uygulanan bir kanun maddesi mesela "silah taşımayı yasaklayan kanun" silah taşıyan biri tarafından ihlal edilse, bunlara göre sanığın hem ruhsatsız silah taşımaktan, hem de laik bir kanun maddesi kasten ihlal edildiğine göre laikliğe aykırılıktan TCK 146/1 madde gereği yargılanması gerekecektir. Binaenaleyh Sivas halkının kitlesel tepkisi şenliklere karşıdır.

Bunun da cezası varsa kanunda bellidir. Bunlar kendilerini laiklikle özdeşleştirerek, kendilerine karşı olmayı, laikliğe karşı olmak sayamazlar. Bu dernek örgütlü şekilde gitse Kabe'yi yıksa ve yerle bir etse, buna karşıda halk galeyana gelse, kendilerinin fiillerinin bina yıkmak, halkın tepkisini de laik düzeni değiştirmek şeklinde izah edeceklerinden hiç şüpheniz olmasın. Eminim mahkeme vereceği nihai kararda çok amaçlı bu derneğin gizli emellerine asla alet olmayacak, duvarlarına şah İsmail'in resimlerini astırmayacaktır. Bundan hiç şüphe etmiyorum.

Olayda Hayatını Kaybedenler

Birkaç kere tekrar etmiş olmama rağmen yeri gelmişken yeniden ifade etmek isterim ki, Sivas olaylarının ölümle neticelenmesi birey olarak beni ve bütün

toplumu derinden müteessir etmiştir. Kimsenin ölüm olayına sevinmesi düşünülemez. Otopsi raporlarının tamamı ölümleri karbon monoksit zehirlenmesine bağlamaktadır. Yani yanarak ölen söz konusu değildir. Bu zehirlenmede yanan araba lastiklerinin çıkardığı dumanın ters yönde esen rüzgârında etkisiyle oteli doldurması sebebine binaendir. Mütalaanın kurşunla ölenlere temas etmemesi bir eksikliktir. Kurşunla öldürülenlerin durumu açıklığa kavuşturulmadan nihai karara gidilmesi dosyada karanlık noktalar bırakacaktır. Dosya kapsamından anladığım kadarıyla failin meçhul kalması, gerçek failin bulunamaması ve tespit edilememesi de ortaya çıkan boşluklardan-
dır.

Ancak mütalaanın, ölüme gerçekten sebebiyet verenlerin sabit oluşunu varsayması yerinde değildir. Keza ölenlerin bir kişi ya da 37 kişi olması suçun niteliğini değiştiremez. Yine mütalaanın TCK 146/1 maddesinin tatbikine gerekçe olarak ölümleri göstermesi hukuka aykırıdır. Zira hiç ölüm vaki olmasa dahi hukuki tavsif ne ise, ölüm halinde de aynı olmalıdır. Vefat edenlerin hayatta kalmış olmaları halinde de aynı olmalıdır. Vefat edenlerin hayatta kalmış olmaları halinde mütalaaya göre 146. madde uygulanmayacaktır. Bana göre de vefatlara rağmen bu davada TCK 146. madde uygulanamaz.

Şenlikleri istemeyen halk, mesela silah zoruyla vailyi cuma namazına götürse idi, ya da Aziz Nesin'i zorla secdeye kapandırsa idi veyahut şu mahut dernek mensuplarını İslam olmaya icbar etseler belki bu takdirde laikliğin ihlalinden söz edilebilirdi. Devletin bi-

naları dâhil, meşru güçlerine hiçbir müdahalede bulunmayarak, onunla birlikte bölücü ve yıkıcı şenliklere kitle halinde gösterilen tepki için mütalaada yapılan hukuki tasnif bu yönüyle de hatalı olup mahkemeniz tarafından nazara alınması gerekir.

Sivas'ta yürüyen 15.000 kişilik kitle netice itibariyle şenliğe katılanları yakmayı düşünse idi, Madımak Otelinden başka TEK'in, İller Bankası'nın misafirhanelerinde kalanlar da bu işten nasibini alması gerekirdi. Ayrıca otelde normal müşteri olarak kalanlardan hiç ölen bulunmadığına göre bu ölümü isteyen ve gerçekleştirenleri yürüyüşe katılan halkın dışında aramak daha isabetle olacaktır.

Mamafih yüce dinimiz ve örflerimiz ölenlerin arkasından konuşmayı hoş karşılamadığından bu konuyu daha fazla uzatmadan sağ kalanların durumunu incelemekte dosya ve nihai karar açısından fayda mülahaza etmekteyim.

Olayda Sağ Kalarak Kurtulanlar

Sivas olaylarında gerçeğin tam olarak ortaya çıkarılmasında en büyük katkıyı sağlamaları gereken "hayatta kalanlar" huzurunuzda verdikleri ifadelerine ideolojik ve gerçek dışı beyanlar karıştırmaları, bu dava daha ilk celsede karara bağlanırdı. Ancak hem müştekilik, hem de kamu tanığı sıfatı aynı kişide içti-ma etmesi sebebiyle ifadeler; müşteki kimlik ve sıfatıyla verilmiş, kamu tanıklığı muallâkta kalmıştır. Ne var ki aynı müştekiler, başka başka yerlerde vakıyı değişik şekillerde anlatarak olayların aydınlanmasına ışık tutmuşlardır. Mesela:

Şenliklere eşi Türkan Hanım'la birlikte katılan ve iddiaya göre de ölümden kıl payı kurtulan Battal Pehlivan, Alev yayımları arasında çıkarılan ve 1994 basımı, Lütfi Kaleli'nin hazırladığı *Sivas Katliamı ve Şeriat* isimli kitabın 1. baskı 144. sahifesinde "Size Bir Sır Vereyim mi?" başlığı altında, bakınız olayı nasıl anlatıyor?

Size bir sır vereyim mi?

Eğer kurtulmayı isteseydik, ya da tek başına kendimizi düşünseydik daha ilk taş atılmadan, birer, ikişer, kısa aralıklarla Madımak'ı terk edebilirdik. Kan içiciler sokağın bir yanını kapatmışlar, fakat diğer yanı serbestti. Sessizce aşağıya doğru iner, gözden yitebilirdik. Çünkü dışarıdaki yaratıklar çoğumuzu tanımıyordu. Tanıdıkları Aziz Nesin'di. Belki birisi de Arif Sağ.

Örneğin ben, eşimi alır ve sıradan bir otel müşterisi gibi oradan ayrılabilirdim. Ayrılmadım. Çünkü ayrılıysaydım gövdem orada kalacaktı... Ben bir küçük damla tek başıma neye yararım ki?

*Meğer şu an hayatta olan canların tümü birbirine söylemeden aynı şeyi düşünmüşler. "Biz otelden ayrılırsak, buradakiler ne olacak? diye. Orada kalmayı daha akıllı bulmuşlar. "Ya hep beraber, ha hiçbiri-
rimiz. Kurtulmak yok tek başına." ... Yani demek istiyorum ki o sırada bencillik basiretimizi bağladı ve Madımak'ta öylece bekledik, kucak kucağa... Çünkü çoğalmak, çünkü dolup taşmak istiyorduk...*

"Asaf Mızıkça Çalıyor, Edibe Yazıyordu" başlığı altında ise bakınız neleri beyan etmekte:

“Taş yağmuru altında hep birbirimize moral vermeğe çalıştık. Başka çaremiz olmadığı için yardım geleceğini umduk. Yaşları 16, 18, 20 olan gencecik çocuklarımız... Birbirinin saçını örüyor, gülüyor, Madımak otelinden kurtulduktan sonra bunu nasıl kutlayacaklarını konuşuyorlardı. Edibe Sulari hiç durmadan elindeki not defterine bir şeyler yazıyordu “Edibe ne yazıyorsun?” diye sorduğumda “Not tutuyorum abi, bir kitap yazıyorum da, bu olayı da kullanacağım.” diyordu.

Aziz Nesin’in kurtulması sağlayan Lütfi Kaleli her zamanki titizliğini orada da sürdürdü. Bir kağıda tek tek isimleri yazdı.

“Bu tarihi bir andır. İleriki kuşaklara yansımalıdır. Mümkün olsa da herkes duygularını yazabilse” diye konuşuyordu. Ali Balkız’dan öğrendim. “yahu ikinci namazı zamanı geldi. Bu adamlar namaza gitmeyecekler mi? diye sorduğunda Asaf Koçak “Anlaşıyor ki onlar, bu namazı kaza ile eda edecekler.” diye espri yapıyordu.”

Değerli Mahkeme Heyeti,

Özellikle Reis beyin hatırında olmalı, müşteki ifadeleri ilk defa alınmaya başlanınca, bütün müşteki müdahillere tek tek şu soruların tevcihini istemiştım:

“Dileselerdi kurtulabilirler miydi, ölenlerin ölümlerinde kendi kusuru var mı?” hatırlarsınız, celsenin askeri üyesi bu soruları gereksiz görmüş, “kim ölüme isteyerek gider” diyerek serzenişte bulunmuştu. Ama yine de zabıtlara geçtiği kadarıyla müştekiler bu soru-

ları cevapladılar. Ancak yukarıdaki gibi ayrıntılı biçimde değil.

Bu ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla ancak büyük bir ideoloji insanlara bu şekilde ölümü bekletir ve göze aldırır. Ezcümle otelden sıvışarak hayatını kurtaranlar; geri kalanların devlet tarafından kurtarılmaları halinde parsa toplayarak kahraman ilan edilecekler, kaçıp kurtulanlar da hain ve bencil.

Geleceğe dönük büyük ve gizli bir ideal ancak bu yolda olduğu gibi saç örerken, mızıka çalarken, meşhur olmak için listeler hazırlarken, kitap yazarken, fıkra anlatırken ölümü bekletir.

Müştekilerin büyük bir çoğunluğu Madımak'ta yedi buçuk saat ölümle pençeleştiklerini, oteldeki kargaşayı, ölümü duyduklarını, yaşadıklarını gayet hamasi bir şekilde huzurunuzda anlatmışlardı. Şimdi soruyorum? Huzurda başka, yazdıkları kitaplarda başka olan iki anlatımdan hangisine itibar olunacak. Söyleyiniz bunlardan hangisi daha samimi ve sahicedir. Hangisini geçerli sayacaksınız?

Geride bıraktığımız ve çağdaş bulmadığımız eski hukukumuz şahitlik konusunu çok sıkı tutarak bakınız şahitlik yapacaklara ne diyor:

“Adaleti tam yerine getirerek Allah için şahitlik yapın. Kendinizin, ana-babanızın ve yakınlarınızın aleyhine bile olsa (şahitlik ettiğiniz kimseler) zengin ya da fakir olsalar adaletten ayrılmayın... Eğer şahitlik yaparken dilinizi eğip bükerseniz, ya da doğruyu söylemezseniz muhakkak Allah yaptıklarınızı haber almaktadır.”

Battal Pehlivan bırakalım modern ve çağdaş hukuku, çağdaş bulmayarak beğenmediği önceki hukuk sisteminin bile şahitlik hususunda gerisinde kalmıştır.

Lütfi Kaleli'nin adı geçen kitabının 153. sahifesinde Murtaza Demir:

“İlimden, sanattan aydınlıktan korkan bu gerici canilerin bir başka iddiası da şenlikler her yıl Banaz’da yapıyordu. Neden bu yıl Sivas’a gelindi? Bu sorunun yanıtı pek çok ama, bizde şöyle soralım. “Neden Sivas’a gelmeyelim?” Bizi bu soruyu soranlar yaktı. Pir Sultan Abdal’i da onlar asmıştı, Sivas’ta”

Diyerek Pir Sultan’ın suçunu ve siyasi görüşünü temsilen, yüklendiği misyonu ifade etmektedir.

Saygı Değer Mahkeme Heyeti,

Az önce isminden bahsettiğim kitap, yani Lütfi Kaleli'nin hazırladığı kitaptan bahsediyorum. Başlı başına bir hazine. Mahkemeniz başka hiçbir delil aramadan bu kitabı ciddi şekilde incelemeye alsa davanın esasını çok kolaylıkla çözecektir. Bu kitap, şu mahut dernek mensuplarını kazdıkları kuyuya düşürmüş. Biçareler davanın bitmesini bekleyememişler, apar topar gazilik, kahramanlık unvanının tadını çıkarıyorlar.

Biliyorsunuz, iddia makamı esas hakkındaki mütalaasının hemen başlangıcında 3. sahifede cevapsız kalmış bazı soruların mevcudiyetini dile getiriyor. “Neden Sivas il merkezi? Neden Aziz Nesin? Neden cuma günü?” gibi.

Aslında ceza davasında bir dosyada cevapsız kalmış soruların mevcudiyeti, aydınlanmamış noktaların bu

lunması dosyanın tekemmül etmediğini gösterir. Yani bu dosya, nihai karar için hazır değil demektir. Bu soruların cevabını vermek, karanlık noktaları aydınlatmak savcılığın görevi iken mütalaada bu sorular kime sorulmakta, muhatabı kimdir? Anlaşılması kabil olmuyor. Bu zaviyeden mahkemenizin tevsii tahkikat taleplerimizi "Mahkeme nihai karar için yeterince aydınlanmıştır." gerekçesiyle reddi de usule ve hukuka aykırıdır. Mütalaanın bile aydınlanmamış noktalardan bahsetmesi, bunu dile getirmesi, müdafiler olarak bizlerin tevsii tahkikata dair taleplerimiz, bana göre mahkemenizin henüz aydınlanmış olmasını gerektiren, tam tersine kanaat oluşturmanız cevapsız sorulara bir yenisini eklemiştir.

Savcılığın cevaplayamadığı sorular bakınız Lütfi Kaleli'nin kitabının 154 ve devamı sayfelerinde şenlik düzenleyicisi ve komite üyesi Ali Balkız tarafından nasıl cevaplanıyor!

Neden Sivas?

Pir Sultan Abdal kültür etkinliklerinin dördüncüsünün hazırlıklarına altı ay öncesinden başlarken önemli bir karar aldık. Bu yıl etkinlikleri dört güne çıkaralım ve ilk iki gününü Sivas'ta yapalım. Gerekçesi de şuydu: Kalkıp, yazar-çizerlerimizle Banaz'a gidiyoruz. Konuşuyoruz, görüşüyoruz, eğleniyoruz, kurbanımızı kesip dönüyoruz. Peki Sivas'a bir yararımız dokunuyor mu? Sivas'taki kültürel yaşamın zenginleşmesine bir katkımız oluyor mu? PİR SULTANI SİVASA TAŞIYOR MUYUZ? (Pir Sultan'ın 500 sene evvelki siyasi ihanetini ispat etmiştim.) Buradaki dostlarla kucaklaşabiliyor muyuz? Hayır.

Sivas'ta özellikle 12 Eylül'den sonra devrimci demokrat güçlerin üstünde yoğun şekilde uygulanan, kurşun, işkence ve sürgün sonuçta göçü ve sinmeyi getirdi. Alevisiyle, Sünnisiyle (Alevilik şartı aramayan salt siyasi görüşe dikkatinizi çekerim) sosyalistler, sosyal demokratlar, sol eğilimliler, şehri terk ettiler. Kalanlar da teslim oldular. (Kime?) Şehir tümüyle dinci gerici faşist güçlerin eline geçti. Her türden gerici fraksiyon birbiriyle yarışırca-sına panel, kongre, konferans açık oturum düzenlediler.

Son derece yoğun bir ideolojik propaganda ve pompalama ile beyinler bombardımana tutuldu. Aşık Veysel'i bile anar oldular. Onu bile sahiplenmeye kalktılar. On yılı aşkın bir süredir devam edegelen bu çalışmalar sonucunda gerici güçler tarafından Sivas'ta, sosyal, politik ve ekonomik yaşama tümü ile hakim oldular. Kent tümüyle onların oldu. (Demek bu dernekçiler kenti birilerinden kurtarmaya gitmiş, adına da şenlik demişler. Bölücülük bu değil mi?) Yeni yeni öğreniyoruz ki, demokrat kesim bu canilerden bir tek ekmek bile satın almamak için örgütleniyor bakkal dükkanı açıyor.

Devlet de zaten böyle istiyordu. (Duyuyorsunuz bunlar Sivas'a gitmeden Sivas halkını cani olarak düşünmekteymişler.)

Göçmeyip, göçemeyip, kentte kalan devrimci, demokrat, yurtsever aile ve kişiler ise, 12 Eylül'den kurtulma süreci içinde İHD, Halkevleri, Anadolu Sanat Ortamı, gibi demokratik kitle örgütlerinde, sol siyasi partilerde, kamu çalışanları sendikala-

rında ve işçi sendikalarında, kıpırdanmaya, örgütlenmeye, bir araya gelmeye başladılar. Bu kuruluşların yöneticileri, örgütleyicileri yine de umutsuzdular. 200.000 nüfuslu kentte sayıları 200'ü geçmiyordu. Üstelik birçok kişi aynı anda birçok kuruluşa üyeydi. Bu durum yapay olarak sayıyı yüksek gösteriyordu. Sonuç, moral bozukluğu. "Sivas'ta bir şey olmaz, bu insanlarla bir şey yapılmaz" düşüncesiydi... Bu olumsuzluğu aşmanın, bu insanlarla kucaklaşmanın neden bir aracı, bir başlangıcı olmasındı bu şenlikler? Yıllardır demokrasi ve laiklik adına bir tek yaprağın ırganmadığı Sivas'ta neden olmasındı bu şenlikler Sivas Pir Sultan'ın memleketi iken o orada doğmuş, yaşamış, asılmış ve orada yatmaktayken, onun adına düzenlenen şenlikler Çemişkezek'te mi yapılmalıydı?

İşte bu nedenle şenlikler Sivas merkeze taşındı... Onun için Sivas'ta yaşayan devrimci, demokrat kişilerden, demokratik kitle örgütü, sendika, temsilcisi, il kültür müdürü ve gazeteci arkadaşlardan oluşan bir "SİVAS KOMİTESİ" oluşturduk. Sonuç hepimizi onurlandıracak denli görkemli idi. 13 yıldır Sivas'ta ilk kez demokrasi insan hakları, barış, kardeşlik, Pir Sultan adına bir şenlik düzenleniyor, Sivashılar coşkuyla, bastırılmış, sindirilmiş olmanın çelik çemberini yırtıyorlardı.

Ne güzel olmuştu şenlikleri Sivas'ta başlatmak.

Sayın heyet üyeleri, savcılığın "Neden Aziz Nesin?" sorusunu da bakınız aynı kitapta Ali Balkız ne şekilde cevaplıyor.

“Aziz Nesin, Türkiye'nin yetiştirdiği ender yazarlardan biridir. Doksanın üstünde kitaba imza atmış, ünü yurt dışına yayılmış, birçok dile çevrilmiş, devrimci, demokratik, yurtsever sosyalist kişiliği ile yazdıklarına hep sadık kalmış, bunca yaşına karşın demokrasi mücadelesinin yılmaz bir savaşçısı olmayı sürdürmüştü, önder bir insandır. Yaşamı, şovenizme, faşizme ve gericiliğe karşı mücadelenin yaşamıdır. “Aziz Nesin’i” neden Sivas’a çağırdınız diyenler 12 Eylül’de kaçacak delik ararlarken, adı sosyaliste, komüniste çıkmış birçok kişi soluğu yurt dışında alırken, Aziz Nesin elinde aydınlar dilekçesiyle cuntanın kapılarını tokatlıyordu.

O, salt bu tavrıyla bile Türkiye aydınının yüzü, onurudur. (Bakınız, Türk aydını diyemiyor, nasıl da Pir Sultançı!) Dergimizin 7. sayısında Aziz Nesin’in bir TV konuşmasını yayımladık. Nesin bu konuşmasında, Türkiye’nin laik bir ülke olmadığını, bu anlamda Alevilere büyük haksızlıklar yapıldığını anlatıyor, önemli bir yaramıza parmak basıyor, aydın olmanın gereğini yerine getiriyordu.”

Ali Balkız devamla ve gayet politik bir üslupla Sivas’ta kendilerini asıl yakan şeyi de aşağıdaki gibi anlatıyor:

“Bir an için devletin sınıfsal özünü göz ardı ederseniz, onun bir sömürü, talan ve soygun aracı olduğu gerçeğini görmezden gelerseniz, hâkim sınıfın hâkimiyetini sürdürme aygıtı olduğu gerçeğini bir yana bırakırsanız, onun ordu, polis, mahkeme, milis, tank, top, benzin, üniformadan mürekkep bir organizasyon olduğunu unutsanız işte böyle yanarsınız.

Bu etkinlikleri düzenlerken, devleti bu işe karıştırmama, olabildiğince ondan uzak durma ama olanaklardan da yararlanma gibi bir bakışımız vardı. "Olanaklardan yararlanma" faydacılığı sonuçta bizi götürdü, bu işi devletle birlikte şenlik düzenleme bataklığına batırdı. Kültür Bakanlığı 40 milyon TL katkı sağladı. Daha ne olsundu. Gericiler saldırırsa devletin polis ve jandarması da sizi korurdu.

Bir şeyi unuttuk, Önemli bir şeyi. Bizler muhalifleriz. Emekten, emekçiden halktan yanayız. Sömürüye, soyguna, talana karşıyız... İşkenceyi, zulmü, sokak infazlarını, faili meçhulleri istemiyoruz. DOĞUDAKİ O HAKSIZ VE KANLI SAVAŞI İSTEMİYORUZ, KÜRTLERLE TÜRKLER KARDEŞTİR... diyoruz.

Peki devlet neyin devleti. Devlet ne için devlet? Bizim istemediklerimizi karşı olduklarımızı yaşatmak için var. Bizim istediklerimizi önlemek için var. Tarih boyunca bu hep böyle olmamış mı? İşte bu gerçeği bir an için bile göz ardı ederseniz, polis, jandarma, asker, savcı, vali, belediye reisi, itfaiye eri, encümen üyesi, SSK doktoru, gazeteci, Hizbullahçı, kafatasçı, şeriatçı, vs. hepsi birlikte el ele verir, hükümetin sol kanadını da kafaya alır, benzin döker yakarlar."

Yukarıda yazılarından bazı pasajlar aktardığım Ali Balkız yetkili bir kişi sıfatıyla huzurunuzda verdiği ifadesinde söylemeye cesaret edemediği düşüncelerini, daha dava devam ederken, henüz karara bağlanmadan, yasal yasak ve sakıncalara rağmen bu şekilde dile getirmiş.

Evveleminde Ali Balkız'ın huzurda verdiği ifadesiyle kitapta yazdığı ifadesi arasındaki mübâyeneti gidermek mahkemenizin görevidir.

Saniyen: Bu beyanların düşünce ile sanatla, şenlikle bir alakası var mı? Tamamıyla siyasi içerikli değil mi? Şenliklerin araç olarak tavsif edildiği bu yazıda, amaç olarak tamamen gizli ve bölücü siyasi emeller dile getirilmiyor mu? Bir dernek bu denli siyasetle iç içe faaliyet gösterebilir mi? Nerede bu yoğurdun bolluğu!

Eminim, Pir Sultan'ın 500 sene evvel Hızır Paşa'ya karşı Osmanlı mahkemelerinde verdiği ifadeler bugün elimizde olsa muhtevası Ali Balkız'ın bu beyanlarından mütecaviz, daha bölücü ve daha siyasi içerikli olmaya caktı. Ben bu beyanlarda sanatın, şiirin, sevginin, barışın, kardeşliğin zerresini bulamadım. Vaka bu kavramlar yazıda, maske olarak kullanılmış, fakat sadece laf olsun diye. "Kent tümüyle onların oldu." "Sivas'ta komiteler oluşturduk." "Doğudaki o haksız savaşı istemiyoruz" gibi bölücü cümlelerin geçtiği bu düşünceler, Aziz Nesin'in salt fikri değil, tamamıyla siyasi eylem ve faaliyet sebebiyle bu şenliğe çağrıldığıının ikrarı, resmi makamların gözünden kaçsa da basiretli Sivas halkının gözünden kaçmamıştır. Ali Balkız yukarıdaki ifadelerini, önceden ilan etmek ve metin olarak muhtevayı da haber vermek kaydı ile bugün bile ülkenin hangi vilayetinde ve açık bir meydanda yüksek sesle okuyacağını ilan etse halkı galeyana getirmeyi başarır. Bu yazılar ve içerikleri doğrultusunda seçilmiş amaçlar Türk halkının asla içine sindiremeyeceği ve kabullenemeyeceği, halkın sadece dini değil milli duy-

gularını da hiçe sayan amaçlardır. Kendi ikrarları ile bu şenlik sadece bir paravanadır. Asıl gayeleri bu siyasi düşüncelerden açıkça anlaşılıyor mu? Bu ne biçim bir dernektir ki siyasi faaliyet gösteriyor, siyasi amaçlı şenlikler düzenliyor, yabancı liderlerin posterleriyle duvarları süslüyor. Sonra da kendisinin bir halk oza-nına izafeten sanatla ve şiirle iştiğal ettiğini yutturmaya çalışıyor. Stalin'in resmi, Lenin'in posteri, Che Guevera'nın bez afişleri neyin simgesi? Zihinlerde hangi düşünceleri uyandırıyor. Bu adamlar, samimi söylüyorum Pir Sultan'dan da tehlikeli ve gizli bir büyük idealin adamlarıdır. Ya da, bunları da kullanan daha büyük bir ideoloji var mutlaka var. Şenlik bu işin bahanesi ve maskesi. Tekrar tekrar söylüyorum, Madımak'ta 37 kişi yerine 37 karınca veya 37 başka bir canlı mahluk boğulsa idi biz buna da üzülürdük. Nasıl boğuldukları ne sebeple canlarını feda ettikleri, bu kahramanlığa kendilerini kimlerin ve hangi düşünce-nin ittiğini bilmediğimiz vefat edenlerin iş bu ölüm keyfiyeti bir yana, yukarıdaki Ali Balkız'ın daha dava bile neticelenmeden, sabredemeyip ortaya attığı siyasi amaçları her zaman için Türk halkını ayağa kaldıracak ve sokağa dökecektir. Ali Balkız, karşınıza geldi şurada durdu. Anlattı. Şov da yaptı. Yaranmaya çalıştı. Konuştu. Ama şu yukarıda bir başına kalınca sarf ettiği siyasi emellerini dile getirmedi.

Pir Sultan'ın siyasi amaçları ile bu yazıdaki siyasi emeller arasında hiçbir farkın bulunmadığı hala anlaşılammışsa ve gerçek failer bu dernek ve çevresinde aranmayacaksa siz hiç olmasa uyarı görevimizi yapmış sayarak vicdanen rahat olacağız. Sivas halkı da sokağa

dökülerek bunların eylemlerini ve amaçlarını yutmadığını göstermiş ve sadece yürümüştür.

Kanaatimce savcılık bu derneğin ve yandaşlarının peşini bırakmakla çok büyük bir hatanın içine düşmektedir. Bu tarafta bulamadığı illegal Müslümanlar örgütüne karşı bu dernek legal bir örgütün yaptığından da fazlasını yapıyorsa, bunu açıkça dile de getiriyorsa başka örgüt aramaya ne hacet? Bu derneğin misyonu siyasidir. Amacı 5 asır evveline dayanan ve o dönemde Pir Sultan'ın temsil ettiği siyasi düşünceleri ülkemize ve çağımıza taşımaktır. Pir Sultan bu düşüncecinin sembolüdür. Adı bunun için derneğin adıdır.

Bana göre gerçekten Sivas'ta bir şenlik düzenlenmesi gerekiyorsa, bu şenliğin amacı da barış ve kardeşlik olacaksa, dikkat ediniz, Pir Sultan'la, Hızır Paşa'yı terazinin aynı kefesine koyarak birlikte tartmak ondan sonra da barıştan ve kardeşlikten bahsetmek gerekir. Taraflardan birini tercih ve öne çıkarma, onu tasvip etmeyen diğer kesim, zedelenen milli duyguları sebebiyle Sivas'ta olduğu gibi askerle birlikte Sivas sokaklarında bunlara karşı yürüyerek tepkisini dile getirir. Bu vaziyet kitlesel psikolojinin tabii sonucudur. Sivas'ta yürüyen 15.000 kişi başka egemenlik istemediği için, başka siyasi ideolojiyi Sivas'a sokmamak için ıstırabını başka türlü nasıl dile getirebilirdi ki?

Muhterem Reis Beyefendi,

Alıntı yaptığım kitabın 170. sahifesinde sağ kalanlardan Mehtap Yücel: *"Otele atılan taşlar giderek artıyordu. Birden yangın ihtimali konuşulmaya başlandı? Su lazım olacak diyerek, bulunan her türlü kap suyla*

doldurulup bir kenara konmaya çalışıldı” demektedir. Biliyorsunuz taş atama keyfiyeti iddialarına göre saat 13.30-14.00 sularına müsadiftir. Olayların nihayete erdiği 20.30 olmasına sekiz saat varken yangın ihtimalini göze aldırarak kurtulmayı tercih ettirmeyen ve şuna buna telefonla Sivas’ı siyasi ve toplumsal bir arenaya çevirenler sizce kim olabilir?

Sağ kalanlardan Hidayet Karakuş dahi adı geçen kitabın 184. sahifesinde: “Oysa saat 01.30’dan taşlı sopalı saldırının başladığı 14.00’e kadar otel boşaltılabildi. Dahası onların yürüyüşe geçtikleri an oteli boşaltmak mümkündü” şeklindeki ifadesiyle kendilerini otelde tutan bir gücün varlığını açık-seçik dile getirmektedir. Bu da Ali Balkız, Murtaza Demir vs.den oluşan komite üyelerinden başkası değildir.

Beyefendi, mahkememizin gizli oturum kararı olmasa bile devam eden bir dava hakkında neşriyat yapılmasının memnuiyeti yasaların gereğidir. Bu memnuiyet, yargının bağımsız çalışması ve gerçeği olduğu gibi ortaya çıkarmasına matuftur. Yoksa bazı kişileri istihdaf etmez. Dernek mensupları, sanki yasak kendilerini bağlamazmış gibi olaylar ve dava hakkında tavuğun yumurtlaması nevinden habire kitap neşretmekte.

Yavuz hırsız ev sahibini bastırırmiş meselesinde olduğu gibi sonrada dönüp kendi mağduriyetlerini ağlayarak huzurunuzda dile getiriyorlar. Yukarıdaki alın-tılar yaptığım kitabı hazırlayan Lütfi Kaleli’de bunlardan biridir. Kaleme aldığı yazısında bakınız ne espriler yapıyor.

2 Temmuz 93 Cuma, sabah kahvaltı vermiyor misafirhane. Bizde başımızın çaresine bakmak için dışarı çıkıyoruz. Güle oynaya çıkıyoruz ana caddeye. Hayret bir şey. Her geçen araba almıyor bizi. Nice sonra bir polis otosu yanaşiyor. Üçümüzü de alıyor tergisine. Kent merkezine inince takılıyorum Battal'a "Hadi yine polisle işbirliği, benden gayri gören yok. O da diyor ki: "Kör köre demiş ki, cırt gözüne" Yani demek istiyor ki tencere dibin kara seninki benden kara." (s. 243, bu bölümü her şakanın bir gerçeğe dayandığını bildiğimden aldım.)

Lütfi Kaleli, kitabının kendine ayırdığı bölümde 2 Temmuz günü otelde olanları bakınız nasıl tespit etmiş:

Turhal Belediye Başkanı Muhsin Pehlivan ile Hacıbektaş Belediye Başkanı Ali Eğer dostlarım izin isteyerek beraberindekilerle birlikte (otelden) çıkıyorlar. Lobidekilerle kalabalık karşısında ne yapmamızı tartışıyoruz. Ben diyorum ki; bildiri hazırlayalım. İlgililere durumu anlatalım. Önerim kabul ediliyor. Asım Bezirci, Ali Balkız ve ben görevlendiriliyoruz... Asım olayı uzun uzun anlatıyor. Ben kısa keselim diyorum. Şu anda Sivas'ta devlet olmadığını vurgulayalım. Sinirleniyor. Ben diyor uzun süre yargılandım, önce olay anlatılır, sonra istekler sıralanır. Kendi el yazısı ile bir buçuk sahife hazırlıyor. Bir de Aziz Nesin'e göstereyim diyoruz. Bazı düzeltmelerle bildiriye noktıyoruz. Şimdi bu bildiriye Cumhurbaşkanı'ndan Başbakan'a, Bakanlara ve tüm ilgililere fakslayacağız.

Yazının devamında bazı pasajlar da aynen şöyle;

“Gerçekten de kalabalığın büyük bölümü seks açlığı çeken gençlerden oluşuyor.”(s. 248)

“Acıktık diyor hanım arkadaşlardan biri. Ben göbeğimi yokluyorum. Öğlen yemeğini iyi yemiştım. Açlık duymuyorum. Eşinin karşısında duran Nesimi Sultan’ın göbeğini yiyelim diyecekken pot kıracağımı anlıyorum. Hemen ikimizin göbeğini sunuyorum. Gülüşüyoruz.”

Lütfi Kaleli’ye göre cuma namazından sonra otelin içi yukarıdaki gibidir.

Sayın Mahkeme Yetkilileri!

Huzurunuzda uzun uzun ifadeler vererek adeta şov yapan müştekilerin, olayların perde arkasına ışık tutan beyanlarını kitapta yazıldığı haliyle mot a mot naklettım. Burada, Mahkemede, 7,5 saat ölümü yaşadık diyen müşteki müdahillerin, ileride satmak üzere yazacakları kitaplara malzeme toplayacak, mızıka çalacak, kendilerini koruyanlarla dalga geçecek, bildiri hazırlayacak, saç örecek kadar, velhasıl ölümle burun buruna olan normal bir insanın hiç düşünemeyeceği, yapamayacağı kadar normal ve keyfi bu davranışlar, faaliyetler, yürüyüşe katılan Sivas halkının bir guna kastı olmadığı halde yanan oto lastiklerinin dumanın, rüzgarın da ters yönden esmesiyle meydana çıkardığı olayda hakiki suçlular onları otelden çıkartmayanlar değil midir?

Bu pisopatolajik anlayışın sahipleri de yine dernek mensuplarıdır. Kamuoyunu kendileriyle meşgul etmek için: “devlet gelsin bizi an ve şanımıza yakışır biçimde kurtarsın, biz kendimizi kurtarma zahmetine niçin

girelim, niçin devletin görevini üstlenelim” diyerek kendileri komiteci sıfatlarıyla sık sık dışarı girmiş çıkmışlar ve fakat vefat edenleri oteli terk etmemeleri hususunda şartlandırmışlardır. Ölüm olayının psikolojik temelinde işte bu şartlandırma yatmaktadır.

Soruyorum! Şimdi... Benim şu savunmamı okuduğum sırada mahkemeniz salonunda ani bir yangın tehlikesi belirse, yetkili kişi olarak siz sayın Reis Bey, Cumhurbaşkanı'nı, Başbakan'ı, bilumum bakanları, Erdal İnönü'yü Fikri Sağlar'ı TBMM'yi vesaireyi telefonla arayarak, bildiriler düzenleyerek kürsüde oturur bekler misiniz, yoksa “155 Polis İmdat”ı ya da Ankara itfaiyesini mi ararsınız? Bu dernek mensupları ne yüksek ve beynelmilel bir zat-ı muhteremlermiş ki, protokoldeki yerlerini bile kendileri tayin ederek, uğradıkları kazanın bertarafında bile en yüksek devlet yetkililerini provoke etmeye çalışmışlar.

Bunlar gerçekten Pir Sultan'ın ozan kişiliğini benimsemiş ve önder bilmiş olsalardı, o takdirde muhatapları da Ozanlar Derneği Genel Başkanlığı olurdu. Ama öyle olmadı. Pir Sultan'ın siyasi tercih ve kişiliğini ülkenin bugününe taşımak isteyen bu art niyetli dernek mensupları, misyonlarına uygun biçimde muhataplarını da siyasi otoriteden seçmek zorundadırlar. Aradıkları ve muhatap edindikleri kişilerden ve mevkiilerden, kendilerini koymuş buldukları mevki açıkça bellidir. Bunların pazarlığı, hesabı devletle ve yönetimledir. Yalnız bir noktada yanılmışlar:

Adaletin pazarlık payının bulunmadığı gerçeğini düşünememişler.

Esas hakkındaki mütalaa müvekkillerime isnat ettiği suçlamaya tatbik maddesi olarak TCK 146. maddesini uygun görmekle ve bu maddenin laik düzeni korumaya matuf addedilmesi sebebiyle savunmanın bu bölümünde tarihi gelişimi ve bu günkü işleyişle laiklikten bahsedeceğim.

Laikliğin Tarihi

Teokrasinin Roma imparatorluğunda egemen olmaya başladığı dönem ortaçağa girişin başlangıcı sayılmaktadır. Özellikle Hıristiyanlık, Roma İmparatorluğu ve Avrupa da yaygınlaşıp, papalık dini bir iktidar olarak belirdikten sonra bütün Avrupa'da Hıristiyanlığın, siyasal iktidar üzerinde egemen olma savaşı kendini göstermiştir. Başka bir deyişle siyasal iktidarın bütünüyle dini iktidarın boyunduruğu altına sokulması da istenilmektedir. Fransa'da Frank Krallığı döneminde Kral "takdis" işlemi sırasında, kiliseye bağlı kalacağına, Ruhban sınıfının ayrıcalıklarını tanıyacağına yemin ederdi. Böylece "yemin" siyasi iktidarın, dini iktidara bağlılığının simgesi idi. Bu yemin çerçevesinde Papalık, krallara emirler verebilmiş, yerine göre onları aforoz edebilmiştir.

Bu nedenle Fransa'da papanın siyasal yetkilerinin, kralın yetkilerine üstün olup olmadığı konusunda tartışmalar çıkmış, netice itibariyle oluşan kilise hukukunda, kilisenin vergi toplaması, vergi vermemesi, yargılama yapması kurallaşmıştır.

Kilisenin etkinliğini kesin çizgileri ile Almanya ve İngiltere'de aynı şekilde görmek olanaklıdır.

Ortaçağda gerçek çekişme din iktidarına dayanarak, siyasal iktidara sahip çıkma amacıyla papalık ile monarklar arasında sürmüştür. Bu çatışmalar özellikle feodalitenin güçlenmesine, siyasal iktidar tekellerinin de güçsüzleşmesine yol açmıştır. Papalık bu feodal güçleri destekleyerek, siyasal birlikleri zayıflatma yoluna gitmiştir.

Papalık ile monarklar arasındaki çekişme üst düzeyde bir iktidar çekişmesi olarak belirirken her iki tarafta, kişi hakları, hukukun yapısı, dinsel etkinlik gibi konularda teokratik yapının varlığı tartışılmaz bir biçimde var olmuştur. (Yani monark da papa da kendi adına yönetimini din kurallarına dayandırmıştır.)

Laikliğin bir sistem olarak doğup gelişmesi, bazı dinsel, siyasal ve düşünsel sebeplere bağlıdır. Özellikle 16. yüzyıldan sonra Katolik skolastiğine karşı beliren tepki ve reform hareketleri laikliğe giden yolun dinsel yoludur. Keza, Yeniçağa geçişte, düşünce akımlarını kapsayan “tabii haklar teorisi” laiklik kavramının düşünsel nedenidir. Nihayet “1789 Fransız İhtilali”nin getirdiği insan hakları ve sair hususlar laikliğin siyasal ve yasal nedenidir.

Laikliğin gelişmesine etken olarak gösterilen bu sebepler aslında birer sebep değil, sonuçlardır. Laikliğin sebepleri sayılan düşünce ve olaylar gerçekte çok daha temeldeki bir gelişimin ürünüdür. Bu gelişim, burjuvazinin sınıf olarak gelişip, siyasi iktidara yönelmesi şeklinde ifade edilebilir.

Hıristiyanlık, toplumda yürürlükte olan ekonomik yapıyı savunan ve haklı gösteren bir nitelik alınca,

gerek kölelik, gerek feodal dönemler sürekli kiliseyi yanında bulmuştur. Burjuvazi gelişip, feodaliteyle çatışmaya başladığında tabii olarak kiliseyle de çatışma içine düşmüştür. Burjuvazi emeğin özgür kalması, servetin sermayeye dönüşmesi, özgür emeğin sermayeye dahil edilmesi için feodaliteye karşı çıkarken, Luther önderliğinde reform hareketi de kilisenin feodaliteyi destekleyen doğmalarını çökerten bir araçtı. Burjuvazinin dini iktidarın zayıflaması ve siyasi iktidar nezdinde ikinci plana düşmesini sağlama amacı, laiklik ilkesini benimsemesine yol açtı. Böylece kutsal ortaçağ devletinin yıkılmasıyla laik ulusal devletlerin temelleri atılmış oldu. Bu anlamda gerçekleşen “1789 Fransız İhtilali”nin de ortaya çıkaracağı siyasi düzenin laik nitelikte olması kaçınılmazdı. Kurucu meclis döneminde din adamlarının ve kilisenin devrime karşı tutumları 1789-1791 tarihleri arasında Fransa’da bazı önlemlerin alınmasını gerektirdi.

Bu amaçla, kilise malları devlete geçirilmiş, din adamları devlet memuru gibi maaşa bağlanmış, papalığın yargı yetkisi kaldırılmış, tümünden Hıristiyanlığın bırakıp yeni bir dini görüş oluşturulması gündeme gelmiş, Hıristiyanlıktan çıkma yönelişi, kilise çanları ve değerli kilise eşyalarına el konmasını sonuçlandırmış, Hıristiyanlıktan çıkış yolunda devrim takvimi kabul edilmiş, pazar günleri kaldırılarak böylece halkın tapınması önlenmiş, tapınma araçlarına el konmuş, cenaze alaylarının dinsel niteliği kaldırılmış, kilise dışında ayin yasaklanmış, din adamlarına evlenme hakkı tanınmış, nihayet 1793 tarihinde kiliseler de kapatılarak bu iş kökten halledilmiştir.

Buna karşın özgürlük şehitlerine tapınma geliştirilmiş, değişik nedenlerle gerçekleşen görkemli şenlikler giderek bir tapınmayı oluşturmuş, 5 Kasım 1793'te tapınma aracı olarak birçok bayram oluşturan yasa çıkmış, bu yeni tapınma, şatafat, abartma ve tantana yönünden hiçte Hıristiyanlık tapınmasını aratmamış, göz kamaştırıcı şenlikler, göz kamaştıran görkemli usul ve simgeler kullanarak tapınma durumuna getirilmiş, devrim şehitleri resimleri, heykelleri, kapatılan kiliselerde azizlerin resim ve heykellerinin boşalan yerlerini kaplamış.

Bu arada "kurulan kamu selameti komitesi" giderek Hıristiyanlıktan çıkma ve özgürlük şehitlerine tapınma âdetine savaş açmış, Robespiyer bile 21.11.1793'te din ve ibadet özgürlüğünü savunmuş ve Danton'da onu destekleyince rejim kendi selameti için 06.12.1793'te din ve tapınma özgürlüğünü yeniden ve tantanalı biçimde kabul ve ilan etmek zorunda kalmıştır.

Şimdi de ülkemize dönecek olursak, bilindiği gibi Osmanlı yönetimi ve halkı Müslüman bir toplumdur. Monarşiden cumhuriyete ve laikliğe geçiş yeni Türkiye'nin temel siyasal yapısının yenilikleridir. Avrupa'daki laikliğe geçiş yeni Türkiye'nin temel siyasal yapısının yenilikleridir. Avrupa'da laikliğin yaşanan tarihi ve sosyal olayların sonucu olduğuna yukarıda temas etmiştik. Hâlbuki yeni Türkiye'nin yeni yapısı içinde laiklik "Anayasa'nın ruhunda esasi bir madde-dir." Teşkilat-ı Esasi Encümeni'ne göre laiklik "muasır medeniyet hukuku ammesiyile hem ahenk" sayılma gerekçesine istinat ettirilmektedir. (Çetin Özek, *Din ve Devlet*, s. 482)

Laikliğin kural olarak Anayasa'ya girişi 1937 yılındadır. Filhakika 1924 Anayasası'nın 2. maddesi "devletin dini İslam dinidir" 26. maddesi de TBMM'nin görevleri arasında "ahkam-ı şer'iyenin tenfizi"ni kabul etmekteydi. Bu maddeler 1928 senesinde İsmet Paşa, Şükrü Kaya, Fatih Rifki, Yunus Nadi gibi bir kısım milletvekillerinin verdiği önergenin kabulü ile kaldırılmışsa da laiklik ilkesinin kabulü daha sonra yani 1937'dedir. 1924'den itibaren 1937 senesine kadar geçen 13 yıllık zaman içinde Avrupa'da 200 senede geçen toplumsal olayların ne kadarının tahakkuk ettiği tarihçilerin araştırması gereken bir husustur.

Biz konumuza dönecek olursak, 1931 tarihli CHP parti kurultayı, laikliği altı ok altında parti programına almış 1935 kurultayında da devletin temel nitelikleri durumuna getirilmiştir. CHP'nin "umde" olarak kabul ettiği ilkelerin, ulusun ruhunda ve yurdun içinde yerleşmesi için tüm güçlerin çaba göstermesi bir kural olarak kabul edilmiştir. Bu ilkelerin kabulü CHP ile devlet arasında var olan çakışmayı kurumsallaştırmıştır. Dahiliye vekilinin parti genel sekreteri, valilerin parti il başkanı olması parti devlet kaynaşmasına örnek verilebilir. (Çetin Özek, s. 482) 1935 kurultayında alınan kararlar CHP'yi bütün milleti azası sayan tek otoriter ve totaliter bir parti olarak açıkça belirlemiştir.

Belirtilen kararların anayasal nitelik alması amacıyla 1937 yılında 3115 sayılı yasa ile Anayasa değiştirilmiş ve laiklik Anayasa'nın içine resmen dahil olmuştur.

Anayasa değişikliği için hükümet adına mecliste konuşan Şükrü Kaya:

“Teokratik düzen Türk ilinin gelişimini engellemiştir. Mademki tarihte deterministiz, mademki icratta pragmatist maddeciyiz, o halde kendi kanunlarımızı kendimiz yapmalıyız. Memleketin maddi hayatı ancak bu surette kurtulur. Maneviyat için Türk’ün temiz ahlakını inkişaf ettirmek kafidir.”

diyerek laiklik ilkesini savunmuşsa da bilindiği gibi meclis kendi kanunlarını yapamayarak tercüme cihetini tercih etmiş, Türk’ün temiz ahlakının inkişafı da muallakta bırakılmıştır. Esasen ahlak dini ve soyut bir kavram olarak Şükrü Kaya’nın maddecî ve materyalist zihniyetiyle zaten inkişaf ettirilemezdi.

Sonraki gelişmelerde konuyla ilgilenen her kişinin kendine özgü bir laiklik anlayışını savunduğunu, en ilgisiz bir davranışın bile bu açıdan değerlendirildiğini görmek şaşırtıcı olmamıştır.

Başka bir deyişle, içerik ve niteliği belirli laiklik kavramı çok değişik yorumların konusu olmuştur. Böyle bir kavram kargaşasına konu olan laiklik biçimsel dinamizmini yitirmiş, kuru bir ilke durumuna getirilmiştir. (Çetin Özek, s. 508)

Laik düzenin kurulması her şeyden önce din özgürlüğünün tanınmasına bağlıdır. Din özgürlüğü kavramı temelde, dinsel görüşleri açıklama hakkını, devletten dini inançlara saldırının önlenmesini talep hakkını içerir. Binaenaleyh laik sistemde dine saldırının fiilen ya da sözle olması ya da yazılı biçimde gerçekleşmesi aynı şeydir. Örneğin TCK nezdinde bir şahsa fiilen vurulan tokadın yerine göre hiçbir cezası yokken sözle hakaret daha ağır cezaları gerektirmektedir. Binaena-

leyh şu mahut derneğin etrafında toplanan kimselerin gerek sözlü ve gerekse yazılı biçimde inançları alt üst eden hakaret ve konuşmaları anayasal bir suç olarak değerlendirilmesi gerekir.

Laikliğin Tanımı ve Laikliğe Karşı Eleştiriler

Laiklik; ülkemizde henüz tam olarak tanımı yapılmamış bir ilkedir. Geçerli hiçbir hukuki ve siyasi rejim kaynağı laikliğin herhangi bir tanımını içermemektedir. Ayrıca laikliğin tanımının yapılması hususu bütün siyasi iktidarlar tarafından özellikle kaçınılan bir olgudur. Bu olgunun anlaşılır bir yanı bulunmamaktadır. Binaenaleyh laikliğin tanımını hiçbir kaynaktan bulamayan bir müdafî olarak acizimi huzurunuzda itiraf ediyorum. Laikliğin tanımı yapılmamış olmakla birlikte Prof. Çetin Özek, laik devletin özelliklerinden bahsetmektedir. Ona göre; laik siyasi sistemi benimsemiş bir devletin dini olamaz. Devletin dini kaynaklı kuralları kullanması söz konusu edilemez. Laik devlette din: **KAMU HİZMETİ OLARAK KABUL EDİLEMEZ**. Kişilere inanç özgürlüğünün tanınması laik sistemin zorunlu bir sonucudur. Ancak devletin din özgürlüğünün varlığını kabul etmesi laik olması için yeterli değildir. Bu nedenledir ki devlet, soyut olarak tanınmış din özgürlüğünün somut geçerliliğini de sağlamakla yükümlüdür. “Teokratik devlet sistemini savunan bir görüşü, dini görüş açıklama özgürlüğü içinde kabul etmek ve hukuka aykırı saymamak gerekir.” (Çetin Özek, *Devlet ve Din*, s. 18)

Bu görüşlerin ışığı altında inceleyecek olursak ülkemizde laikliği en fazla savunanların laikliği tam olarak kavrayamamış olmalarından mıdır bilinmez, mesela biri çıksa devlet adına değil, şahsi görüşü olarak İslam'ın erişilemez üstün özelliklerini dile getirirse bazı mihraklar, şu mahut dernek mensupları gibiler laiklik gidiyor hezeyanına kapılıyorlar. Aynı yetkili Roma hukukunu dilediği kadar övebilir, yüceltebilir ve önemini vurgulayabilir. Hâlbuki biliyorsunuz Roma hukuku da Romalı rahiplerin eseridir. Batı hukukunun bile ash, rahiplerin oluşturduğu Roma hukukuna dayanır. Bu bakımdan Laik sistem denince hemen yüce İslam dinine saldırmak, buna karşı sair din ve din meşeli hukuk sistemlerini yermeyi bir yana bırakalım, övmek ve yüceltmek hangi laikliktir. Aydınlarla soruyorum.

Kaldı ki batılı devletlerin birçoğu bile anayasal düzenlerini laiklik esasına dayandırmamıştır. Örneğin İsveç, Danimarka, Norveç, İsviçre laik değildir. İngiltere kuramsal olarak teokratik bir yapıya sahiptir. "Taç" dinsel ve siyasal iktidarı birlikte simgelemektedir. Keza İspanya, Portekiz laik değildir. Hele İtalya Katolik kilisenin etkisini en fazla hisseden ülkedir. Hıristiyan dininin yaygın olduğu batı demokrasilerinin çoğunda dini partiler siyasi hayatın içinde örgütlenmişlerdir.

Siyasal iktidardan partileri adına her türlü taleplerini dile getiren bu Hıristiyan demokrat partilerin birçoğu iktidara da gelmiştir? Biliyorsunuz başlangıçta Avrupa'da hem siyasal iktidar dini kurallara bağlı hem de kilise dini kurallara bağlı olmak üzere iki ayrı din iktidarından kilise siyasal iktidarı ayrıca ve ikinci kere kendi egemenliği altında görmek istiyordu. Avrupa'nın

bu katmer katmer teokrasi ve post kavgası ile ülkemiz gerçeklerinin ne alakası var ki, Sivas'ta topluca yürüyen, devletten yanlış gördüğü bazı uygulamaların düzeltilmesini isteyen ve bu isteğini dile getiren halk anayasa suçu işlemiş olsun. Anayasanın doğrudan ilgası başka şey, uygulamanın ilgasını istemek başka şeydir. Örneğin memurların sendikal hak kazanmak için sokağa dökülmesini önleyen anayasal düzenlemelere karşı bir kısım memurların Ankara sokaklarında meydanları doldurması 146. maddenin anladığı manada bir suç olabilir mi? Ya da özelleştirmeyi yasaklayan Anayasa'ya rağmen yapılan hükümetin icraatları, buna gösterilen kitlesel tepkiler, Anayasa'nın bir kısmını değiştirmeye matuf eylemler değil midir? Memurların sendikal hak talebi için ya da özelleştirme yanlılarının bu keyfiyetin icrası için Anayasa'nın değiştirilmesini içeren talepleri hangi suçu oluşturmakta ise müvekkililerimin de dahil olduğu Sivas'taki yürüyüş, sistemin batılı manada uygulanmayışından doğan sıkıntıların giderilmesin yetkililerden talep yürüyüşü sayılmalıdır. Biz mahiyet olarak yürüyüşün sebebinin şu mahut derneğin şenlikleriyle sınırlı tutmamızla birlikte ihlal etmeyeceği doğrultusunda iştirak etmesini zaruri görmekteyiz. Topluluk bu yürüyüşü alması gereken izni almadan gerçekleştirmişse belki konuya dair kanun maddesiyle cezalandırılabilirlerse de ammenin menfaati söz konusu olan bu yürüme olayında o kanunun bile uygulanması söz konusu olamaz.

Nitekim Almanya'da Kızılbaş kelimesini "mum söndü" ifadesiyle anlatmaya çalışan bir ansiklopedinin verdiği bu bilginin değiştirilmesi için Almanya'da din

adına yürüyen 50.000 alevi vatandaş Almanya'da laikliği mi ihlal etti? Dernek mensupları hakiki alevi olsaydılar bu güzel soruyu onlara sorardım. Lakin ben onları alevi saymıyorum.

Sonuçta mezkur kelime ansiklopedide düzeltilerek mesele hallolmuş, lakin yürüyen 50.000 vatandaş aylarca tutuklu kalmamış, idamla yargılanmamıştır. Bilgilerinize sunarım.

Laiklik siyasal sistemin kurumlarından biri olarak Avrupa'nın tarihi ve toplumsal gerçeklerine dayanmasına ve ilk defa orada icat olunmasına rağmen yine aynı batının çağdaş düşünürleri tarafından toplumsal işleyişi aksatan yönleriyle kıyasıya eleştirilmiştir. Biz de Anayasa'nın değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez ilkelerinden sayılan laiklik ilkesi çoğu düşünür tarafından Avrupa'nın bugünkü vaziyetinden sorumlu ilke olarak ele alınmalıdır. Ezcümle:

Baselli Karl Barth "Kişinin davranışları dahi toplumda tanrısal kurallara uygun olmak zorundadır... Hıristiyanlığın kurallarına tümden karşı bir devrim eylemine Hıristiyan yığınların başkaldırması zorunludur" demektedir.

İsviçreli Bruner'e göre laiklik, uygarlığın yok olması anlamına gelmektedir. "Tüm büyük değerlerin çöküşü ve barbarlık, Tanrı'dan kopmak manasına gelen laik siyasal düzen nedeniyledir" diyerek laik sistemi sorumlu tutmaktadır.

Amerikalı Neinbuhr'a göre ise "Çağdaş uygarlığa anlam ve ruh verecek, geleneklerini yaşatacak tek gerçek Hıristiyanlığın temel inanç kurallarıdır."

Ünlü İngiliz tarihçi Toynbee de, “Yaşamın gerçek ve kalıcı temeli ruhsal ve dinseldir... Bu gerçeğe karşı batı laiklik denilen ilkeyi benimseyerek laik toplumsal yapıları geliştirmiştir. Bu laik yapı 4000 yıllık bir geçmiş olan dini temellerin üzerine iğreti olarak yerleştirilmiştir.” biçimdeki düşüncesiyle laikliği eleştirmiştir.

Toynbee'nin çağdaşı Dason: “çağın tüm kötülüklerinin kökenini, aydınlanma çağının getirdiklerine” dayandırmaktadır. Ona göre laiklik, “totaliter akımların gelişmesine yol açan başlıca etkidir. Laiklik büyük Avrupa uygarlığının sonudur.”

Ülkemizin de yakından tanıdığı meşhur Amerikalı şair Eliot bile siyasi görüş olarak Hıristiyanlığın inanç sistem ve görüşlerini aynen savunmaktadır. Merak edenler Prof. Çetin Özek'in *Devlet ve Din* kitabı 80. sahifede bu bilgi ve eleştirileri detaylı olarak bulabilirler. Bu düşünürlerin tamamı 20. asır düşünürleri olup, kendi ürettikleri laik sistemi aynı toplumun ferdi olarak tartışabilmişlerdir.

Buna karşın ne Pir Sultan Derneği yetkilileri, ne onların siyasi yandaşları ne Aziz Nesin'in dine dair telakkilerini, dinin insan hayatı, insanlık tarih ve kültürü üzerindeki yerini ve din hakkındaki düşüncelerini kendilerinin dışında başka hiçbir sistemde bulamazsınız. Laik demokratik batı ülkeleri olsun, laik olmayan demokrat batı ülkeleri olsun, hatta sosyalist, faşist, komünist sistemlerde bile din gerçeğini bu adamların algılarına denk düşüremezsiniz. Bunların laiklik yandaşlığı bile laikliğin, salt İslam dini ve Müslümanlara karşı saldırabilmelerine bir malzeme olarak kullanabilmeleri sebebiyledir.

Laikliğin bir ilke olarak kendisini değil, ülkemizdeki uygulanış biçimine ve kabul şekline yapılan eleştirilerden ünlü hukukçu ve ceza profesörü Çetin Özek'in *Devlet ve Din* kitabından aldığım aşağıdaki eleştirisiyle bu bölümü bitirmek istiyorum. (s. 684) Çetin Özek şöyle diyor:

“Batı uygarlığına geçmek bir açıdan doğu dini olan İslamiyet'ten uzaklaşma zorunluluğuna bağlanmıştır. Gerçekte bugün dahi batı-doğu çatışması söz konusudur. Bu gerçeği görmeyerek “batı örneğine” bu örneği hasıl eden batının iç çelişkilerinden soyut bir biçimde ulaşmaya çalışmak, hem İslam'ın bu örneğe varmayı engellediği yanlısını, hem de bu örneğin batıdaki somut iç çelişkiler görülmezsizin “yasa iradesi” ile gerçekleştirilebileceği sanısını barındırmaktadır. Laiklik batıda tarihi bir oluşum sürecinin sonucudur. Belirli bir süreç içinde toplumumuzda da bir sorun olarak belirmektedir. Ama süreçlerin dinamizmi, koşulları ve gelişme yönelişleri birbirinden başkadır. Türkiye de ancak kendine özgü kalkınma koşullarının sağlanmasıyla laikliğin doğal bir sonuç olarak gerçekleşebileceği görülmediğinde laikliğin özü ile batı ve doğudaki gelişim yönleri ve koşulları arasında bir ilişki bulunmadığı yanılığısına varılması doğal olmaktadır. Bu durumda pozitivist bir yaklaşımla din, toplum olayları ve tarihin üstünde kutsal bir olay olarak görülmekte “İslam dini”nin toplumsal etkinliği kırılmak istenirken, laiklik; kutsal, kendiliğinden dinsel bir kavram durumuna getirilmektedir. Yasacı laiklik anlayışı toplumsal ve siyasal yaşamın, dini bağlantılardan kurtulmasına yönelirken, kutsal-

İlaştırdığı yeni dinle (yani laiklik diniyle) ilgili bir kavram bağlayıcılığı yaratmaktadır.

Laiklik kavramının bu kutsallaştırılmış, tüm sorunlara çare sayılan anlayışı ise, yığınlardan kopuk, hatta onunla çelişik bir yapı içinde zorlamalarla gerçekleştirilmek istenmektedir.

Laiklik kuralının tüm sorunlara çözüm getirici “medeni bir ülkeyi yaratmakta” başlıca dinamik öge olduğu kanısı, dinin kaçınılmaz olarak akla ve bilime karşı olduğu inancını barındırmaktadır.

Gerçekten batı, tarihin yaşadığı en bağınaz, en tutucu, en dinci dönem olan “engizisyon” döneminden ve Hıristiyan teokrasisinden salt akıl ve mantığın yardımıyla kurtulmuş değildir. Din özgürlüğü ve laik anlayış aklın ürünü olsa bile, yeni bir çağın nedeni değil, bu yeniçağı gerçekleştiren sınıfsal ve ekonomik gelişimin sonucudur. Burjuvazi gelişirken elbette ki kendi sınıfsal anlayış ve yönelişlerine yatkın düşünüşü de hasıl etmiş, kendi düzeninin kuramlarını oluşturmuştur. Böylece belirli bir tarihi süreç içinde, değişen koşullara göre batı, doğuyla olan çatışmasında, önce din ögesini sömürsünün aracı yapmış, sonuçta ekonomik gelişimini sağladığında sömürüyü sermaye aracılığı ile gerçekleştirerek dini dışlamış ve laikleşmiştir. Batının laikleşmesi, hem burjuvazinin feodaliteyi destekleyen kiliseye karşı savaşının, hem de doğuya üstün gelmekte artık dine ihtiyaç duymamasının sonucudur.

Siyasal ve yasal açıdan laik düzenin benimsenmesinin, uygarlık alanının değiştirilmesi sonucunu

kendiliğinden doğuramayacağını kesinlikle bilmek gerekir. Laiklik batıda belirli bir iradenin, bir yasal düzenlemenin ürünü olmayıp, belirli bir toplumsal değişimin kendiliğinden gerçekleşen verisidir. Aynı gelişim tablosunu göstermeyen toplumumuzda, toplumsal değişim yöntem ve amaçları sağlıklı bir biçimde saptanmadan, laikleşerek gelişimi sağlamak yönelişi, neden sonuç bağlantısını tersine çevirmek anlamına gelmiştir. Ayrıca yasacılık yoluyla laikleşmek ve sonuçta kalkınmak amacı, belirli yanılğı içerdiği gibi bürokrat seçkinlerle halkın kaynaşmasını engelleyici olumsuz sonuçlar da doğurmuştur.

Görüldüğü gibi, ileri endüstriyel toplumların bir ürünü olan laikliği, elbette ki yarı feodalleşmiş gelenekçi bir topluma kabul ettirebilmenin olanağı yoktur.

Tüm bunlar, laikliğin kabulü ile çağdaşlaşmayı aynı kefeye koyan görüşlerin derin yanılığını açıkça ortaya koymaktadır. Laiklik bir kez daha yineleyelim ki siyasal iktidarın niteliklerinden biridir. Siyasal yapı niteliğini bir kalkınma modeli ögesi olarak kabul etmek, İslamcı görüşlerin karşıtı ama aynı türden bir yanılıdır. Zira her iki görüşe göre çağdaşlaşma, tüm toplumsal koşullardan soyutlanmış bir kurala dayandırılmaktadır. Böyle bir kuralsa yoktur. Kalkınmak için maneviyata muhtacız ile kalkınmak için laik olmaya zorunluyuz. Aynı yanılığının değişik biçimde dile gelmesinden başka bir şey değildir.

Siyasal katılma hakkını yalnız kendinde gören ve laikliği benimsemeyenlere bu hakkı tanımayanlar,

ister istemez bu kitleyi bir tür gizli muhalefete yöneltirler.

İslamcı gelenekçi kitlenin varlığı yok sayılarak bir siyasal düzenleme yapılamaz.

Tüm bunlar birer varsayım değildir. Tarihi içtimai örnekler ve gerçeklerdir. Laiklik kavramı bu gerçeklerin dışında görmek ve uygulamak "akıntıya (üstelik tarihin akıntısına) karşı kürek çekmektir." (Çetin Özek, Devlet ve Din, s. 684)

Kitabından özetle fakat aynen iktibas ettiğimiz Çetin Özek'in bu bilimsel izahları karşısında huzurunuzda çıkarak kendi dışlarındaki Müslümanları, utanmadan ve yok sayarak "Okullardan din dersleri kalksın, imam hatipler kapatılsın, diyerek Sivas olaylarının sebepleri kendi siyasi düşünce ve eylemlerine değil de, din derslerine dayandıranlar bu doğrultuda bütün din kurum ve kuruluşlarını, bütün Müslümanları, dini değerleri savunan siyasi kuruluşları suçlayanlar önce kendileri laikliği talim etsinler badema gerekirse konuşsunlar. Dini ve dini değerlere karşı hiçbir laik sistemin tasvip etmeyeceği biçimde saygısızca saldıran Pir Sultan yandaşlarının bu salonda din derslerine sataşması, imam hatiplere laf atması laikliğin ihlali değil midir? Bu kuruluşların kapılarına kilit vurulmasına dair talepleri ortaçağ Hıristiyan zihniyetini çağrıştırmıyor mu? Gerek Sivas halkı ve gerekse bu halkın bir ferdi olarak müvekkillerim asla saçlarından sürüyerek Aziz Nesin ve dernek mensuplarını camiye götürmemişler, secdeye kapandırmamışlardır. Gösteri ve toplantı yapma haklarından istifade etmişlerdir. Sanki bu adamları cebir ve şiddet de kullanarak İslam'a girmeye zorlamış-

lar gibi bu salonda müvekkillerime sataşılması, bu derneğin ve müntesiplerinin anayasal düzenin değiştirilmesi eyleminden yargılanmalarını gerektirir. Sivas'ta 15.000 kişi kişisel ya da kitlesel olarak temennilerini, dileklerini dile getirmişlerdir. Devletin bu temennileri nazara alması ya da almaması devletin bileceği bir şeydir, Anayasa'nın uygulamadaki aksaklıkların giderilmesini yetkili mercilerden topluca istemek başka şey, zorla ve cebren anayasayı değiştirmek başka şeydir.

Kaldı ki TCK'nın 146. maddesi Anayasa'nın tamamını ya da bir kısmını tebdil ya da tağyirden bahsetmekte ve suçun oluşması için bunu şart koşturmuştur. Anayasa'nın tamamı bellidir. Bir kısmı ise belli maddelerden oluşan bir bölümün ifadesidir. Anayasa'nın bir kelimesinden duyulan rahatsızlığın dile getirilmesi, üstelik bu rahatsızlık uygulamadaki teknik hataların giderilmesi istemine dayanıyorsa TCK'nın 146. maddesi bu olayda nasıl uygulanacak?

Sivas'taki şenliği düzenleyenler 146/1-3 maddelerde tarifini bulan suçu önce kendileri işlemiş, sonra da bunu Sivas halkının üstüne atmaya çalışmıştır. Bana çok ters geldiği için tekrar etmekte fayda görüyorum. Okullardaki din dersleri ile bu davanın ne alakası var? İmam hatip liselerinin konuşulacağı yer bu salon mu? Bu adamlar bu konularda ne hakla konuşabiliyorlar?

Laikliğin Avrupa'daki gelişimi, ülkedeki uygulaması ve halkın gerçeğini göz önüne alarak bazı tikanıkları bu dava ile gidermeye çalışmaktansa sistemdeki arızaların yetkili mercilerde görüşülerek giderilmesini temenni etmekteyim.

Ve Aziz Nesin...

Sivas olaylarının bir numaralı adamı Aziz Nesin; esas hakkındaki savcılık mütalaasında hadisenin tahrikçisi olarak nitelendirilmiş ve hakkında suç duyurusunda bulunulması talep ve iddia olunmuştur. Ülke çapında bir şöhretin sahibi sıfatıyla kamuya mal olmuş Aziz Nesin' in kısa özgeçmişi şöyle:

1915 İstanbul doğumlu Aziz Nesin'in esas adı Mehmet Nusret'tir. Kuleli Askeri Lisesi'ni 1935, Harp Okulunu 1937 yılında bitirdi. Üsteğmenliği sırasında Çerkeş'de deprem olmuş, enkaz arasında elde ettiği malzemeyi ilgili merciye göndermeyerek bölükte kullanmakla 15 gün hapis cezasına, bölüğe tahsis olunan iki adet keçiyi 35 TL'ye sattığından 90 gün hapis cezasına, subayken bölük mevcudunu fazla göstererek şahsına menfaat sağlamaktan 30 gün, çavuşların maaşından kesinti yaptığından 15 gün olmak üzere toplam 150 gün hapis cezasına mahkûm olmuş, son olarak eratın ihtiyacına binaen verilen iki adet keçiyi satarak bedelini uhdesinde alıkoymasını askeri mahkeme hırsızlık olarak nitelendirmiş ve bu sebeple 1944'de ordudan ihraç edilmiştir. Hapis cezalarını da İstanbul'da Sultanahmet Cezaevi'nde yatmıştır. 1945 yılından itibaren sırası ile *Markopaşa*, *Malumpaşa*, *Merhumpaşa* dergilerini 1955 yılında *Akbaba* ve *Dolmuş* dergilerini çıkardı. 1957'de *Yeni Gazete*'de 1958'de *Akşam*'da 1960'da *Tahin* gazetesinde, 1969 yılında da *Günaydın*'da çalıştı. 1962 yılında *Zübük* adlı mizah gazetesini yayımladı. İtalya'da 1956 ve 1957 yıllarında iki kez "Altın Kirpi Mizah Ödülü"nü kazandı. En son 1970 yılında Türk Dil Kurumu ödülünü kazanan Nesin, ha-

len kendisine ait Nesin vakfının başında bulunmaktadır.

Evvel emirde bir insan, saniyen hukukçu olarak kimsenin geçmişinde bulunan kirli çamaşırların teşhirinden yana değilim. Fakat yukarıda arz ettim, Aziz Nesin hem kamuya mal olmuş bir kişi hem de bu davada tahrikçi sayılmış bir zanlıdır. Onun durumu bütün sanıkların ve özellikle müvekkillerimin geleceğini ilgilendirmektedir. Mütalaada tahrik keyfiyeti zikredilmekle birlikte vazıh değildir. Tahrik unsurunun tavaz-zuh etmesi için Pir Sultan'ı incelediğimiz gibi Aziz Nesin'i de incelemek zorundayız. Binaenaleyh ben konuya Aziz Nesin'in öz geçmişi ile devam etmek istiyorum.

Savcılığınız esas hakkındaki mütalaasında Aziz Nesin'i tahrikçi olarak ele almış ve buna karşı basın yayın kuruluşlarından kendisine destek verenlerin bu mütalaaya şiddetle karşı çıkmış buldukları hepimizin malumudur. Ancak Aziz Nesin sadece Sivas olaylarının tahrikçi sıfatıyla zanlısı değildir. 1955 senesinde İstanbul'da vuku bulan 6-7 Eylül olayları sebebiyle de tutuklanmış, 4 ay sonra tutuklanmasına mahal olmadığından serbest bırakılmıştır.

Markopaşa dergisinde Mısır kralları ve İngiliz prenslerine hakaretten 5 ay 25 gün, 1947 yılında komünizm propagandası yapmaktan 10 ay ağır hapis ve 3 ay sürgün cezasına, 1950 senesinde yine komünizm propagandası yapmaktan 16 ay hapis cezasına, bir o kadarda sürgüne mahkum olmuştur.

Nazım Hikmet'e ait bazı şiirleri kendisi yazmış gibi neşrettiği, hatta yakın arkadaşı Rıfat Ilgaz'ın bile bazı

hikâyelerini kendi imzasıyla neşretmekten Rifat Ilgaz ile arasının açıldığı, kısa aralıklarla gazete ve dergi değiştirmesinin genelde parasal ihtilaflara dayandığı, hayatı hakkında çıkan en son Aziz Nesin isimli kitaptan öğrendiğimize göre de biraz cimri olduğu, yukarıdan beri saymaya çalıştığım muhteva, birikim ve tecrübeleri istikametinde, başında bulunduğu vakfı aracılığı ile talebe okuttuğunu da belirtmekte fayda görmekteyim.

Burada yeri gelmişken ifade edeyim. Aziz Nesin'in Türk milleti ıskontolu olarak %60 aptaldır, sözü zihnimde oldukça netleşti. Öyle ya askerlik dönemi, ordu dan atılışı ve daha sonrası nazara alındığında Aziz Nesin in hayatındaki serencam kaç kişinin başından geçmiştir. Buna rağmen Nesin in diline doladığı Türk milleti, kendisi gibi akıllı olmaktansa %60 aptal olmayı tercih edecektir. Meseleye Aziz Nesin açısından bakacak olursak, görüşüme göre kendinin %60 aptal olduğuna dair inancı ve fikri sabitesi veya psikopatolojik dürtüleri onu böyle konuşmak zorunda bırakmıştır.

Sivas'ta açılışa yaptığı konuşma, TGRT televizyonu ile söyleşisi, Mülkiyeliler Birliği'ndeki basın toplantısı ve muhtelif programlardaki, açikoturumlardaki imajı ile Aziz Nesin, tepeden tırnağa kin ve nefretle dolu bir kişilik sergilemektedir. Yalnız Türk milletine değil, bütün insanlara hınç duymakta, boyu kısa olduğundan mıdır, nedir başkaları tarafından horlandığı zehabına kapılarak her önüne geleni horlamakta, düşünce özgürlüğünü aşacak şekilde düşünce kabalığını tercih etmektedir.

Aziz Nesin bilinen manada bir sanatçı olmadığı gibi, eserlerinin sanatsal değeri de çok tartışılabilir. Kendisi de bunun farkında olduğu için her fırsatta gündem de

kalmanın yollarını aramaktadır. Kendine aptal dediği Türk halkının verdiği şöhreti yeterli bulmayarak uluslararası olmanın yollarını aramakta, salt bu tatmini sağlamak için Salman Rüşdi'nin süfli şöhretine ortak olmaya çalışmaktadır. Kendine sorsanız vaktiyle çömezlik yaptığı büyük Üstat Necip Fazıl'ı bile kıskanacaktır.

Söylediğim hususlar salt benim kanaatlerimden ibaret şahsi mülahazalar zannedilmesin. Aziz Nesin'in kendini ele verdiği bazı yazı ve konuşmalarına şöyle bir göz atmak bu kanaatin istihsalı için kafi gelecektir. Şimdi soruyorum: "Yoksa böyle hart diye saldırmazlar." "Bunlar nasıl Müslüman, Salman Rüşdi'nin yaptığından daha çok alçaklık yapıyorlar." "Her mozaik karşısındaki inançlarına saygı duymalıdır. Öyle saldırmak yok. Öyle şey gibi, kuduz sırtlan gibi... hôt diye." "Duyarlık yumrukta değildir, vurmakta değildir. Tepki göstermeye hakları var, göstersizler." (nitekim gösterildi) "Kimin sözü olursa olsun bin yıl geçerliliğini koruyan hiçbir söz yoktur." "Allah-u Teala sizin Allah'ınız, benim Allah-u Teala'm yok." "Öyle saldırarak, hırlayarak filan değil. Uygar insansa uygarlığın gereklerini yerine getirir."

Şeklindeki ifadeleri hangi edebi değeri taşımaktadır. Bunlar 1 Temmuz günü Aziz Nesin'in TGRT muhabiri ile yaptığı konuşmalardan alınmış bir kısım cümleciklerdir. Henüz ortada olay da yoktur. Yaşı 80'e gelmiş normal bir insanın bile telaffuzundan hayâ edeceği bu kabil çirkin ifadeler edebiyatçı ve sanatçı olmamanın örnekleridir. Türk milleti gerçekten aptal olana bile aptal demekten hayâ eder, içtinap eder, bilirsiniz.

Kendinden başka herkesi yalancılıkla kolayca itham eden Aziz Nesin aslında kendisi en büyük yalan-

cıdır. Ne diyor, “Ben Müslümanlardan rahatsız olmu-
yorum, onlar niye benden rahatsız oluyorlar” diyerek
sureten inanç ve düşünce özgürlüğünden yana görün-
meye çalışsa da aslı başka türdür. “Bir Sivas Oyunu
Oynanıyor” başlıklı yazısında bu oyunun Ankara Dev-
let Güvenlik Mahkemesi’nde oynandığını ifade ettikten
sonra yazısının devamında bakın neler döktürüyor:
“Siz gerçekten suçlu mu arıyorsunuz? Öyleyse söyleye-
lim. Türkçeleştirilmiş ezanı, Araplaştıran kimlerse
onlar suçludur. İmam hatip liselerini açan kimlerse
onlar suçludur. İmam hatip çıkışlıları devlet kadroları-
na alan kimlerse onlar suçludur. Kur’an kurslarını açan
kimlerse onlar suçludur. Okullarda din ve ahlak dersi
adı altında sahtecilik yaparak İslamcılığın salt Sünnilik
mezhebini ders sayanlar onlar suçludur. Diyanet İşleri
Başkanlığı’nı salt “Sünnilik İşleri Başkanlığı” olarak bir
bakanlığa bağlı ve hükümetin içinde tutanlar kimlerse
onlar suçludur. Bu suçlular saymakla bitmez. Ama kı-
sacası bu yasaları çıkaran TBMM üyeleri ve T.C. hü-
kümetleri suçludur. (Sivas kitabı s. 139) Aziz Nesin’in
Olimpos Tepesi’ndeki Tanrı Zeus’un makamından dök-
türdüğü bu gayri edebi üslubu ile görünüşte devleti suç-
lamakta ise de, işin aslı öyle değil. Değerli mahkeme
buradaki inceliği fark ederse, Aziz Nesin’e Müslüman
Türk milletinin neden değer vermediğini ve ne sebeple
tahrik olduğunu daha iyi anlayacaktır. Şimdi ben soru-
yorum. Aziz Nesin! Sen cevabını ver: -Ashı Arapça olan
ezanın yeniden Arapça olmasını kim istedi? Müslüman
Türk milletinin %99’u. İmam hatip okulların açılmasını
kim talep etti ve siyasi iktidarı buna mecbur etti? Müs-
lüman Türk milleti. Kuran kurslarını açılmasını kim

yürekten talep etti? Müslüman Türk milleti. Din ve Ahlak derslerinin okula konmasını kim arzu etti? Müslüman Türk milleti. İmam hatip çıkışlarının devlet dairelerinde görev almasını kim emretti? Yönetenlerin müteyeyyin olmasını arzu eden Müslüman Türk halkı.

Sayın Reis örnekleri zihninizde siz de arttırabilirsiniz. İşte her gittiği yerde, her fırsatta başka sermayesi olmadığı için sadece İslam'a ve Müslümanlara hakaret eden, onları horlayan Aziz Nesin'i bu millet asla affetmeyecektir ve Aziz Nesin'in tahrikinin bir boyutu arz ettiğim gibidir.

Aziz Nesin Müslümanlardan rahatsız olmadığına dair sözlerinde samimi ve inanç özgürlüğünden yana ise bu saldırılar neyin nesi? Bunlar bütün bir millete ve inançlarına yapılan bir saldırı değil midir?

Ve Aziz Nesin'in düşmanlığı dinlere değil, İslam dine, tanrılara ilahlara değil, bir olan ve yegâne mabudumuz bulunan Allah'adır. Düşüncelerine güvenmekte ise Müslümanlara saldırarak değil, kendi düşüncelerini anlatarak halkı aydınlatsın. Var olan değerleri sürekli eleştirerek kuram geliştirilemez. Aziz Nesin de kuram geliştiremeyen, düşünceden yoksun, kompleksini aşamamış bir karakterin baş temsilcisinden başkası değildir. Müslüman halkın dinini, ahlakını, dini değerlerini öteden beri kendince hor gördüğü ve aşağıladığını sanan Aziz Nesin'i, Müslüman halkın niçin tepki ile karşıladığını şu misalle daha iyi anlayacaksınız: "Biliyorsunuz, Hatay ilimiz, yapılan bir plebisitle Türkiye hudutları içinde kalmış, halk Suriye yerine T.C. vatandaşlığını tercih etmiştir. Şimdi bu Aziz gitse, neler söyleyeceğini de önceden haber vermek ve

ilan etmek şartıyla Hatay Cumhuriyet Meydanı'nda toplanan halka "Bu Hatay T.C'nin değildir, aslında Suriye'nindir T.C. burayı gasp etmiş, halka da zulmetmektedir. Hatay Halkı %60 aptaldır." diye bir konuşma yapsa yahut İzmir Konak Meydanı'nda "Bu İzmir Yunan'ındır, zulmen Yunan'dan alındı. Bakın Efes'e Selçuk'a eserlerden belli. Onun için Yunan'a verilmesi lazım" dese bu safsatalara karşı bırakalım Hatay ve İzmirli vatandaşı, bütün Türkiye ayağa kalkmaz mı? Aziz Nesin'i hain ilan etmez mi, eline geçse bir kaşık suda boğmaz mı? Buna karşı Aziz de "Bunda ne var? Öyle hırr diye havlanmaz. Hart diye saldırılmaz. Ben düşüncemi söyledim, sende düşünceni söylersin olur biter" derse bu saçmalığa kurbağalar bile gülmez mi?

Binaenaleyh mütalaanın Aziz Nesin'in tahrikiyle ilgili kısmı soyut bir iddiaya dayandırıldığından ve 15 aydır zindanda yatan müvekkillerimin geleceğinin bu adamın tahrikindeki keyfiyetin ortaya çıkarılmasına bağlı gördüğümünden sözlerime devam ediyorum.

Aziz Nesin alevi midir? Hayır. Pir Sultan'ı tanır mı? Hayır. Sivas'a giderken Asım Bezirci'den aldığı bir kitaptan yarım saatte öğrendiğini söylemektedir. Sorunuz ölenlerin bile üç tanesinin ismini sayamayacaktır? Kürt müdür? Hayır. Ama "Bulgaristan'da Türkler, Türkiye'de Kürtler" adında kitap yazarak bazı saçma imajlar uyandırmaya çalışır. Vakfının çıkardığı bu 86 kitap Sorbon'dan oğlunun yazdığı mektuplarla dolu kitapçıktır. Ama adı provokasyona yeterlidir. Uyandırmak istediği imaj da başkadır.

Peki Aziz Nesin Müslüman mıdır? Haşa. Dinsizdir. Bunu kendi beyanlarından biliyoruz. Peki ne hakla

dışladığı bir sistemi devamlı kendine malzeme olarak seçiyor?

Pir Sultan'ı Kürt sorununu ne sebeple diline dola-makta ise Müslümanları da bu sebeple dilinden dü-şürmemekle görevli olduğu için. Bir de 20-30 sene son-ra unutulup gideceğini bildiği ve öldükten sonra da kendine göre "tanrısal izler bırakmak" için.

Değerli Mahkeme Heyeti,

Salman Rüşdi'nin yazdığı *Şeytan Ayetleri* isimli ki-tabında yayımı ile bütün bir milletin tarihine, dinine, her türlü değerlerine, dolayısıyla namusuna (çünkü namus kavramı dinin getirdiği vazgeçilmez bir ahlaki değerdir) evet namusuna sistemli bir şekilde hakaret eden, hor gören ve bu keyfiyeti hem sözleri ile hem de neşriyat yoluyla her fırsatta dile getiren bu adamın yani Aziz'in düşüncelerini bir tarafa bırakalım, salt kendi mevcudiyeti bile bu halkı tahrik etmeye yeterli-dir. Türk milleti yerine göre her şeyi affetmesini bilir, hatta unuttur bile. Ama hiçbir millet, hiçbir insan yok-tur ki kendini hor göreni affetsin. En yakın arkadaşı Asım Bezirci'nin ölümünden sonra kısa bir sürede üzüntüsünden ölen Rıfat Ilgaz'a karşın Aziz "Sivas'a gittim de iyi oldu benim sayemde bu işlerin aslı ortaya çıkmış oldu" diyerek, vefat edenlerin dahi zerre miktar acısını hissetmediğini ortaya koymuştur. Böyle bir şahsa karşı alevi vatandaşların dahi temkinli bakması gerektiğini iddia ediyor ve uyarıyorum.

Sözde insan hakları, ulusal barış, kardeşlik vs. adı-na Aziz Nesin ve Pir Sultan Abdal Derneği temsilci ve yandaşlarının, hakikatte bu milletin ruhunu hiçe say-

dıkları bu hakaretleridir ki, gelmiş geçmiş zulümlerin en büyüğüdür ve ters taraftan ulaşılmaz bir yobazlıktır.

Fransa'da bir gazete baş muhabirini, kocasına hakaret ettiği için öldürüp, mahkemede üstelik beraat eden Madam Kayyo karşısında ne düşünürsünüz? Beraat eden ve bir sürü Fransız gazeteci tarafından göklere çıkarılan madam Kayyo kalem hakkını ve düşünceyi bir kurşunla ikiye niçin böldü? O, mücerret kalem ve düşünce hakkını mı öldürdü? Yoksa şeref düşmanı biçare bir kalemşoru mü? (N. Fazıl)

Bu itibarla kendilerini düzenle özdeşleştiren ve sistemi kendileri sanan Aziz Nesin ve dernek yöneticileri gibilerinin iftiralarının nazara alınmasını, Sivas'ta yürüyen halkın ve gösterdiği tepkinin bunlara karşı olduğunu, ölenlerin ne şekilde öldürüldüğünü henüz belli olmamakla, kimin öldürdüğü bilinmemekle, varsa katillerin şenlikçilerin bile içinde aranmasında yasal bir engel bulunmadığının bilinmesini talep etmekteyim.

Buradan aklıma gelmişken Aziz Nesin'e bir çağrıda bulunmak isterim. Bundan sonra gittiği yerlerde korunması gerekiyorsa gitmemeyi bu milletin selameti için tercih etmesi gerektiğini savcılığınız gibi bende hatırlatıyorum. Aziz Nesin'i benden değil, gidiniz vaktiyle arkadaşlık kurduğu en yakınlarından sorunuz. Kendisi ölmüş bile olsa, Sebahattin Ali'nin karısından sorun, kızından sorun. Zekeriya Sertel'in karısı Sabiha Sertel'den sorun.

Taparcasına parayı çok seven, tomarla parası olduğu halde, parasızlık edebiyatı yapan bu zat'ın Sivas olaylarından sonra hakkında basında çıkan yazıları

bazı kısa başlıklarla hatırlamanızda da fayda mülaha-za ediyorum.

“Önce Aziz Nesin’e artık dur demek gerekiyor.” (Altan Öymen, *Milliyet*, 4 Temmuz 1993)

“Olayların tetiği Aziz Nesin’in provokasyonu ile çekiliyor.” (Yalçın Doğan, *Milliyet*, 04.07.1993)

“Adından başka hiçbir tarafı aziz olmayan bu adama lanetler yağdırıyorum” (Cengiz Çandar, *Sabah*, 04.07.1993)

“Peki, tahrikçiler kimler? Bu sorunun cevabı çok açık ve belli. Aziz Nesin ve ona destekçilik yapan Kültür Bakanı ve Sivas İl Kültür Müdürü.” (Oktay Ekşi, *Hürriyet*, 04.07.1993)

“Aziz Nesin bakalım sebep olduğu cinayetlerin vicdan azabını duyacak mı?” (Yalçın Özer, *Türkiye*, 05.07.1993)

“Aziz Nesin gittikçe sapıtıp; milletimize hakaretten sonra bir de şeytan ayetlerini vesile ederek güya laikliği ve fikir hürriyetini denemek adına peygamberimize, Kur’an-ı Kerim’e saldırdıkça; biri çıkıp bu adamı vuracak, bazı malum çevreler de onu basın ve fikir şehidi ilan edecekler. Ona yanarım demişimdir. Sivas’taki acı olayların asıl tahrikçisi o olduğu halde şimdi mağdur kahraman olursa gene yanarım.” (Altemur Kılıç, 06.07.1993)

Esas hakkındaki mütalaada Aziz Nesin’in tahrikçiliği ve suç duyurusunda bulunulma talebiyle alakalı olarak şunu da ilave etmek istiyorum. Asıl suç hangi mahkemede yargılanmakta ise o suçun bağılısı ferî suç ve suçlular da aynı mahkemede yargılanması gerekir.

Bu usul gereğidir. İddia makamının bu talebinin mual-lâkta kalmaması ve kavli mücerrede dönüşmemesi için Aziz Nesin'le ilgili davanın derhal mahkemenizde açılması gerektiğini, aksi halde mütalaadaki mezkur talebin, kağıt üzerinde kalan mücerret bir iddiadan öte geçemeyeceğinin bilinmesini de dilemekteyim.

Savunmama yürüyüşe katılan Sivas halkından bahsederek devam etmek istiyorum.

Yürüyüşe Katılan Sivas Halkı

“Kitlelerde hiçbir şey daha önceden düşünülmüş olamaz.” (Gustave Le Bon, Kitleler Psikolojisi)

Esas hakkındaki savcılık düşüncesi ilk satırından itibaren “Sivas halkının inançları açısından çok hassas olduğu”na temas etmektedir. Aslında başka bütün ülkelerin inançları gibi Türk halkı da tümüyle inançlarına hassastır. Bu hassasiyet sadece Sivas’a mahsus değildir. Ayrıca her yörenin geçmişten getirdiği mahalli hassasiyetlerini göz ardı edemeyiz. Örneğin, Bizans özlemi ve Bizans’ın yeniden inşasını dile getiren bir şenlik İstanbul halkının kitlesel tepkisine yol açacağı gibi, İzmir’i Yunan’a vermek isteyen bir Helen Şenliği de İzmir’de tepki görecektir.

Savunmanın başlangıcında Pir Sultan’ın, Şah İsmail’in siyasi egemenliğini destekleyen siyasi kişiliğini anlatmıştım. İşte Pir Sultan’ın geçmişte kalmış, kabuk bağlamış bu yanlış ve ihanet politikalarını günümüze taşımak ve yaşatmak isteyen Pir Sultan Derneği, düzenlediği şenliklerle bu misyonu yerine getirirken Sivas halkının milli duygularını hesaba katmamış, netice

olarak Erzurum halkı PKK'ya karşı milli duygularla ve sebeple yürümüşse Sivas halkı da aynı sebeple galeyana gelmiş ve sokağa dökülmüştür. Dernek Sivas halkı nezdinde yabancı bir ülkenin bayrağı imajını uyandırmış, bu imaj kitlenin muhayyilesine tesir etmek suretiyle halk harekete geçmiştir. İşin özü budur. Ünlü düşünür Le Bon, *Kitleler Psikolojisi*'nde: "Kitlenin tahrik olunma kabiliyetinde, hareketliliğinde ve mizacındaki hiddetine daima ırkın esas seciyesinin büyük rolü vardır." sözündeki maksadı; Sivas'ta cereyan etmiştir.

Vefat edenlerden Nesimi Çimen'in Türkiye'de ilk defa Şah İsmail gecesi düzenleyen kişi olarak tezimin en güçlü delili sayılmalıdır. (Lütfi Kaleli, *Sivas Katliamı ve Şeriat*) Bu yetmezmiş gibi, hayatı boyunca Türk insanına ve bütün insanlara, İslam dinine kin ve garaz duymayı ilke edinmiş Aziz Nesin'in bilinen karakteriyle Sivas'a getirilmesi, Derneğin halka ve halkın dinine meydan okuduğunu göstermiştir. Bir başına Aziz Nesin dinsizliğin sembolüdür. Kültür Bakanlığı, Valilik ve İl Kültür Müdürlüğü desteğiyle, modası geçmiş ve kendi ülkelerinde hain ilan edilmiş yabancı liderlerin posterleri altında üstelik devletten aldığı bu halkın parasıyla, yine aynı halka ve devlete meydan okuyan bu dernek Sivas halkını tabii olarak galeyana getirmiş ve sokağa dökmüştür. Zira halk ne dinini, ne milli duygularını hiçe saydıramazdı. Bu sebeple dini için yürüdü, ülke bütünlüğü için yürüdü. Sivas'taki masum alevi vatandaşların işin bu siyasi boyuttan haberi olmayabilir. Fakat halkı alet ederek kendisi de bir bakıma alet edilerek, mezkur dernek amaçlarını gizleme-

yi başaramamış ve Sivas halkı 15.000 kişi ile sokakları işgal etmiştir. Bu da işin özüdür.

Mütalaanın Sivas olaylarını laik düzenle irtibatlandırması yanlış ve hatalıdır. Aziz Nesin bile Türkiye’de laikliğin bulunmadığını iddia ve ispat etmektedir. Laikliğin uygulamadaki yanlışlığı, bu yanlışlığın Pir Sultan Derneği ve Aziz Nesin gibi bağnazlar tarafından istismar edilerek Müslüman halkın inançları üstünde kurmaya çalıştıkları despotik düşünceler de halkın tepkisini elbette çekmiştir. Halkın, uygulaması yanlış icra olunan laik sistemde, bu yanlış uygulamalar sebebiyle inançlarını bilfiil yaşaması kısıtlanmak istenirse bu yanlışın tashihinin kitle olarak dile getirilmesi, temenni etmesi yasal ve anayasal bir haktır. Memurların sendikal haklarını kazanmak için, anayasal değişikliği sağlamak amacıyla her gün Ankara sokaklarını ve meydanlarını işgal ettiği malumunuzdur. Onların hiçbirini bu mahkemede yargılanırken görmedik. Anayasanın teminat altına aldığı din özgürlüğünün kısıtlanması yönünde beyanat veren ve paneller düzenleyen bu dernek bu cihetten de halkın tepkisine maruz kalmıştır. Saydığım sebeplere karşı Sivas’ta hasıl olan kolektif şuur içinde fertlerin şahsi kabiliyet ve düşüncelerinin silineceği ve işlemez hale geleceği bilimsel bir gerçektir. Nazara almanız gerekir. Bu kolektif şuurun oluşması bazı uyarıcılara bağlıdır. Bu uyarıcılık görevini yapan Aziz Nesin ve Pir Sultan Derneği’nin yandaş ve temsilcileri ne söylerlerse söylesinler gerçeği gizleyemezler.

Aziz Nesin’in “Türkiye laik değildir” dediğini az önce anmıştım. Aziz’in bu tezi geçerli ise, olmayan laikli-

ğın ihlali söz konusu olabilir mi? Devlet müesseselerini oluştururken ve ilkelerini tanzim ederken kendisi laik kalmayı başarabildiği oranda, laikliğin korumasını üstlenmeli ve müeyyide uygulamalıdır. Laik kalmayı ve davranmayı devlet başaramadığı sürece, halkta sıkıntılar meydana geleceği ve bu sıkıntılar da belli dönemlerde tepkiye dönebileceği bilinmeli ve kısa zamanda uygulamadaki hataların yetkililer tarafından giderilmesi cihetine gidilmelidir.

Suç'un unsurları arasında zikrolunan sloganlar kolektif şuurun belirtisi olarak karşılıklıdır. Sivas halkını terazinin bir kefesine koyarken derneği ve şenlikleri diğer kefeye koymak zorunludur. Sivas halkı kadar şenliğe katılanlar da bir kitle oluşturmuşlar, taş atmışlar, kavga vermişler ve slogan atmışlardır. İsnat olunan suç gerçekten varit ise, taraflar birlikte işlemiştir. Ölenlerin mevcudiyeti diğer tarafı rejim suçunun dışında tutamaz. Varsayalım kimsenin burnu kanamaysaydı, belki de bu sanık sandalyelerinde düzenledikleri şenliklerin muhtevası sebebiyle şimdi dernekçiler oturuyor olmayacak mıydı? Özetleyecek olursam, Pir Sultan Derneği; çevresinde oluşturduğu mütecanis kitle ile Sivas halkının hem dinine, hem de Milli değerlerine tecavüz etmiş, Sivas halkı da buna yine kitle olarak misillemede bulunmuştur. Olayların Madımak Oteline kadar olan bölümünün böyle yorumlanması gerektiğine yürekten inandığımın bilinmesini dilemekteyim.

SONUÇ

Değerli Reis Bey ve Sayın Üyeler,

Sivas olaylarının politik ve toplumsal şartlarını yeterince tahlil ettikten sonra, şimdi müvekkillerime dönüyorum.

Müvekkillerimden Eren Ceylan'ın olaylara katılmadığı ilk günden itibaren en zor şartlarda poliste, savcılıkta ve mahkemenizde vermiş bulunduğu tutarlı ve istikrarlı ifadelerinden bellidir. Kendisi hakkında ifade veren ve teşhiste bulunan Sabri Çelik ve Sedat Tırnık'ın beyanlarındaki tutarsızlıklar, teşhislerindeki usulsüzlükler mahkemeniz tarafından re'sen fark edilmiş olduğundan tahliyesine karar verilmiştir. Mütalaa'ya göre TCK 146/1'den cezalandırılması talep olunmuştur.

Adem Kozu, temaşa için birkaç saat yürüyüşlere katılmış ve saat 17'den sonra ayrılmıştır. Daha evvel serdettiğim detaylı gerekçeler karşısında bir vatandaş olarak olaylara Adem Kozu'nun iştirak ettiği nispette katılmamak için bir sebep görmüyorum. İştirak ettiği nispeti de cezalandıran bir kanun maddesi henüz TCK'da bulunmamaktadır. Kendisi Doğukan Öner isimli Emniyet Müdürü'nün kura sonucu çektiği ve tespit ettiği sanıklardan olup TCK 146/3'ten cezalandırılması talep olunmuştur.

Sonuncu müvekkilim Muhsin Erbaş dahi polis ifadelerinde, savcılık ifadesinde, huzurunuzda verdiği müteaddit ifadelerinde birbirini nakzetsiz beyanlarıyla olaylara saat 17.30'a kadar katıldığını, yürüdüğünü, tekbir getirdiğini samimi bir şekilde ikrar etmiş

tır. Kendisi hakkında ifadesine başvurulana yetkililerin çoğu, çelişkili ve tutarsız teşhisleri, mesnetsiz ve dayanaksız anlatımlarıyla mahkemenin nezdinde bile güvenlerini kaybetmişlerdir. Müvekkilim az öncede söylediğim gibi saat 17.30'a kadar gösterilere katılmayı bir temel hak olarak görmüş ve nitelendirmiştir.

Gerek Pir Sultan Derneği'nin düzenlediği şenlikler, gerek Aziz Nesin'in İslam dinine, Allah'a ve tüm insanlara kin, nefret dolu garazkâr tutumları sebebiyle yürüyüşlere belli bir süre katılmış ve haklı olarak sessiz kalmamıştır. Muhsin Erbaş mütalaaya göre TCK'nın 146/1 maddesinden yargılanmaktadır.

Mahkemenin, iddia makamının suçlamasını geçerli sayması halinde, müvekkilimin riyazî olarak suç nispeti, kişi başına on beş binde bir'e tekabül etmektedir. Bu riyazî nispeti anlaşılır kılmak için "James Thurber'in" aşağıdaki pasajını dikkatinize sunuyorum;

"BARAJIN YIKILDIĞI GÜN"

"Birdenbire birisi koşmaya başladı. Belki de o anda karısıyla buluşacağını ve buluşma için çok geç kaldığını hatırladı. Sebep her neyse Broad Caddesi boyunca doğuya koştu. (Belki de bir kimsenin karısıyla buluşması için en uygun yer olan Maramor Restoran'a doğru) Bir başkası daha koşmaya başladı, belki de keyfi yerinde bir gazete satıcısı.

Başka bir adam iri yarı beyefendi görünüşlü bir kimse daha yürüyüşünü hızlandırdı. Ve koşmaya başladı. On dakika içinde bütün cadde boyunca herkes koşuyordu. Yavaş yavaş yükselen mırıltılar

korku ifade eden "baraj" sözcüğüne dönüştü. "Baraj yıkıldı"

Bu korku, heyecanlı küçük bir kadın veya bir trafik polisi ya da küçük bir çocuk tarafından kelimeye dökülmüştü. Kimin söylediğini, meselenin aslının ne olduğunu kimse bilmiyordu. İki bin kişi birden-bire kaçışmaya başlamıştı. "Doğuya gidin" diye bir ses yükseldi. Nehirden doğuya, daha güvenli olan doğuya. "Doğuya gidin! Doğuya!"

*Kendinden emin gözlere ve kararlı bir çeneye sahip ince, uzun boylu bir kadın caddenin tam ortasında yanımdan geçti. Bütün bağırmalara rağmen hala meselenin ne olduğu konusunda kararsızdım. Biraz çabalayarak kadına yetiştim. Çünkü elli yaşlarında olmasına rağmen çok iyi koşuyordu. Ve kondisyonu mükemmeldi. "Ne oluyor?" diye sordum. Bana hızla bir göz attı ve bir adım daha atarak tekrar bakışlarını ileri çevirdi. "Bana sorma, Tanrı'ya sor" dedi. (Jeniea Thurber, *My Life and Hsrđ Times*)*

Thurber'den alınan bu pasaj insanlardaki uyma davranışını gösteren çarpıcı bir örnektir. Bu örnekten hareketle, politik, toplumsal ve tarihsel şartlarını savunmanın başından beri yeterince ele aldığım Sivas olayları, kitle psikolojisinin şartları içinde de değerlendirilmesi gerekir. Büyük bir titizlikle araştırılmasına rağmen olayların içinden bir örgüt çıkmaması, hadiselerle karışanların gayri mütecanis karakteri, bazı uyarıcı tahrik ve tesirlerle bir araya gelen topluluğun, teşekkül etmiş psikolojik bir kitle olduğunu göstermektedir. Şuurlu ferdi şahsiyetin kaybolduğu böyle durumlarda geçerli olan, kolektif şuurdur.

Pir Sultan Derneği yetkilileri ve Aziz Nesin'in ortak uyarıcı sayıldığı dava konusu Sivas olaylarında, bu uyarının tesirini hisseden her ferdin ister istemez önüne çıkan topluluğa iştirak etmesi kitle psikolojisinin zorunlu sonucudur. Her sınıftan, her düşünce ve fikirden insanların bir araya gelmesi ve tepkisini dile getirmesi de bu sebebe mebnidir. Kitlelerde hiçbir şeyin önceden düşünülmeceğini az evvel zikretmiştim. Günün olağan şartları içinde, çarşıda ve sokakta birdenbire kendini bu kalabalığın içinde bulan her fert, istese de istemese de kendini kitlenin dışında tutamaz. Nihai karar için adalet hissinden başka sebepleri vicdanında barındırmadığına inandığım heyetinizin bunca sosyo-psikolojik şartları da nazara alacağına kaniyim.

Hatta salt müvekkillerim ve olaya katılan diğer şahıslar açısından değil, müdahillerin ve vekillerinin, tüm tanıklar ve görevlilerin bile bu psikolojiye göre tahlil edilmesi gereklidir. Kitleler psikolojisinin ünlü yazarı büyük düşünür Gustav Le Bon kolektif teşhis ve müşahedeye karşı çıkmakta, bunu "Kolektif müşahedeler, müşahedenin en fazla yanlış olanıdır. Çoğu defa sirayet yoluyla başkalarına telkinde bulunan bir ferdin sadece vehim ve hayalinden başka bir şey değildir." sözleriyle dile getirmektedir. Dosyadaki toplu teşhisleri, (amirlerin telkiniyle yapılmış olma ihtimaline binaen) yapan polisleri de bu kuralın dışında tutamayız. Kalabalıkların müşahedelerine asla inanılmaması gerektiğini savunan Le Bon, "En ziyade şüpheli vakıalar, en çok sayıda kimseler tarafından müşahede olunan vakalardır." diyerek yargı çevrelerini bu konuda dik-

katli olmaya çağırılmaktadır. Le Bon Madımak'ta kalarak kendilerini feda eden kitlenin de psikolojisini "Kendine ustalıklarla telkinde bulunduğu zaman kitleler, kahramanlığa, nefsi fedaya ve feragat kabiliyetli olurlar" sözleriyle dile getirmiştir. Bu bilimsel verilerin aydınlığında, mahkememiz nihai kararını toplu teşhis ve şahadete istinat ettirmeyi düşünüyorsa, bundan vazgeçerek yazı tura ile karar vermesinin bizim için daha isabetli olacağı iddia edilebilir!

Bu davada müdahiller, Türkiye Barolar Birliği, Ankara Barosu, Çağdaş Hukukçular Derneği ve Sivas Barosu'na bağlı birçok ünlü avukat tarafından temsil edildiler. Dava birkaç celse takip edildikten sonra müdahil vekilleri derin bir vicdan azabı içinde sahneyi terk etmişlerdir. Bu sanıkların gerçek suçlular olmadığını onlar da adeta haykırmışlardır. En azından heyetinizin olduğu gibi onların da sezgileri bu yöndedir. Keza 15.000 kişi bir araya geldiği halde hiçbirinde, bir tek ateşli silah veya ağaç sopa yahut korkutmak için havalı bir tabanca dahi bulunmaması müvekkillerimin de içinde bulunduğu topluluğun, örgütlü değil, psikolojik bir kitle olduğuna delalet etmektedir. Buna mukabil mağdur olduğunu iddia edenlerin tekмили birden ya sopalı, ya silahlı veya özel silahlı koruma altında bulunması eylemli bir kalkışmaya kimlerin hazır olduğunun göstergesidir.

Değerli Mahkeme Heyeti,

Savcılık mütalaası olayları anlatırken sanıkları, olayın gelişine göre yerli yerine oturtmamıştır. Genel bir anlatımın tercih edildiği mütalaada hangi sanık

hangi safhada hangi eylemi üstlenmiş ve ifa etmiştir, anlaşılması kabil olamamıştır. Bu genel anlatımlar iddia makamının bile müvekkillerimin olaylara iştirakinin şüphe ettiğinin kesin delilidir.

Bütün bu eksikliğe rağmen dosyada ve mütalaada bir tek berrak noktanın bulunduğu gözden kaçmamaktadır. O da, otele tutuşturanların, kibriti çakanların, eylemi gerçekleştirenlerin kimler olduğunun anlaşılammış bulunmasıdır. Bu itibarla verilen mütalaaya göre karar ittihazı halinde bu karar en fazla olayların gerçek faillerini memnun edecektir. “Suçluluğu ispat olunana kadar sanığın masum olması asıldır” şeklindeki hukuki kaideden bir güne istifade ettirilmemiş olan müvekkillerim 15 aydır zindanda tutulurken resmi görevlilerin bile, “Olaylardan evvel ve sonra Sivas’ta hiç görmediğimiz bazı kişiler bilfiil bu olayların içindeydiler” şeklindeki beyanlarıyla dahi müvekkillerimin durumunu hiç değiştirememişlerdir.

Olayların sadece Hükümet Meydanı ve Buruciye Medresesi ile Kültür Merkezi civarındaki yürüyüş bölümüne katılan Muhsin Erbaş ve Adem Kozu’nun -ki, Adem Kozu merak saikiyle daha kısa temaşa etmiştir- bu katılımlarını; öteden beri dine ve mukaddes değerlere saldırmayı adet edinenlerin ortaya çıkardığı tahrikin nitelik ve gücüne bir türlü akıllarını erdiremeyenlere *Cumhuriyet* gazetesinin 24 Ağustos 1994 tarihli nüshasında çıkan, Cemal Şener ve Miyase İlkun’un hazırladığı “Şeriat ve Alevilik” isimli araştırma yazısını okumalarımı tavsiye edeceğim.

Adı geçen yazıda aynen:

“Bugün sadece Almanya’da yüzü aşkın Alevi Derneği kurulmuş. Bu kervana her gün biri ekleniyor. 1993’de Köln’de yapılan bir mitingde yaklaşık 50.000 kişi yürüyüşe katıldı... Almanya’da yayımlanan langeşhayt sözlükleri vardır. O sözlüklerde kızılbaş kelimesinin karşılığında “mum söndü” anlamına gelen bir açıklama yer alıyordu. Bunu görünce bizlerin sigortası attı. Bu maddenin değiştirilmesi için Almanya ve Avrupa’da büyük bir kampanya başlattık. Sonuçta değişti.”

ifadeleri yer almaktadır. Demek onlar da tahrik olmuşlar. Aziz Nesin’in bunu anlaması için kendinin de bazı değerlerin sahibi olması gerekirdi. Bu keyfiyeti kavramaması hiçbir değere sahip olamayışındandır.

Sayın Reis Bey,

Bu davanın daha ilk celsesinde bu salonda kılınan namaz sebebiyle çıkan arbedeyi hatırlarsınız. Kılan benim müvekkilimdi. Dışarıda müdahil vekillerinden birine sordum; “sahi siz neden bu kadar sinirlendiniz?” “Adamlar namaz kılıyor, tahrik olduk demez mi?”. Bende cevaben; “bunları da Aziz Nesin tahrik etmiş, onlar içerde siz dışarıdasınız” demiştim. Bu diyalog muhatabımı ikna etmeye yetmediyse bile sizi ikna edeceğine inanıyorum.

Hatırıma gelmişken yukarıda Gustave Le Bon’un toplu teşhislerinin geçersizliğine dair bilimsel tezini nakille, müvekkillerim hakkında da vaki toplu teşhis ve şahitlikleri nazara almamanız gerektiğini dile getirmiştim. Buna dair sizinle de bu salonda aramızda geçen bir anekdotu hatırlatmak istiyorum.

Belki hafızanızdan çıkmıştır. Bundan iki evvelki celsede müvekkillerim adına bir talepte bulunmuştum. Beni özür dileyerek tanıyamadığınızı ve hatırlamadığınızı söylemeniz üzerine, *“8-9 celseden beri hiç devamsızlık yapmadan duruşmaları takip ettiğim ve her celsede talepte bulunduğum halde siz beni tanıyamıyorsunuz. Bir görmede bilmem kaç kişiyi bu polisler nasıl teşhis etmiş”*, demiştim. Aslında doğru olanı sizin hatırlayamamanız, hatalı ve hukuka aykırı olanı da polislerin hakikat ve gerçek dışı teşhisleri idi.

Ben hiçbir zaman bu davalara mahkemenizin ve heyetinizin bakmasından rahatsızlık duymadım. Ancak usuli bir hatayı da dile getirmek isterim. Kamu güvenliği gerekçesi bahane edilerek mahkemenize intikal ettirilen bu davaya rağmen, aynı mahiyette Başbağlar Davası Erzincan DGM’de görülmekte, daha önemli bir kısım davalara da Diyarbakır DGM’de bakılmaktadır. Aynı kamu güvenliği o davalarda geçerli sayılmadığına göre bu dosyayı huzurunuzda getirenler kimlerin güvenliğini kamu güvenliği olarak düşünmüş ve kabul etmiş oldukları bu davanın karanlık bir noktası olarak kalacaktır.

Savunmamı burada bitirirken, olaylara hiç katılmayan ve hakkında yeterli delil bulunmayan Eren Ceylan’ın beraatına, temaşa için katılan Adem Kozu’nun bu eylemini TCK’da suç sayan bir madde bulunmadığından keza onun da beraatına, Pir Sultan Derneği ve yandaşları ile Aziz Nesin’in mütalaada belirtildiği üzere tesir, tahrik ve saldırısıyla ve Sivas halkına meydan okumasına karşın yasal ve anayasal tepki gösterme hakkını kullanan olay günü 17.30’dan

sonra yürüyüşlerin dışında kalan bu saate kadar yapılan gösterilere katılmasında haklı sayılması gereken, cebinde pasaportu ve uçak bileti hazır olmasına rağmen yurt dışındaki işinin başına dönmeyen yani kendini suçlu görerek kaçmayı tercih etmeyen Muhsin Erbaş'ın da keza beraatına karar verilmesini, haksız yere tutuklu kaldıkları için mağduriyetlerinin tazminine tavassut edilmesine, karar ittihazını bilve kale dilerken,

Madımak'ta değil 37 insan, 37 hayvanın bile dumandan boğulmasına asla gönlümüzün razı olmadığını bilmenizi müvekkillerim adına bilve kale istirham etmekteyim.

Derin saygılarımla,

3.10.1994

Sanıklar

Muhsin ERBAŞ-Adem KOZU-Eren CEYLAN

Vekilleri

Av. M. Emin ÖZKAN

EKLER:

1. *Sivas Katliamı ve Şeriat*, Lütfi Kaleli, 1994.
2. *Sivas Kitabı*, Edebiyatçılar Derneği, 1994.
3. İki Adet *Cumhuriyet* Gazetesi.

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ REİSLİĞİ'NE

1996/688

Ankara 1 No'lu Güvenlik Mahkemesi'nin 1993/106
Esas, 1994/190 Karar sayılı ve 24.12.1994 tarihli Sivas
olaylarına dair vermiş bulunduğu kararına karşı

TEMYİZ LAYİHASI

Sunan

Muhammet Emin ÖZKAN

Sanıklar

Muhsin ERBAŞ

Eren CEYLAN

Adem KOZU

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi 469 sahifeden oluşan Sivas olaylarına dair 1993/106 Esas, 1994/190 Karar sayılı ve 26.12.1994 tarihli nihai kararında bir kısım sanıklarla birlikte müvekkillerim Muhsin Erbaş ve Eren Ceylan'ı da TCK 450/6 maddesine göre tecyize etmiş, hadiseyi TCK 463. madde gereği, faili gayri muayyen olarak tavsif ile hüküm tesisine rağmen, müvekkillerim hakkında TCK 65/3 mucibi fer'i iştirak hükmünü tatbik ile hafif tahriki içeren TCK 51. madde doğrultusunda neticeten on beşer sene ağır hapis cezasına mahkûm etmiştir.

Karar dosya muhtevasına aykırı olduğu gibi, kendi içeriği de müteaddit çelişki ve tezatlar ihtiva ettiğinden bozulması gerekir. Şöyle ki:

1- Şahsi kanaatim açısından bu karar, olayların salt sonucuna bakılarak, "Mademki ortada 37 ölü var, öyleyse bu sonuca uygun bir ceza bulmak lazım" şeklinde kolaycı bir mantığın ve korkutucu bir telaşın mahsulü olarak huzurunuzda gelmiştir. Hâlbuki sadece olayın sonucuna bakılarak verilmiş bulunan bu kabil kararlar, gerçekler karşısında hem aldatıcı olmakta hem de yetersiz kalmaktadır.

Kararda savcılığın esas hakkındaki mütalaası ile müdahillerin haksız iddia ve isnatları hem olayın özetlendiği bölümde hem de hüküm fıkrasında uzun uzun tartışılmıştır. Mahkeme nihai hükmünü adı geçenlerin tezlerini nazara alarak tesis etmekle birlikte en temel hak olan savunmalarımıza özet bölümde yine özet olarak yer vermiş, hüküm fıkrasında hiç tartışmamıştır. Bu husus, gerek yargılamanın ve gerekse tesis olunan hükmün götürü usulde ve alelacele tensibine delalet etmektedir.

2- Mahalli mahkemenin, müvekkillerim dışında bir kısım sanıkları asli fail sayarak TCK 463. maddesi delaletiyle TCK 450/6. maddesine göre ceza tayin etmesi hem Sivas olaylarının oluş şekline, hem dosyanın ve kararın kapsamına, hem de uygun görülen yukarıdaki TCK'nın alakalı maddelerinin ruhuna aykırıdır. Dolayısıyla TCK'nın 463. maddesinin uygulanmadığı müvekkillerime de aynı cezanın TCK 65/3 maddesi yoluyla tayini cihetine gidilmesi, bu ayrılık ve yanlışlıklar zincirine bir halka daha eklemektedir.

- İddia ettiğim bu aykırılık nedir? Ve yanlışlık nerededir, diye sormanızı beklemeden hemen cevap vereyim:

Malumunuz veçhile TCK 463. maddesi, 448, 449, 450, 456, 457. maddelerdeki beyan olunan filleri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa şeklindeki ibaresinde failin gayri muayyen olması halinden bahsetmekle birlikte bu hüküm olaya karışan bütün failerin yakalanmış olması şartıyla ancak uygulanabilir. Nitekim gerekçeli kararın 456. sahifesinde verilen örnekte, "Beşi de ateş et-

miş fakat sonucu hangisi almış bilmiyorsak denilerek verilen bu örnek TCK'nın 463. maddesinin uygulanmasına gerekçe gösterilmiştir. Bu örnekten anlaşılan olaya karışan sanıkların tamamının yakalandığıdır. Şayet içlerinden bir kişi yakalanmasaydı 463. madde elbette uygulanmayacaktı. Çünkü yakalanamayan beşinci kişinin olayın gerçek ve asli maddi faili olması her zaman mümkündür. Binaenaleyh, faillerin tamamının yakalanmadığı bir olayda yakalanan sanıklar için TCK 463. maddesi muvacehesinde asli maddi failden söz edilemez. Buna bağlı olarak ve buradan hareketle müvekkillerim hakkında da ferî fail sıfatıyla TCK 65/3. madde gereği ceza tayininden aynı şekilde söz edilmemesi gerekir.

Nitekim nihai kararın 457. sahifesi iddiamızın en güzel ve en kapsamlı biçimde ispatını içermektedir. Gerçeğin ortaya çıkarılması ve doğru bir karara ulaşılabilmesi için özellikle bu sahifenin çok dikkatle okunması son derece gereklidir. Burada özetle, "... Olayımızın gerçek failleri on bin kişi civarındadır... Mahkemeniz, yangının başlangıcının hangi sanığın fiilinden meydana geldiğini tespit edememiştir. Ancak, bu sanıkların olay içerisinde en fazla aktif olan, polis barikatını aşarak otomobilleri ve oteli tahrip ederek yanan cisimleri buralara atan veya oteli yakmak için büyük çaba gösteren sanıkların içerisinde BİRİNİN müstakilen otoldan yangını başlattığını bütün dikkat ve ihtimam gösterilmesine ve tüm imkanlar kullanılmasına rağmen asil failin tespiti mümkün olamamıştır."

Bu gerekçeye göre sanık bellidir. Yani bir kişidir. Olayı video kasetinden izlediğim için bu görüş ve ge-

rekçeye ben de katılıyorum. Çekimin arkadan yapılmış olması sebebiyle tespit olunamayan bu bir kişinin ya kalanmamış olması ya da hüviyetinin tespit edilmemesi asli failin ademine delalet edemez. Olayların son derece yakın mesafeden takipçisi ve şahidi olan onlarca emniyet görevlisinin mevcut sanıklar içinden teşhis edemediği, bulup ortaya çıkaramadığı bu bir kişi, olayımızda failin gayri muayyen olma keyfiyetini bertaraf etmeye fazlasıyla kâfi gelmektedir. Binaenaleyh video çekiminde net olarak arkadan görülen fakat tespit edilerek yakalanamayan bu bir kişi ve sanık asıl fail olduğuna göre müvekkillerimin olay içerisindeki hukuki durumu diğer sanıklarla birlikte izinsiz yürüyüş yapan kalabalığın ve kitlenin bir parçası olmaktan ibarettir.

Emniyet güçlerinin nedense yakalayamadığı fakat kasetteki çekimde net bir şekilde görülen bu sanık, otele tırmanırken polislere direnmekte ve ayaklarından geri çekilmekte ve emniyet güçleriyle çok yakın mesafeden, bire bir temasta bulunmaktadır. Gerek hazırlık safhasında gerek duruşmalarda teşhis için gelen emniyet görevlileri sanıklar içinden bu kişiyi tespit edememiş ve ortaya çıkaramamışlardır. Demek ki asli fail sıvışmıştır, fakat mevcuttur. Mahalli mahkemenin kararı bile bu keyfiyeti tevsik ettiğine göre, kalabalıkta hasbelkader yakalanan ya da bilahare toplanan sanıklara, dolayısıyla müvekkillerime TCK'nun; ne 450/6, ne 463 ve ne de 65/3. maddesi tatbik olunmaz. Olay, muayyen olan failinin yakalanmadığı bir olay olarak ele alınmalı ve yargılanmalıdır.

3- Nihai karar sadece, olay sırasında görevli fakat beceriksiz emniyet yetkililerinin son derece çelişkili

teşhis, ifade, beyan ve şahadetlerine istinat etmekle de hukuken maluldür. Bilindiği gibi polis bir yönüyle taraftır. Üstelik memurdur. İhmallerinden sorumlu tutularak görevinden ve maaşından mahrum olmanın bilinc ve korkusunu taşımaktadır. Evleviyetle kendini kurtarabilmek için suçlular ihdas etmesi nefsi için son derece elzemdır. Olayların dışında kalan Sivas halkından tek bir kişi bu davada şahit sıfatıyla dinlenmemiştir. Daha doğrusu iddia makamı iddiasını, sivil halktan bir kişinin şahadetiyle tevsik etmediği gibi, mahkeme de huzurunuzda gelen nihai kararını gerçek kamu tanıklarının şahadetine istinat ettirememiştir. Bir başına emniyet mensuplarının şahadeti, kanunun ve hukukun tanzim ettiği amme şahitliği müessesesine aykırı olmakla karar bu yönüyle de mahkûmiyet kararı için yeterli dayanaktan mahrum bulunmaktadır.

Emniyet mensubu şahitlerin ifade ve teşhislerindeki müteaddit çelişki ve mübayenetler toplu savunmamızda detaylı biçimde ele alındığından burada tekrar etmiyorum. Ancak şahit ifadeleri arasındaki mübayenetin giderilmesinden evvel tesis olunan hükümlerin, daireniz tarafından yerine göre bozulduğunu biliyoruz.

Binaenaleyh; daireniz tanık beyanları arasındaki mübayenetlerin giderilmemesinin bozma sebebi sayılması gerektiğine dair içtihatlarında şayet ısrarlı ise, evleviyetle huzurunuzdaki dosyadan verilen mahalli mahkeme kararını bozması gerekecektir.

Buraya kadar anlattıklarımızı dosya kapsamına göre müvekkillerimden Muhsin Erbaş açısından ele alırsak:

Müvekkilim poliste, savcılıkta, Sulh Ceza Mahkemesi'nde ve mahkeme huzurunda verdiği muhtelif ifadelerinde hiç çelişkiye düşmemiştir. CMUK sanığa, ifadelerini değiştirme ya da polisteki ifadesini kabul etmemeyi bir hak olarak tanısa da genel olarak mahkemeler, sanığın polisteki ifadesine itibar ederler. Çünkü bu ilk ifade de olayın sıcaklığını ve sanığın samimi itiraflarını içerdiğine dair beşeri bir kanaat vardır. Gördüğümüz gibi müvekkilimin bütün ifadeleri birbirinin aynıdır. Mahkeme kararının 169 ve 170. sayfelerinde videodan yapılan teşhislerde de kesinlikle teşhis olunamadığı bellidir. Kamu tanığı sıfatıyla dinlenen emniyet güçleri de müvekkilimi olayların en fazla saat 16.00'ya kadar devam eden kısmı içinde gördüklerini söylemişlerse de bu hususu müvekkilim de samimi biçimde ikrar etmiştir. Bu samimi ikrarın ne sebeple TCK 59. maddesinin uygulanması için bir kanaat oluşturmadığını anlayamadığımızı da burada yeri gelmişken beyan etmek isterim.

Emniyet güçleri izinsiz yürüyüş yapan topluluğa dağılmaları için ikaz etmesine rağmen direnen ve he-men dağılmayan kişileri anında yakalarsa 2911 Sayılı Kanun'a göre bir suç oluşur. Ancak bu uyarıya daha sonra riayet ederek kendiliğinden olay mahallini terk eden müvekkilim 2911 Sayılı Kanun'u bile ihlal etmiş sayılamaz.

Diğer müvekkilim Eren Ceylan dahi, ifadelerindeki samimiyet ve tutarlılık, mahkeme huzurunda şahitlik yapan onlarca emniyet yetkilisi tarafından kendisine rastlanılmamış olması, olayda sadece iki kamu tanığı bulunması, bunların ifadeleri arasındaki mübâyin be-

yanlar, olsa olsa müvekkilimi 2911 Sayılı Kanun'a göre sorumlu tutabilecekken yazılı şekilde karar verilmesi mahalli mahkeme kararının bozulmasını gerektirecektir.

Bir diğer müvekkilim Adem Kozu'nun sadece seyirci olarak katıldığı olaylardan sorumlu tutulmayarak be-
raat etmesi gerekirdi. Esasen verilen ceza itibariyle kendisi bu murafaanın dışında kalmaktadır.

4- Bidayet mahkemesinin tatbik maddeleri olarak benimsediği TCK 450/6, 463, 65/3 hükümleri yukarıda arz ettiğim şekilde hukuka aykırı olduğu gibi, bir atıfet olarak müvekkillerime sunduğu TCK 51/1 maddesi dahi hafif tahriki içermekle, takdirinde hata söz konusudur. Bu davada TCK 51/2. maddenin içerdiği ağır tahrik hükümlerinin en az birkaç kere uygulanması gereklidir. Nedense mahkeme gerek toplu savunmada ve gerekse münferiden sunduğum 03.10.1994 tarihli münferit savunmada detaylı biçimde ele aldığımız Sivas olaylarının politik, tarihsel, toplumsal ve psikolojik şartlarını kararında hiç ele almamıştır. Saydığımız hususlar doğrultusunda dosyanın incelenmesi halinde mahalli mahkemenin hafif tahrike dair 51/1. madde uygulaması da, 51/2. maddenin uygulanması gerekeceğinden bozulması yönüne gidilecektir.

Dikkat ederseniz, ceza tayin edilirken suça iştirak hükümleri en ince teferruatına kadar irdelenmiş ve uygulanmışsa da tahrik konusunda iştiraktan yani müşterek tahrikten zühul edilmiştir. Aziz Nesin'i protesto ve kendisine karşı gelişen bir tepki mahiyetindeki Sivas olaylarında tahrik, salt Aziz Nesin'in tahriki-
ne vabeste tutulmuş ve onun tahrikiyle yetinilmiştir.

Suçun işlenmesinde iştirakin kabil olduğu bir hukuk sisteminde tahrike iştirak ya da müşterek tahrik hükümleri kıyas yoluyla neden elde edilmesin? Aziz Nesin'i bile bile Sivas'a getiren ve Aziz Nesin'in etrafında onun tahrikleri doğrultusunda yönlendirilerek bir kitle oluşturan malum dernek mensuplarını da faaliyetleri itibariyle tahrikin dışında tutamayız. Birlikte tahrikin, tahrikin şiddetini artırması gerektiği sizlerin de malumudur. Mahalli mahkeme nihai kararında bütün ısrarlarımıza rağmen bu hususu nazara almayarak karar istihsal etmekle uygulamada hataya düşmüştür.

Kaldı ki Pir Sultan adına düzenlenen şenlikler, Aziz Nesin'i Sivas'a getirmenin bahanesidir. Ayrıca:

Pir Sultan deyip de geçmeyelim. Bilindiği gibi Aziz Nesin'in başrolde görüldüğü ve adına şenlik düzenlenen Pir Sultan, yaşadığı dönemde İran şahları adına, Anadolu halkını Osmanlı'ya karşı kıskırttığı, ayaklanmaya çağırdığı, bir isyana öncülük ettiği için Sivas valisi Hızır Paşa'nın emriyle tutuklanmış, yolundan dönmeyeceği anlaşılınca asılmıştır. Bağdat'ın 1534'te Osmanlı'ya geçmesi üzerine "Güzel şahit çok yerlerden görünür, aşk nedir niye verdin Bağdadı?" diyerek şahalara duyduğu derin özlemi dile getirmekten çekinmemiştir. Aziz Nesin ve etrafında oluşan grubun, 500 sene öncesine dayanan Pir Sultan'a ait siyasi düşüncelere, bunu onaylamayan bir kısım Sivas halkına rağmen alkış tutmakla, derinlerde kalmış ve kabuk bağlamış bir yarayı kaşımaları ağır ve şiddetli biçimde haksız tahrik değil midir?

Dosyaya sunmuş bulunduğum 23.8.1994 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde ayrı bir ulus olarak Anadolu'da kurulmak istenen Alevistan hayaliyle çıkarılan *Kızılyol* dergisindeki iddialar Aziz Nesin ve etrafındaki dernek yetkilileri tarafından yalanlanmadığına göre, "Bağımsız Alevistan Devleti"nin sınırları içinde gösterilen Sivas ilinde yaşayan halkın bundan duyacağı derin elem ve gazap hali TCK 51/1 şıkkının değil bilakis 51/2'nin öngördüğü ağır tahrikin konusu olabilir.

Keza kararda teferruatlı biçimde anlatılan ve Salman Rüşdi'nin *Şeytan Ayetleri* isimli kitabının yasaklanmasına rağmen demiyorum; yasaklanmasa bile Aziz Nesin'in gayret ve çalışmalarıyla *Aydınlık* gazetesinde yayımı, bu yayımla ilgili Aziz Nesin'in Sivas olaylarından evvel muhtelif dergi, televizyon ve gazetelerde çıkan röportajları, duruşmaları vekili kanalıyla takip eden Aziz Nesin'in duruşmalar sırasında kitapla ilgili en küçük bir nedamet ve tövbesine dair beyanının sadır olmaması, bilakis ikrarı, TCK'nın 51/2 maddesinin öngördüğü mahiyette ağır tahriktir. İlgili röportajlar ve kitabın yayımlanması gerektiğine dair Aziz Nesin'in görüşlerini yansıtan gazete kupürleri ve tarihleri nihai kararda detaylı biçimde zikredilmiştir. Bu kitabın tercüme ve yayımı dolayısıyla yapılan hakaret Müslümanların canlarından çok sevdiği peygamberleri Hz. Muhammed'e olmakla birlikte aslında onun getirdiği dine hakarettir. TCK'nın dine hakareti hafif cezalarla geçiştirmesi tahrikin keyfiyetini küçültemez. 15.000 kişiyi tam gün ayağa kaldıran bir tahrik ceza kanununa göre suç sayılmasa da neticesi itibariyle en

az 51/2 istikametinde ağır tahriktir. Zira din bir ütopya değildir. Hayatın kendisidir. Hayatın kendisi tahkir edilirse geriye insandan hiçbir şey kalabilir ini? Sorarım!

Ayrıca, suçta tekerrür, nasıl tekerrür hükümlerinin uygulanmasını ve dolayısıyla en ağır cezanın takdirini mucip olmakta ise, tahrikte tekerrür de kıyas yoluyla uygulanmalı tahrikin tekerrürü halinde de ağır tahrikin varlığı kabul edilmelidir. Günlerce gerek yazılı basında, gerekse televizyon görüntülerinde bu konuda yapılan yayınlarda Aziz Nesin'in seçtiği üslup ve yayınların ısrarlı biçimde tekrarı neden hukuken nazara alınmasın? Arz ettiğim husus kanunlarda bulunmuyorsa şayet, 51/2'nin çağdaş bir yorumu olarak heyetinizce benimsenmesini dilemekteyim.

Ceza Genel Kurulu'nun 18.01.1937 tarih ve 17 sayılı kararına göre "teessür ve elemi mucip olan haksız fiilin suç ile aynı zamanda ika edilmiş olması şart değildir." Binaenaleyh Aziz Nesin'in bir gün önce Sivas'taki konuşma ve davranışlarını ele alarak bunlarda tahrik konusu bulmayan mahkemenin bu tespiti son derece hatalıdır. Aziz Nesin, daha evvelki düşüncelerini değiştirdiğini halkın duyacağı şekilde deklare etmediği sürece kendi mevcudiyeti bile halkın ağır tahriki için yeterlidir. Tahrikteki tekerrür doğrudan doğruya ve bin kere ağır tahriktir.

Mahalli mahkeme gerekçeli kararını bir kısım batılı hukukçuların görüşleriyle tezyin etmiş. Colacci gibi, Manzini gibi Pallain ya da Florian gibi. Aynı batılı hukukçuların tahrike dair görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Tahrikin konusu filin haksız olup olmadığı, belirli bir dönemde, yine belirli bir toplulukta geçerli olan sosyal değer hükümlerine göre hâkim tarafından takdir edilir.” (Colacci-Manzini)

“Fiilin haksız olması için suç teşkil etmesi veya borçlar hukukuna göre ‘Haksız fiil’ sayılabilmesi şart değildir.” (Cavallo)

“Hatta esasta hukuka uygun olan bir fiil işleniş tarzı bakımından hakkın kötüye kullanılması sayılabiliyorsa haksızlık vasfını taşıyabilir.” (Pannain)

Bu görüşlerin ışığı altında son zamanlarda medyada yer alan ve alelacele yayımlanan Aziz Nesin’in aldığı tazminat; tahrikin ademine delalet edemez. Tazminat kendisini koruyamayan devlete karşı kazanılmıştır. Tahrikinin ademine binaen değil.

Ülkede resmi görüş olarak dinin insanlar için ifade ettiği derin mana ve ona hakaretin de keza meydana getireceği derin gazap ve şiddet hali yeterince değerlendirilemediği ve kavranamadığı için keza kanunlarda da dine hakaret, adi bir hakaret fiilinin sonuçlarını bile doğurmadığından mahalli mahkeme resmi görüşün tesiriyle hafif tahrik hükmünü takdir etmişse de 15.000 kişiyi etrafında toplayarak topyekun ayağa kaldıran fiili durum takdirdeki isabetsizliğe somut olarak işaret etmektedir.

Daireniz ya da emsal daireler, sanık için farazi (mefruz) haksız tahrik hallerini bile TCK 51/1 istikametinde değerlendirirken, Sivas olaylarındaki gerçek tahriki tayin etmeye TCK 51/2’nin bile iktifa etmeyeceği ortadadır:

“Tahrîki teşkil eden fil, olumlu ya da olumsuz bir hareket olabileceği gibi, (Erem), bir söz, yazı veya işaret de olabilir.” (Maggiore)

“Fiilin mutlaka tepkide bulunan kimseye karşı işlenmesi şart değildir. Failce sevilen sayılan bir kimseye hatta yabancıya karşı yapılan bir fil, faili öfke veya elem haline sokabilir.” (Manzini-Majno)

Bu düşünceler ve görüşler istikametinde olay gününe dönecek olursak, cuma namazı saatinde, cemaatin sokaklara hatta Buruciye Medresesi önüne kadar geldiği Temmuz sıcağında, Aziz Nesin’in de tasvipkârı olduğu ve müşterek hareket ettiği yetkililerin; tam ezan saatiyle birlikte gümbür gümbür davul çaldırma-ya başlamaları TCK 51/2’nin kastettiği manada ağır tahrik sayılması gerektiğini ispat zımında murafaanın icra edildiği bu esnada heyetinizi ve fonksiyonunu hafife alıcı manada dışarıda yani salonda davul çaldırmanın gerekmediği bedahet derecesindedir. Şu anda dışarıda çaldırılacak bir davulun heyetinizi nasıl tahrik edeceğini görür gibi oluyorum.

Keza bendenizi de. Anadolu’da davul çalmayı meslek edinmiş esmer vatandaşlarımızın bile düğünlerde ezan okunurken davulu kesmeleri folklorik olarak da olsa sizlere ve vicdanınıza bir şeyleri fısıldayacaktır.

Bir bütün olarak Sivas olaylarında ister ağır, ya da mahalli mahkemenin takdirinde olduğu gibi hafif tahriki; müdahillerin görüşleri istikametinde yok sayacak olursak, olay sebepsiz kalacak ve izah imkansız hale gelecektir.

Pir Sultan Derneği'nden bahsederken burada yeri geldiği için bozma sebebi sayılması gereken bir diğer hususu da arz etmek isterim. Esasa dair savunmamızda zikrettiğimiz gibi, yargılamanın devamı esnasında Pir Sultan Derneği mensuplarının, yargının sonunu bile beklemeden muhtelif kitaplarda çıkan ve olayı aydınlatıcı mahiyetteki makaleleri savunmada sunulmasına rağmen mahalli mahkemece nihai kararda hiç nazara alınmamıştır. Olayların içinde bulunan bu yetkililerin, mahkeme huzurunda verdikleri ifadelerle son derece zıtlık teşkil eden makaleler huzurdaki ifadelerden daha samimi ve sahicidir. Örneğin sağ kalanlardan Battal Pehlivan “Eğer kurtulmayı isteseydik... daha ilk taş atılmadan birer ikişer kısa aralıklarla Madımak'ı terk edebilirdik.”

Ali Balkız: “On yılı aşkın bir süredir devam edegelen bu çalışmalar sonucunda gerici güçler tarafından Sivas'ta sosyal, politik ve ekonomik yaşama tümü ile hâkim oldular. Kent tümüyle onların oldu... İşte bu nedenle şenlikler Sivas merkezine taşındı.” (Bölücülük)

Aynı kişi Aziz Nesin için: “Dergimizin 7. sayısında Aziz Nesin'in bir televizyon konuşmasını yayımladık. Nesin bu konuşmada Türkiye'nin laik bir ülke olmadığını bu anlamda Alevilere büyük haksızlık yapıldığını anlatıp, önemli bir yaraya parmak basıyordu.”

Şenliklerin cuma ezanı saatinde davul çaldırtan zihniyetindeki siyasi boyut yukarıdaki gibidir. Tahrik boyutunun takdirini de heyetinize bırakıyorum.

Aynı kitapta Hidayet Karakuş: “Oysa saat 1.30'dan taşlı sopalı saldırının başladığı 14.00'e kadar otel boşaltılabilirdi.”

Bütünüyle bu anlatımlar nihai kararda hiçbir şekilde tartışılmamış ve ele alınmamış olmakla birlikte, karar içeriğine göre öldürülmesi kast olunan Aziz Nesin öldürülmediğine, ölenlerin de kendi arkadaşlarının yukarıdaki ikrarlarıyla isteselerdi kurtulabilme şansları olmasına rağmen, çeşitli mülahazalarla içerde kalarak ölümlerindeki kusurları müterafik kusur sayılmalı, cezanın takdiren kusur nispetinde indirilerek verilmesi icap ederdi.

Tahrik konusunu güncel iki örnekle bitirmek istiyorum.

Birinci Örnek: Çok yakın bir geçmişte, Anıtkabir’de, bir vatandaşımızın oradakileri Kur’an yoluna daveti üzerine emniyet güçleri harekete geçmiş, bu vatandaş linç etme üzere anıtkabir önünde bekleyen kalabalıktan önce davranarak derdest mahalden uzaklaştırmıştır. Kalabalığın hıncını ve küfür dolu hakaretlerini televizyon ekranlarından izlemiştinizdir. Burada emniyet güçleri daveti yapan vatandaş götürmek yerine yığınların önüne barikat kursa idi bugün anıtkabirin Madımak’tan farkı kalmazdı. Binaenaleyh Sivas’ta Aziz Nesin’in dokunulmazlığı falan olmamasına ve halkı tahrik etmesine rağmen emniyet güçleri, kendisine müdahale edememiş, sadece tahrik olan halkın önüne barikat kurmaya çalışmıştır.

Hâlbuki kurulan her barikat yıkılmak içindir. Yığınların tepkisini bastıracağı yerde daha da arttırır. Sivas’ta, anıtkabirdeki uygulamayı tersine çevirerek çalıştıran mekanizmanın tespiti ve ortaya çıkarılması halinde birçok toplumsal olay kendiliğinden çözümlenecektir.

İkinci Örnek: Bir program sırasında sarf ettiği tek kelimelik bir sözcükten dolayı yığınları harekete geçiren Güner Ümit isimli sunucu, yayın süresince tekrar tekrar alevi vatandaşlarımızdan özür dilemesine, işine son verilmesine, hakkında birçok davalar açılmasına rağmen kitlelerin taşlı sopalı saldırısından Star TV binası ve içerdekiler zorlukla kurtarılabilmiştir. Güner Ümit tahrikte tekerrüre düşmemiş bir daha da hiç ortalıkta görülmemiş olmasına rağmen kamu vicdanında hala suçlu sayılmaktadır.

Bu örnekleri sizlerin de hatırladığınızı tahmin etmekteyim. Nerede olursa olsun her yığın veya kitle tahrik olunması halinde yukarıda olduğu gibi bir şeyleri deviriyor, yakıyor ya da yıkıyor. Binaenaleyh mahalli mahkeme olayın oluş şeklini ve sebebini bu gerçeklerin zıddına yorumlayarak hataya düşmüştür. Sivas'ta kimsenin öldürme ya da yakma kastı bulunmaktaydı. Yanan arabaların lastiklerinden çıkan dumanların, ters yönde esen rüzgârın da tesiriyle, gayri melhuz esbabın birleşmesi sonucu ortaya çıkmış; irade dışı bir olay ortada durmaktayken devrilen arabalardan dökülen ya da torba ile getirilen benzine, bezlerin bulaştırılarak yangın çıkarılması tamamen hayal mahsulü bir iddiadır. Eşyanın tabiatına da aykırıdır. Zira benzin; gazyağı ya da mazot gibi değildir.

Derhal parladığından hiç kimse benzine bulaştırdığı bir bez ya da süngeri elinde dolaştıramaz. Bezlerden ya da süngerlerden dökülen benzin de yanarak döküleceğinden bunu elinde tutanların ellerini, üstlerine damlayan kimselerin giysilerini de yakması ve tutuşturması gerekirdi. Otelden 15-20 metre uzaktan bez ya

da sünger parçasının fırlatılabilmesi ve hedefe ulaştırılabilmesi de fizik olarak mümkün değildir. Çünkü bunlar ağırlığı olmayan cisimler olmakla fırlatılamazlar. Hele sanıkların gömleğinden yırttığı küçük bez parçasının benzine bulaştırılarak otele fırlatılabilmesinin kararda gerekçe gösterilmesi akıl ve mantık dışı bir kanaattir. İddia ettiğimiz bu hususun küçük bir keşif sonucu kolayca anlaşılması son derece mümkündür.

Huzurdaki sanıkların hiçbirisinde ve müvekkililerimde olaydan sonra ellerinde veya vücutlarının herhangi bir yerinde benzin yanığı tespit edilemediğine göre bidayet mahkemesinin nihai kararındaki gerekçe-sindeki tutarsızlıklara bir yenisi daha bu şekilde eklenmiş olmaktadır.

5- Mahkeme TCK'daki iştirak hükümlerini de yanlış uygulamış hatta tatbikata, kanunda bulunmayan yeni bir boyut da kazandırmıştır.

Birçok sanık gibi müvekkilim Muhsin Erbaş'ın en fazla saat 16'ya kadar olayda bulunduğu emniyet yetkililerinin ifadeleri ve video kayıtlarıyla sabit olmuştur. Esasen bu hususu kendisi de ikrar etmektedir. Nihai karar da müvekkilim TCK 65/3 gereği ve hükmünde yazıldığı gibi ferî iştirak hükümleriyle cezalandırılmıştır. Saat 16'da kendi ihtiyar ve iradesiyle olay yerini terk edip evine giden müvekkilimin olayların sonucundan yani 37 kişinin ölümünden sorumlu tutabilmek için karar muvacehesinde hukuki durumunu; olaylara iştirake teşebbüs olarak nitelemek gerekir ki, kanunlarda bu şekilde bir tanımlama henüz bulunmamaktadır. Mahalli mahkeme müvekkilimi adeta iştirake teşebbüsten tecziye etmiştir.

“Hâlbuki bir şerik illi değeri haiz olan hareketi yapmazdan evvel vazgeçmişse, esasen onu şerikler arasına sokmaya bile imkân bulunmamaktadır.”
(Manzini)

“Keza harekette iştirak söz konusu değilse, iradede iştirakin cezalandırmaya yetmeyeceği sizlerin de malumudur.” (Dönmezer)

Dosya ve hüküm açısından buraya kadar anlatmaya çalıştığımız temyiz sebepleri daha ziyade hukuk tekniği açısından ele alınmıştır. Mahalli mahkeme Sivas olaylarını kitle psikolojisi açısından ele almaya hiç yanaşmadığından yukarıdaki teknik olarak sunduğumuz temyiz sebeplerine ilaveten bundan sonraki bölümde sözü bilime bırakmayı uygun bulmaktayım.

Şimdi Söz Bilimin

Öteden beri her gittiği yerde ve her fırsatta “Türk halkı iskontolu olarak %60 aptaldır” şeklindeki son derece müstehzi ve aşağılayıcı beyan ve üsluplarıyla ünlenen ve bu ünü dernek mensuplarınca da malum olan Aziz Nesin eksenli şenlik düzenleyicileri Sivas halkı nezdinde yabancı bir ülkenin Sivas’a dikilen bayrağı imajını uyandırmış ve bu imaj kitlenin muhayyilesine tesir etmek suretiyle halk galeyana gelmiş ve harekete geçmiştir. Büyük düşünür Le Bon’un, “Kitlenin tahrik olunma kabiliyetinde, hareketliliğinde ve mizacındaki hiddetinde daima ırkın esas seciyesinin büyük rolü vardır.” sözündeki hikmet Sivas’ta cereyan etmiştir.

Aziz Nesin’in kendi dinsizliğini açıkça ilan etmesi bu kanunlar nezdinde suç sayılmasa bile, bunu ifade

ederken kullandığı müstehzi üslup Sivas'ta kolektif bir şuur hasıl etmiş, bu kolektif şuur içinde, fertlerin şahsi kabiliyet ve düşünceleri işlemez hale gelmiştir. Kolektif şuurun oluşması bazı uyancılara bağlıdır. Aksi halde kolektif şuur oluşamaz. Aziz Nesin ve yandaşları bir başlarına bu uyarıcılık görevini Sivas'ta fazlasıyla yerine getirmişlerdir. Le Bon, "Kitlelerde hiçbir şey önceden düşünülmüş olamaz" sözleriyle de kararda zikredilen suç işleme kastı, taammüt ya da derin düşünce unsurlarını bertaraf etmektedir.

Büyük bir titizlikle araştırılmasına rağmen olayların içinden bir örgüt çıkmaması, hadiselere karışanların gayri mütecanis karakterleri; bazı uyarıcı tahrir ve tesirlerle bir araya gelen topluluğun "teşekkül etmiş psikolojik bir kitle" olduğunu göstermektedir. Şuurlu ferdi şahsiyetin kaybolduğu böyle durumlarda geçerli olan kolektif şuurdur. Aziz Nesin ve yandaşlarının ortak uyarıcı sayıldığı Sivas olaylarında bu uyarının tesirini hisseden her ferdin ister istemez önüne çıkan topluluğa iştirak etmesi kitlesel psikolojinin zorunlu sonucudur. Her sınıf, düşünce ve fikirden insanların bir araya gelmesi ve tepkisini dile getirmesi bu sebebe mebnidir. Günün olağan şartlarında, çarşı-pazar ve sokakta aniden kendini bu kalabalığın içinde bulan her fert istese de istemese de kendini bu kitlenin dışında tutamaz. Ünlü düşünür. Kolektif teşhis ve müşahedeye de karşı çıkmakta, bunu "Kolektif müşahedeler, müşahedenin en fazla yanlış olanıdır. Çoğu defa sirayet yoluyla başkalarına telkinde bulunan bir ferdin sadece vehim ve hayalinden başka bir şey değildir." sözleriyle dile getirmektedir. Dosyadaki toplu teşhisleri, (amirle-

rin telkiniyle yapıldığından) yapan polisleri bu kuralın dışında tutamayız. Kalabalıkların müşahedelerine asla inanılmaması gerektiğini savunan Le Bon, “En ziyade şüpheli vakalar, en çok sayıda müşahede olunan vakalardır.” diyerek yargı çevrelerini bu konuda dikkatli olmaya çağırmaktadır.

Le Bon, otelden dışarı çıkmayan kitlenin de psikolojisini, “kendisine ustalıkla telkinde bulunulduğu zaman kitleler, kahramanlığa, nefsi fedaya ve feragate kabiliyetli olurlar.” sözleriyle dile getirmiştir.

15.000 bin kişi bir araya geldiği halde hiçbirinde bir tek ateşli silah veya ağaç, sopa yahut korkutmak için havalı bir tabanca dahi bulunmaması, müvekkilimin de içinde bulunduğu topluluğun psikolojik bir kitle olduğuna delalet etmektedir.

Mahalli mahkeme bu ilmi gerçeklere rağmen nihai kararını toplu teşhis ve şahadete istinat ettirmekle kanun ve hukuka olduğu kadar bilime de ters düşmüştür.

Sayın Başkan Sayın Üyeler,

Genel bir anlatımın tercih edildiği nihai kararda, hangi sanığın, hangi safhada hangi eylemi üstlenmiş ve ifa etmiş bulunduğu belli değildir. Bütün bu eksikliğe rağmen, tek berrak noktanın oteli tutuşturan ve kibriti çakan birinin video kayıtlarında varlığı ancak bütün titiz araştırmalara rağmen bu kişinin bilinmemesi mevcut sanıklar içinde teşhis edilememesi ve yakalanamamış olmasıdır.

Bütün bu duruma göre:

Olayın gerçek failinin bir kişi olduğu bilinmekte fakat yakalanamadığından, mevcut sanıklar arasında bu kişi teşhis de edilemediğinden, asli failin firarda olmasına binaen, Sivas olaylarında diğer sanıklarla birlikte müvekkillerimin de yürüyüşlere katılmış olmaları, olay mahallini zorlanmadan ve kendi ihtiyarlarıyla terk etmiş olmaları hiçbir zorlama görmedikleri ve göstermedikleri cihetle mahalli mahkeme kararının bozularak müvekkillerimin beraatlarına karar verilmesine,

Aksi halde samimi ikrarları ve duruşmalardaki hal ve tavırları itibariyle TCK'nın 51/2 ve 59. maddelerinin uygulanarak en fazla 2911 Sayılı Kanun'a muhalif sayılmaları gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi ve heyetinize re'sen nazara alınacak sair bozma sebepleriyle birlikte mahalli mahkeme kararının bozulmasına müvekkillerimin tahliyesine karar ittihazını bilve kale dilerim.

Saygılarımla.

06.06.1996

Sanıklar

Muhsin ERBAŞ-Eren CEYLAN-Adem KOZU

Vekilleri

Av. M. Emin ÖZKAN

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NO'LU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ REİSLİĞİNE

1996/84 Esas

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 1996/688 Esas, 1996/4716
Karar Sayılı ve 30.9.1996 Tarihli Sivas Olaylarına Da-
ir Bozma İlamına

KARŞI LÂYİHA

Sunan

Av. Muhammet Emin ÖZKAN

Sanklar

Muhsin ERBAŞ

Eren CEYLAN

Adem KOZU

GİRİŞ

Türkiye'nin sosyal ve siyasi tarihi Susurluk hadisesiyle yeniden yazılıyor.

Sivas olaylarının yargılama süreci, ilk bölümüyle Susurluk öncesine, bozmadan sonraki bu ikinci bölümüyle de Susurluk sonrasına rastladı.

Gelinen bu nokta, olayların gerçeğini ortaya çıkarmakta çok ciddi ip uçları vereceği benzer.

Örneğin, Sivas'ta görevli çevik kuvvetin olaylardan bir gün önce arazi taraması bahanesiyle şehir dışına gönderildiği dosyada müsecceldir. Keza, olay gününe kadar Sivas'ta hiç tanınmadığı halde, yalnız olaylarda görünüp kaybolan meçhul ve esrarengiz birilerinin mevcudiyeti kamu tanıkları ve müdahillerin şahadetleriyle sabittir. Ve bu hususlar açıklığa kavuşturulmayı beklemektedir.

Bu bağlamda, Susurluk ile başlayan araştırmaların devlet-çete ilişkisine tutacağı ışığın, Sivas olaylarını da aydınlatacağına dair kanaatimi belirterek bozma ilamına karşı diyeceklerime geçiyorum.

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Sivas olayları için mahkemenizin istihsal ettiği 26.12.1994 tarihli nihai karar;

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 1996/688 Esas, 1996/4716 Karar sayılı ve 30.9.1996 tarihli ilamıyla bozulmuş bulunmaktadır.

İş bu bozmaya dair karar; muhtevası itibariyle, hadisenin oluş şekline, dosya kapsamına, kanuna, hukuka, Anayasa'ya, milli hukuk ve kültüre ve mehz İtalyan ceza hukukuna aykırı olmakla mahkemenizce nazara alınmaması gerekmektedir. Şöyle ki:

1- Bozma ilamının 7. sahife 1. paragrafı aynen: "Hükümet düzeni, devlet kuvvetlerinin şekillenışı, devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler, İSTER ANAYASA TARAFINDAN DÜZENLENMİŞ OLSUN, İSTER OLMASIN, devletin temel kuruluş prensiplerini teşkil ediyorsa TCK 146. maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa edilmek gerekir." şeklinde sübjektif ve hukuka aykırı bir yorum içermekte, bozmanın temel gerekçesi de bu yoruma istinat etmektedir.

Beri taraftan TCK 146. maddesine şöyle bir göz atığımızda, "Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını tağyir, tebdil veya ilgaya cebren teşebbüsü" suçun teşekkülü için şart koşmaktadır.

Binaenaleyh, bozma ilanı, "İster Anayasa tarafından düzenlensin, İSTER DÜZENLENMESİN" ibaresiyle hem TCK 146. maddesine, hem de bu maddenin göndermede bulunduğu Anayasa'ya aykırıdır.

Anayasa tarafından düzenlenmeyen bir ihlalin nasıl Anayasa'ya karşı işlenmiş bir suçtu oluşturacağını doğrusu anlamış değiliz.

Şurasını hemen belirtmeliyim ki, Anayasa tarafından düzenlenen açık ihlaller bu tartışmanın dışındadır. Ancak, Anayasa'da düzenlenmeyen bir keyfiyetin ihlalini Anayasa'nın ihlali olarak nitelemek, Anayasa'nın hukuksal yetki ve yollarla ihlali sayılır. Eğer Yargıtay 9. Ceza Dairesi'ne bu yolla Anayasa'nın ihlali yetkisi tanınırsa hukuk düzeni kendini inkâr etmiş olacaktır. Ayrıca bu düşünce 9. Ceza Dairesi'ne Anayasa'nın da üstünde yetki tanınması demektir. Oysa kurumların yetki ve vazifeleri Anayasa, iç tüzük ve yasalarla belirtilmiştir. Bu itibarla, istisnasız hiçbir kurum kanunların üstünde değildir. Bilakis herkes ve her kurum kanunlarla bağlıdır. 9. Ceza Dairesi'ne düşen husus, Anayasa'ya aykırı yorumlar içeren içtihatlarda bulunmak yerine, görevi mucibi Anayasa'nın tatbikata geçirilmesini teminden ibarettir.

Üzerinde tartışmakta olduğumuz bozma kararını tensip eden 9. Ceza Dairesi, bu tensibiyle; ister görevini yapsın, isterse hak ve salahiyetini kullansın, tamamen Anayasa ve Hukuk düzeninin sınırları içinde kalmak zorundadır.

Hak ve salahiyet; halin ve salahiyeti tanıyan ve tespit eden kanunun sınırları dışına çıkıldığında suç teşkil eder. Keza, vazife de, vazifeyi tahmil eden kanunun dışına çıkılarak yerine getirilirse kanuna aykırılığı tartışmasıdır.

O halde her kurum gibi 9. Ceza Dairesi de hukuk ile bağlıdır. Görev yeri Yargıtay bünyesinde de olsa Anayasa ve hukuku ihlal edemez.

Anayasa'nın dışına çıkılacak yolun, yine de Anayasa'nın içinden geçmesi gerekir.

Diğer taraftan, 9. Ceza Dairesi mezkûr tevil ve yorumuyla Anayasa'nın "yargı bağımsızlığı" ilkesine de gölge düşürmüştür. Bilindiği gibi, yargı bağımsızlığı demek yargının kraliyeti demek değildir. Bunun sınırı hukuk devleti ilkeleridir. Aksi çözümler hukuk devletininkârı manasını taşıyacaktır. Bu sebeple, hukukun, hukuk dışına çekilmesi keyfiyetinin, hukuk mesleği müntesiplerince icra edilmiş olması kim ne derse desin keyfiyetin hukuki sayılmasını sağlamaya yetmeyecektir. Aksine, sade vatandaşa nispetle bu keyfiyet daha vahim bir maluliyetin göstergesi sayılacaktır.

Malumunuz veçhile, ceza hukukunda tevil ya da yorum gerektiğinde, her türlü yorumun sanıklar lehine düşünülmesi gerekirken, aksine sanıklar aleyhine yorum getirilmesi ve bu yorumun "ister Anayasa'da olsun, ister olmasın" ifadeleriyle tescilini en azından ceza hukukunun temel ilkeleri açısından kabul etmemek gerekir. Zira yüksek mahkeme ve ona bağlı daireler, yargıda vatandaşın en son güvencesidir. Bu nedenle 124 sanıklı ve onlarca kişinin idamını tensip eden bir daire kararının Anayasa ve Ceza Hukuku ilkelerine bu derece zıt, bu derece sathi ve bu derece kazuistik olmaması gerekir (Vural Savaş'ın Ceza Hukuku yorumundan yararlanılmıştır)

2- Bozma kararının 9. sahife 1. paragrafında “valinin devlet ve hükümetin temsilcisi” nitelemesi de hukuken geçerli bir tespit olmayıp paradoksaldır. Doğru gibi görünmesine rağmen gerçeğe aykırıdır.

Çünkü Sivas'ta vali aleyhine atılan sloganlar valinin temsil ettiği devlete, ya da valinin devleti temsiline karşı değil, aksine devleti bihakkın temsil edemesine karşı atılmış sloganlardır. Devleti hakkıyla temsil edemeyen beceriksiz bir valiye karşı ikaz mahiyetinde attığı slogan sebebiyle halkın değil, valinin sorumlu tutulması gerekirken, bu sloganlar bahane edilerek TCK 146. maddesinin tatbikini tensip etmek evleviyetle hukuk düzenine güven duyulmasına mani olacaktır.

Bu karar, Sivas'ta devletin temsilini tek kişiden oluşan valinin şahsına yüklemekle mantıken de tutarsızdır. O takdirde Sivas'ta bulunan sair devlet kurumları neyi ya da kimi temsil ediyor diye sormazlar mı? Valinin şahsından başka hiçbir devlet kurum, kuruluş veya görevlisini istihdaf etmemiş olan bir hareket valinin şahsında odaklaşıyorsa, bu hareketin salt valinin şahsına yönelik bulunduğu bedahet derecesindedir.

Valiye karşı atılan sloganlar sebebiyle müvekkilrimini silahsız bir terör örgütünün elemanı olarak nitelediren 9. Ceza Dairesi, olaylar sırasında silahla öldürülenlerin karanlık akıbetlerini çözmemiş ve karanlıkta bırakmıştır. Çözmeyi bırakın merak dahi etmemiştir. Niçin etmemiştir? Çünkü bozma kararından anlaşıldığı kadarıyla 9. Ceza Dairesi, hukukun ihlali pahasına herhangi bir kimsenin suçlu ilim edilmesinde ve yakalanmasında hiçbir sakınca görmemektedir.

Aksi halde müvekkillerim, vali ve saireye karşı at- tıkları sloganlar sebebiyle silahsız bir terör örgütünün elemanı olarak nasıl kabul edilebilirler?

Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu tebdil, tağyir ve ceb- ren ilgaya yönelik hangi örgüt silahsız ve şiddetsiz düşünülebilir? Böyle bir örgütün üyeleri tutuklansa bile, dışarıda kalanların varlıklarını sürdürmesi, imha edilseler dahi toparlanmaya çalışması ve bu keyfiyeti çeşitli yollarla kamuoyuna duyurarak nazar-ı dikkati celbetmesi gerekmez mi?

Müvekkillerimin ve tüm sanıkların bu kabil bağlan- tıları tırnak ucu kadar en küçük şüpheli bir delille dahi ispat edilmemiş olmasına rağmen, yüksek mah- kemenin, önceki kararlarına aykırı biçimde örgüt nite- lemesi de bizleri yeni bir örgüt tanımıyla karşı karşıya getirmiştir. Zira yüksek mahkeme müstakar içtihatla- rında, TCK 146. maddesinin "maddi hareketi" için örgüt mensuplarının, teorisyenlerin önerilerine uygun olarak uyguladıkları usul ve taktikleri şart koşmaktadır.

Sivas olaylarında kitlesel psikolojinin tesiriyle bir- denbire ortaya çıkan kitlenin oluşturduğu gayri müte- canis topluluğu ve onun şuur dışı eylemlerini, teorisyen- lerin taktikleri olarak kabul etmek de 9. Ceza Dairesi için ayrı bir çelişki ve talihsizliktir. Bu talihsiz bozma ilamıyla bilerek ya da bilmeyerek sistemin bir çivisi de Yüksek Mahkeme tarafından sökülmüş bulunmaktadır.

3- 9. Ceza Dairesi mezkûr bozma ilamının 9. sahife birinci paragraf son bölümünde topluluğun "Aziz Ne- sin'in düşünce ve davranışlarını bahane ettiğini" var- saymaktadır.

Duruşmaların devamı sırasında Aziz Nesin kendini vekil marifetiyle temsil ettirmiş, safahatı aylarca süren yargı sürecinde Salman Rüşdi'nin kitabını *Aydın-lık* gazetesinde yayımlattığına dair iddialara da itiraz etmediği gibi, keyfiyeti çeşitli televizyon kanallarında ikrar etmiş hatta düşünce ve fikir özgürlüğü muvacehesinde savunmuştur da.

Şimdi soruyorum! Topluluk Aziz Nesin'i neden bahane etsin? Bu, cevabı verilemeyecek bir soru olduğuna göre, 9. Ceza Dairesi'nin Aziz Nesin'in bahane edildiğine dair tevili de son derece sübjektif son derece hatalı, son derece yanlış olduğu gibi, hukuksal ve toplumsal gerçeklere de son derece aykırı bir tevidir. Hukuksal ve toplumsal gerçeklere aykırıdır, çünkü

Hepimizin kabul ettiği gibi ülkemizde dine, dinin kutsallarına, dinin savunduğu ve temsil ettiği değerlere ve dinin sembollerine tecavüzün TCK ile esash bir müeyyideye bağlandığı söylenemez.

Hâlbuki örneğin, İslam dinine, onun yüce peygamberine, Kur'an-ı Kerim'e karşı işlenen suçlar, devlete karşı işlenen suçlar gibi eşdeğer bir suçun konusu sayılsa idi, bu müeyyidenin korkusuyla ne Aziz Nesin ve onun gibi düşünenler bu konularda söz söyleyebilirler ve ne de halkın buna karşı tepki göstermesi gerekirdi. Doğanın kabul etmediği boşluk hukuk tarafından da kabul görmediğinden mehaz İtalyan Ceza Yasası 117. maddesiyle, devlete karşı işlenen cürümün Papa'ya karşı işlenmesini de eşdeğerde tutmayı laiklik ilkesiyle bağdaştırmayı başardığından İtalya'da ne dine ve Papa'ya karşı uluorta söz sarf edilebilmekte ve ne de halkın tepki göstermesine gerek kalmaktadır.

Sivas'ta meydana gelen olaylar, halkın kutsallarına yapılan saldırılara karşı kanunlar müeyyide koymadığı için ma'seri vicdanın geliştirdiği bir ödünleme (telafi) mekanizmasıdır. Bu manada kimsenin canına kasdedilmemiştir.

Olaylar, sonucu itibariyle hepimizi derinden üzen bir nevi kasdın aşılması olarak nitelendirilmesi gerekir.

4- 9. Ceza Dairesi, mezkûr bozma ilamının 9. sahife son paragrafta 24.02.1994 tarihli Ceza Genel Kurulu Kararı'nı örnek vermekle de hukuk nazariyatı açısından hataya düşmüştür. Zira Ceza hukukunda aleyhe çıkan bir kanun makale teşmil edilememektedir. Kanunlar için kabul edilen bu kıstas Yüksek Mahkeme kararları için geçerli olmazsa bu takdirde yargıya, yasamanın üstünde bir yer tayin edilmiş sayılır. Bindiği gibi vak'a 2 Temmuz 1993 tarihinde meydana gelmiştir. Olaylardan bir sene sonra ortaya çıkan aleyhte bir Genel Kurul Kararıyla geçmişin yargılanması hukuk nazariyatçılarını derin derin düşündürmesi gerekir. Yüksek Mahkeme'ye yakışan, olay tarihinden önceki bir Genel Kurul Kararıyla görüşlerine destek sağlamasıydı.

Aksi halde bu kabil tasarruflar, hukukun önünü açmaktan çok, tıkamaktan başka bir işe yaramayacaktır.

SONUÇ

Değerli Mahkeme Heyeti:

Hukukun işlemediği kaotik bir ortamda yaptığım bu savunmanın hiçbir netice doğurmayacağını bile bile vicdanımın sesine kulak veriyor ve diyorum ki:

Böylesine önemli bir davada, daha dikkatli, kılı kırk yalan, eğriyi doğrudan ayırma noktasında hassas bir kuyumcu terazisinden de daha hassas olması gerekirken;

Hiçbir hukuki derinlik taşımayan bozma metninde, bilimsel ve hukuki yorumların göz ardı edilerek, başkan ve üyelerin kişisel görüşlerinin öne çıktığı, buna karşı hukukun tartışmasız çok gerilerde kaldığı açıkça ve ilk bakışta gözlenen, son derece önyargılı ve zorlamalı 9. Ceza Dairesi'nin malum bozma ilamına göre TCK 146. maddesi doğrultusunda idamları öngörülen müvekkillerim için son sözü ünlü düşünür Sartre'a bırakıyorum.

Sartre "Sınırın beri tarafında birisini öldürürseniz katil, öbür tarafında öldürürseniz kahraman ilan edirsiniz" demiş.

Bir metafor olarak anladığım Sartre'ın bu ifadesi istikametinde; bozma kararıyla idamı istenen müvekkililerimin, idamları halinde 9. Ceza Dairesi Sayın Başkanı ve üyeleri tarafından çizilen kişisel sınırın ne tarafına düştüklerine dair yargıyı ve hükmü tarihten başka bırakacak bir merci bulamıyorum.

Bozma ilanımı kısır hukuk bilgimin en uç ve en ince kılcallarına kadar ret ettiğimin bilinmesini saygı ile bilvevale diliyorum.

25.12.1996

Sanıklar

Muhsin ERBAŞ-Eren CEYLAN-Adem KOZU

Vekilleri

Av. Muhammet Emin ÖZKAN

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NO' LU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİ'NE

Dosya No: 1996/84

Savunmaya devam etme hakkını muhafaza gayesiyle
Muhsin ERBAŞ dışında diğer iki müvekkilin savun-
masından

“İSTİFA MANİFESTOSU”

Sunan

Muhammet Emin ÖZKAN

AVUKAT

Sanıklar

Muhsin ERBAŞ

Adem KOZU

Eren CEYLAN

ANKARA 1 NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİNE

Dosya: 1996/84

1- Anayasaya göre ülkemizdeki siyasi sistem “kuvvetler ayrılığı” biçiminde ifade edilmektedir.

Bu prensibin kabulündeki asıl saik yasama ve yürütme organlarından ziyade, özellikle ve öncelikle yargı bağımsızlığının sağlanmasıdır. Bilindiği gibi, yasama organından seçilen Bakanlar Kurulu'nun, yasama ya karşı ne derece bağımsız kalabildiği sürekli tartışılmaktadır.

Müstakil bir organ olarak yargı, bu ayrılığa en çok dokunulmaz olan ve korunması gerektir. Gerçi şimdilerde kuvvetler ayrılığından ve yargı bağımsızlığından bahsedilmesi, kuvvetlere karşı olmakla eş anlamlı tutulabilmekte ve yargı bağımsızlığını savunanlar savcı da olsalar kendilerini sanık sandalyesinde bulmaktadırlar.

Yargı bağımsızlığından maksat, yasama ve yürütme organlarının tek tek yargıya müdahale edememesi ve yargının bağımsız karar vermesi şeklinde özetlenebilir.

Ancak yasama ya da yürütmenin doğrudan olmakla birlikte bu organlara bağlı yan yahut alt kuruluşların yargıya müdahalesi de mümkündür. Bu tip müdahaleler de yargı bağımsızlığına gölge düşürecek tir. Ancak bunun tersi de söz konusudur. Örneğin; Askeri Mahkeme'de davaların uzaması ve sürüncemede kalma nedenleri, ya da askerin görev alanına giren bazı operasyonlar ve askeri güvenlik veyahut ülke savunma sisteminin tartışılacağına dair yargı mercilerinde veya Barolar Birliği'nde düzenlenecek bir brifinge askeri otorite ve görevlilerin katılmaları ne oranda mümkündür? Veyahut asker kişilerin kendilerini bu tarz bir toplantıya katılmak zorunda hissetmeleri de yargının yürütmeye müdahalesi sayılacaktır.

Gelmek istediğim nokta şudur:

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi Heyeti'nin Genel Kurmay'da düzenlenen ve yargı görevlilerine yönelik brifinge katılması, heyetin bu davadaki tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürmüştür. Heyetin brifinge katılmasının, medyanın oluşturduğu kamuoyu sebebiyle zorunlu hale geldiği hepimizin malumudur.

Bu zorunluluğun nedeni ve niçini, hatta gerekli olup olmadığı tartışılmaz hale gelmiştir.

Hâlbuki hukuk ve yargı tartışma demektir. Tartışmanın yapılamadığı bir olguda hukuktan ve yargı bağımsızlığından da bahsedilememesi su götürmez bir gerçektir.

2- Yargılamanın geçirdiği merhaleler ve geldiği şimdiki nokta Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mah-

kemesi'nin, Sivas Olayları'nın gerçeğini ortaya çıkaramayacağına dair kanaatime kesinlik kazandırmakta. Bilindiği gibi hakikati ortaya çıkarmanın ön şartı hakikati aramaktan geçer. Vakıa her arayan hakikati bulamayabilir. Ancak hakikati bulanlar arayanlardır. Binaenaleyh tevsiri tahkikat gibi en doğal savunma taleplerinin topluca göz ardı edilmesi ve bir kalemde reddedilmesi mahkemenin hakikati aramak ve ortaya çıkarmak bir tarafa, bu yolda en küçük bir çabasının dahi ademine delalet etmektedir.

Ancak burada bir nüans var. Mahkeme ile mahkemede görevli hâkimleri ayırmak gerekir. Sözünü ettiğim Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'dir, mahkeme heyet ve görevlileri değil.

Heyetinizin yerinde bu zor görevi kim yüklenirse yüklensin sonuç değişmeyecek ve onların da elinden hiçbir şey gelmeyecektir. Bu durumun sonucu olarak;

Huzurda yargılanan sanıklar 15.000 kişinin katıldığı Sivas olaylarında el yordamıyla kalabalığın içinden devşirilmiş kişilerden oluşmakta ve dosyada bunun aksini ispat edecek kesin tek bir delil bulunmamaktadır. Ancak garip bir tesadüf eseri, olaylarda hayatını kaybeden 37 insanımıza karşılık bu davada 37 sanığın idam talebi de tarihsel açıdan ilgileri izahta zor durumda bırakacak bir keyfiyettir.

SONUÇ

Kurulmakta olan 55. Hükümet'in koalisyon protokolü yargı bağımsızlığının bir an önce sağlanmasını muhtevidir.

Bu demektir ki, yargı bağımsızlığının ademine dair hem kamu oyunda, hem de yönetimde çok ciddi endişe ve şüpheler var.

Bu itibarla,

Yasama, yürütme ve yargı birliğine doğru gidişin yargı bağımsızlığı aleyhine tezahürlerinin, savunma mesleğini gereksiz ve savunmayı da geçersiz kılacağı gerçeği karşısında savunma görevine devam etmeyi fuzuli addetmekteyim.

Bu şartlar altında yargılama sonucu ortaya çıkacak nihai hükmün tarihe direnebilecek kadar doğruluk taşımayacağına dair kanaatime binaen istifamın kabulünü dilemekteyim.

04.07.1997

Sanıklar

Adem KOZU-Eren CEYLAN

Vekilleri

Av. M. Emin ÖZKAN

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne "İstifa Manifestosu" nun okunması üzerine mahkemenin alınganlık göstererek Av. Muhammet Emin Özkan hakkında Adalet Bakanlığı, Cumhuriyet Savcılığı ve İstanbul Barosu'na bulunduğu suç duyurusuna karşı

"MESLEKİ SAVUNMA"

Sunan

Muhammet Emin Özkan

AVUKAT

T.C.
İSTANBUL
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
BAKANLIK BÜROSU

SAYI: 1997/27 Tal.

SN: Av. Muhammet Emin ÖZKAN
Ankara Cad. No: 50, K: 3/11
Sirkeci-İstanbul

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1996/84 esas sayılı dosya üzerinden görülen davanın 04.07.1997 günlü duruşmasında, sanıklar Adem Kozu ve Eren Ceylan vekili olarak savunma için mahkemece size söz verildiğinde, 04.07.1997 tarihini taşıyan yazılı savunmanızda;

Mahkemeyi protesto mahiyetinde ve savunma sınırlarını aşmak suretiyle;

“... Anayasaya göre ülkemizdeki siyasi sistem Kuvvetler Ayrılığı biçiminde ifade edilmektedir...

... Gerçi şimdilerde kuvvetler ayrılığından ve yargı bağımsızlığından bahsedilmesi, kuvvetlere karşı olmakla eş anlamlı tutulabilmekte ve yargı bağımsızlığını savunanlar savcı da olsalar kendilerini sanık sandalyesinde bulmaktadırlar...

Gelmek istediğim nokta şudur.

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi Heyetinin Genelkurmay'da düzenlenen ve yargı görevli-

lerine yönelik brifinge katılması, heyetin bu davadaki tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürmüştür. Heyetin brifinge katılmasının, medyanın oluşturduğu kamuoyu sebebiyle zorunlu hale geldiği hepimizin malumudur...

Yargılamanın geçirdiği merhaleler ve geldiği şimdiki nokta, Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, Sivas olaylarını gerçeğini ortaya çıkaramayacağına dair kanaatime kesinlik kazandırmakta... Bilindiği gibi hakikati ortaya çıkarmanın ön şartı hakikati aramaktan geçer... Binaenaleyh tevsihi tahkikat gibi en doğal savunma taleplerinin topluca göz ardı edilmesi ve bir kalemde reddedilmesi, mahkemenin hakikati aramak ve ortaya çıkarmak bir tarafa, bu yolda en küçük bir çabasının dahi ademine delalet etmektedir.

Ancak burada bir nüsha nüans var. Mahkeme ile mahkemede görevli hakimleri ayırmak gerekir. Sözü ettiğim Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkeme heyeti görevlileri değildir.

Yargı bağımsızlığı aleyhine tezahürlerin, savunma mesleğini gereksiz ve savunmayı da geçersiz kılacağı gerçeği karşısında savunma görevine devam etmeyi fuzuli addetmekteyiz.

Bu şartlar altında yargılama sonucu ortaya çıkacak nihai hükmün, tarihe direnebilecek kadar doğruluk taşımayacağına dair kanaatime binaen istifamın kabulünü saygı ile dilerim..."

şeklinde sözlere yer verdiğiniz,

İddia edilmiş olmakla Adalet Bakanlığınca 29.07.1997 tarihli mucipname ile hakkınızda soruşturma izni verilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen konu ile ilgili olarak yazılı savunmanızı tebliğ tarihinden itibaren 10 gün içerisinde büromuza vermeniz, vermediğiniz takdirde savunmadan vazgeçmiş sayılacağınız tebliğ olunur.

Selahattin ÜSTÜNDAĞ

İstanbul C. Savcısı

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı
Bakanlık Bürosu Sayın Makamı'na
1997/27 Tal.

Sayın Savcılığınızın yukarıda talimat numarasına zikrettiğim dosyası ile tarafımdan savunma istenmiş ve 10 günlük süre tanınmıştır.

Mesleki sebeplerle verilen süre zarfında savunma sunamadığımdan tarafıma 10 günlük yeni bir süre tanınmasına delaletinizi saygı ile dilerim.

13.10.1997

Avukat Muhammet Emin Özkan

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı
Bakanlık Bürosu Sayın Makamı'na

Mevzu : Savcılığınızın 1997/27 Tal. sayılı yazıları-
la tarafımdan istenen savunmama dair.

Ankara 1 Nolu Devlet güvenlik mahkemesinin 1996/84 sayılı dosyayla görülmekte olan Sivas olaylarına dair davanın, 04.07.1997 günlü duruşmasında verdiğim yazılı savunma, halen idam talebiyle yargılanmakta olan sanıklardan Eren Ceylan ve Adem Kozu adlarına vekil sıfatıyla ve vekaleten verilmiştir.

Mezkur savunma, bir parça hukukçu sıfatına haiz herkesin rahatlıkla altına imza atabileceği kadar sarhi vazih ve hukuki bir metindir. Binaenaleyh, bu yönüyle savunma gerektiren bir cihet görmemekteyim.

Mamafih, Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, suç duyurusunda bulunarak gösterdiği alınganlığı bir parça anlamak kabilsede, daha önce hakim ve savcıların Genel Kurmay Brifinglerine katılmasını uygun görmeyen ve katılacak hakim ve savcılar hakkında işlem yapılacağını duyuran Sayın Adalet Bakanlığı'nın, ne yönden soruşturmaya izin verdiğini henüz anlayamadığımı da ifade etmek isterim. Derin saygılarımla.

17.10.1997

Muhammet Emin Özkan

Avukat

İSTANBUL BAROSU
BAŞKANLIĞI

SAYI: 1997/Ş.323

Sayın Avukat Muhammet Emin Özkan
Ankara Cad. No: 50 Kat. 3/11
Sirkeci-İstanbul

12 Şubat 1998

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin hakkınızdaki ihbarı ile ilgili Adalet Bakanlığının düşünce örneği ilişikte sunulmuştur.

Yazılı cevabınızın 20 gün içinde, Avukatlık Yasasının 137. maddesi gereğince, Başkanlığımıza gönderilmesini rica ederim.

İstanbul Barosu Başkanı
Av. Yücel SAYMAN

EKİ:

Bakanlık düşünce örneği.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
CEZA İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : 2.9.92.81.1997

KONU : Avukat Muhammet Emin Özkan

BAKANLIĞA

İstanbul Barosunda kayıtlı Avukat Muhammet Emin Özkan hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma yapılmak üzere izin verilmesine dair 29.07.1997 günlü mucipnameye tevfi kan düzenlenen 30.10.1997 günlü fezlekeye bağlı soruşturma dosyası incelendi.

Avukat Muhammet Emin Özkan'ın:

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 1996/84 esas sayılı dosya üzerinden görülen davanın 04.07.1997 günlü duruşmasında, sanıklar Adem Kozu ve Eren Ceylan vekili olarak savunma için mahkemece kendisine söz verildiğinde, 04.07.1997 tarihini taşıyan yazılı savunmasında:

Mahkemeyi protesto mahiyetinde ve savunma sınırlarını aşmak suretiyle:

“... Anayasaya göre ülkemizdeki siyasi sistem Kuvvetler Ayrılığı biçiminde ifade edilmektedir...

... Gerçi şimdilerde kuvvetler ayrılığında ve yargı bağımsızlığından bahsedilmesi, kuvvetlere karşı olmakla eş anlamlı tutulabilmekte ve yargı bağımsızlı-

ğımı savunanlar savcı da olsalar kendilerini sanık sandalyesinde bulmaktadırlar...

Gelmek istediğim nokta şudur.

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi Heyetinin Genelkurmay'da düzenlenen ve yargı görevlilerine yönelik brifinge katılması, heyetin bu davadaki tarafsızlığına ve bağımsızlığına gölge düşürmüştür. Heyetin brifinge katılmasının, medyanın oluşturduğu kamuoyu sebebiyle zorunlu hale geldiği hepimizin malumudur...

Yargılamanın geçirdiği merhaleler ve geldiği şimdiki nokta, Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin, Sivas olaylarının gerçeğini ortaya çıkarmayacağına dair kanaatime kesinlik kazandırmakta... Bilindiği gibi hakikati ortaya çıkarmanın ön şartı hakikati aramaktan geçer... Binaenaleyh göz ardı edilmesi ve bir kalemde reddedilmesi, mahkemenin hakikati aramak ve ortaya çıkarmak bir tarafa, bu yolda en küçük bir çabasının dahi ademine delalet etmektedir.

Ancak burada bir nüans var. Mahkeme ile mahkemede görevli Hakimleri ayırmak gerekir. Sözünü ettiğim Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkeme Heyeti görevlileri değildir.

Yargı bağımsızlığı aleyhine tezahürlerin, savunma mesleğini gereksiz ve savunmayı da geçersiz kılacağı gerçeği karşısında savunma görevine devam etmeyi fuzuli addetmekteyim.

Bu şartlar altında yargılama sonucu ortaya çıkacak nihai hükmün, tarihe direnebilecek kadar doğruluk taşımayacağına dair kanaatine binaen istifamın kabülünü saygı ile dilerim.”

Şeklinde sözlere yer verdiği,

İddia edilmiş ise de; adı geçen Avukatın mahkemeye sunduğu 04.07.1997 günlü dilekçesinde ileri sürdüğü ve mahkemeyi protesto amacıyla kullandığı ifadelerinin mahkemeye hakaret suçunu oluşturmadığı, ancak Avukatlık mesleğinin nezaket kurallarıyla bağdaşmadığı, hakkında disiplin yönünden gereğinin merciiince takdir edilmesinin uygun olacağı, evrak münderecatı ile anlaşılmıştır.

Bu itibarla; İstanbul Barosunda kayıtlı Avukat Muhammet Emin Özkan hakkında 1136 sayılı Kanunun 59/1. maddesi tevfikane kovuşturma yapılmasının gerekli olmadığı ve disiplin yönünden gereği takdir olunmak üzere soruşturmaya ait dosyanın Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne tevdi edilmesi düşünülmüştür.

Keyfiyet tasviplerine arz olunur.

Abdulvahap ERKAN
Hakim
Genel Müdür

OLUR
02/12/1997
Uğur İBRAHİMHAKKIOĞLU
Bakan a.
Hakim-Müsteşar

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

İstanbul Barosu Sayın Başkanlığı'na

Konu : Sayın Başkanlığın tarafıma gönderdiği,
12.02.1998 Tarih ve 1997/Ş. 323 sayılı yazıları
h.

Sayın Başkanlığın yukarıda tarih ve numarasını
zikrettiğim yazıları ile tarafımdan cevap verilmesi için
20 günlük süre tanımıştır.

Sağlık ve mesleki sebeple verilen sürede gereken
cevabımı hazırlayamadığımdan, tarafıma 20 günlük
yeni bir süre verilmesine delaletinizi saygı ile dilerim.

23.03.1998

Muhammet Emin Özkan
Avukat (9632)

**İSTANBUL BAROSU
BAŞKANLIĞI**

SAYI: 1997/Ş. 323

Sayın Avukat Muhammet Emin Özkan
Ankara Cad. No: 50 Kat: 3/11
Sirkeci-İstanbul

3 Nisan 1998

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin ihbarı ile ilgili yapılan disiplin soruşturması nedeniyle, yazılı cevap verme ve delillerin bildirilmesi için 23.03.1998 tarihli dilekçenizle talep olunan 20 günlük ek süre verilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul Barosu Başkanı
Av. Yücel SAYMAN

Avukat
Muhammet Emin Özkan
Ankara Cad. No.: 50/3 Sirkeci – İstanbul
Tel: 528 08 41

İSTANBUL BAROSU SAYIN BAŞKANLIĞINA

**İLGİ : 12 Şubat 1998 tarih ve 1997/Ş. 323 sayılı yazı-
nız.**

İlgi yazınızla tarafıma düşünce örneği tebliğ olunan Adalet Bakanlığı; yürütme organı sıfatıyla, kamuoyundaki işkence iddialarına dair şüpheleri bile bertaraf edemezken, Avukatlar için nezaket kurallarının ihlalini dahi gözden kaçırmaması hukuk ve yargı adına takdir edilmesi gereken önemli bir gelişme.

Yargı bağımsızlığı konusunda kurum olarak İstanbul Barosunun, birey olarak Sayın Başkan'ın benzer görüşleri paylaştıklarını ve benimsediklerini bildiğim ve üst merci olarak da Adalet Bakanlığı'nın kovuşturmaya yol bulamadığı mezkur konuda verilecek herhangi bir cevabımın olamayacağını bilgilerinize saygı ile arz ederim.

13.04.1998

Avukat
Muhammet Emin Özkan
9632

**İSTANBUL BAROSU
BAŞKANLIĞI**

SAYI: 1997/Ş. 323

Sayın Avukat Muhammet Emin Özkan
Ankara Cad. No: 50 Kat: 3/11
Sirkeci-İstanbul

13 Eylül 2000

Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesinin ihbarı ile ilgili olarak hakkınızda yapılan disiplin soruşturması sonunda verilen Yönetim Kurulu karar örneği ekte sunulmuştur.

Avukatlık Yasasınının 141. maddesi uyarınca tebliğlen bilgilerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

İstanbul Barosu Başkanı
Av. Yücel SAYMAN

EKİ: Karar örneği

İSTANBUL BAROSU
YÖNETİM KURULU

Başkan: Av. Yücel SAYMAN

Üye: Av. Osman ERGİN

Üye: Av. Mert Er KARAGÜLLE

Üye: Av. Ali SAYDI

Üye: Av. Özgül Beyazıt KIVANÇ

Üye: Av. Bahri Bayram Belen

Üye: Av. Nurcan ÇALIŞKAN

Üye: Av. Öznur Gündoğdu TÜRSOY

Üye: Av. Hasan ALICI

Üye: Av. İlkiz OKATAN

Üye: Av. Demet Tuna Aralık

DOSYA NO : 1997/Ş. 323

KARAR NO : 2000/463

YAKINAN : Ankara 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesi İstanbul C. Başsavcılığı – 1997/1416 HM.

YAKINILAN : Av. Muhammet Emin ÖZKAN – 9632

İDDİA : Şikayetli avukatın, Ankara 1 Nolu D. G. Mahkemesinin 996/84 E. sayılı davasının 04.07.1997 günlü duruşmasında sanıklar vekili olarak mahkemeye sunduğu 04.07.1997 tarihli yazılı savunmasında dilekçe içeriğinin mahkemeyi protesto mahiyeti taşıdığı iddia edilmiştir.

SAVUNMA : Şikayetli avukat yazılı cevabında, Adalet Bakanlığının kovuşturmaya yol bulamadığı bir

konuda verilecek herhangi bir cevabının olmayacağını belirtmiştir.

İNCELEME : Dosyanın incelenmesinden, şikayetçinin şikayetli avukat hakkında Ankara C. Başsavcılığına iddia konusu eylem nedeniyle suç duyurusunda bulunduğu, C. Başsavcılığınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen fezlekeye dayanılarak Adalet Bakanlığınca kovuşturma izni verilmediği anlaşılmaktadır.

Bakanlık düşünce örneğinde de belirtildiği gibi, şikayetli avukatın Ankara 1 Nolu D. G. Mahkemesine sunduğu 04.07.1997 tarihli savunma dilekçesinde savunma sınırları içerisinde hareket ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca şikayetli avukatın savunma dilekçesiyle avukatlık mesleğinin nezaket kuralları içerisinde düşüncelerini olgun ve objektif bir biçimde açıkladığı, iddia ve savunmasının davanın hukuki yönüyle ilgili olduğu görülmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, şikayet konusu olayda şikayetli avukatın Avukatlık Kanununa ve TBM. Meslek Kurallarına aykırı bir eylemi bulunmadığından Yönetim Kurulunun 17.08.2000 günlü toplantısında dosya incelenmiş, raportörün raporu okunup, sözlü açıklamaları da alındıktan sonra aşağıdaki karar verilmiştir.

KARAR : Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

Yakınılan avukat hakkında **DİSİPLİN KOVUŞTURMASI AÇILMASINA YER OLMADIĞINA**, itirazı kabil olmak üzere 17.08.2000 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BAŞKAN

Av. Yücel SAYMAN

GENEL SEKRETER

Av. Mert Er KARAGÜLLE

ÜYE

Av. Özgül B. KIVANÇ

ÜYE

Av. Nurcan ÇALIŞKAN

ÜYE

Av. Hasan ALICI

ÜYE

Av. Demet Tuna ARAL

BAŞKAN YARDIMCISI

Av. Osman ERGİN

SAYMAN

Av. Ali SAYDI

ÜYE

Av. Bahri B. BELEN

ÜYE

Av. Öznur G. TÜRSOY

ÜYE

Av. İlkiz OKATAN

AVUKAT
Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NO'LU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİNE
1996/84

“SİVAS OLAYLARINA
SON SAVUNMA”

Sunan
AV. Muhammet Emin ÖZKAN

Sanık
Muhsin ERBAŞ

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Dört yıl gibi oldukça uzun ve yorucu bir yargılama sürecinden sonra Sivas olaylarına dair muhakemenin sonuna gelmiş bulunmaktayız.

Savunmaya başlamadan; her fırsatta dile getirdiğim kişisel duygularımı bir kez daha tekrarlamak isterim; Şöyle ki:

Sivas'ta hayatını kaybeden 37 insanımızın elim akıbet ve hatıraları karşısında, baştan beri, hiçbir şey yapamıyor ve onları geri getiremiyor olmanın çaresizlik ve acısını bütün ruhumla yaşadığımın bilinmesini dilemekteyim. Yersiz ve gereksiz sayılmasa bu savunmayı vefat edenlere ithaf etmek isterdim. Ancak, ne yazık ki elimden bir şey gelmiyor.

Bu davada, yargılamanın ilk gününden beri, yoğun bir şekilde ve hiç eksilmeden taşıdığım heyecanımı da, hakikatin mutlaka ortaya çıkartılması gerektiğine dair inanç ve tutkuma bağlayabilirsiniz.

Şimdi; bu talihsiz vakanın bir başka boyutunu birlikte yaşıyoruz. Yüksek Mahkeme'nin bozma ilamı ve savcılık mütalaası istikametinde bir o kadar daha insanın aynı akıbeta maruz bırakılması söz konusu. Müteveffa 37 kişi için yapabileceğim ve elden gelen bir

şeyin kalmadığım söylemiştim. Ama şu veya bu şekilde aynı akıbeti paylaşması öngörülenler için gösterdiğim çaba, tamamıyla insan hayatı ve haklarına verdiğim öneme binaendir.

Şu hususu da belirtmeden geçemeyeceğim;

Heyetin, 9. Ceza Dairesi'nin bozma ilamıyla gösterdiği ve tayin ettiği yolda yürümeye kararlı olmasından yola çıkarak nihai karar kolayca tahmin edilebilmektedir. Binaenaleyh, savunmanın sizleri sarsmasını veya etkilemesini beklemediğimi söylemeliyim. Ancak her şeye rağmen istediğim, son kez hakikatin sözcülüğünü yapmak ve hukukun üstünlüğünü savunmanın onurunu taşımaktır. İşte bu heyecanı yaşamaya değer bulmaktayım. Bu duygu ve düşüncelerle izninizle savunmama geçiyorum.

Sayın Mahkeme Heyeti,

Esas hakkımdaki savcılık mütalaası, olayı anlatırken, Aziz Nesin'in Sivas'a davet edilmesini ve kimin tarafından dağıtıldığı belli olmayan "Müslüman Kamuoyuna" başlıklı bildiriye, kalabalığın oluşma nedeni ve dolayısıyla Sivas olaylarının da amili olarak kabul etmesine rağmen; hukuki değerlendirme bölümünde, beklenmedik şekilde bu kabulden rücu ederek, hadiseyi laik devlet düzenine yönelik bir eylem nitelemesiyle TCK 146. maddesinin tatbikini öngörmektedir.

Sizlerin de bildiğiniz gibi ceza hukukunda, sebebin sonuca, sonucun da sebebe uygunluğu vazgeçilmez bir usul kaidesidir. Burada ise, sebep-sonuç ilişkisinin, aradaki kopukluk sebebiyle tutarsız ve çelişkili hale

gelmesi söz konusudur ve sonucun, olayın kabul şekline uygunluk teşkil etmesi gerekir.

Mütalaanın, olayları iki gün gibi kısa bir zaman kesitiyle sınırlı tutması dahi kabuldeki isabeti gösterirken, bu kabule aykırı biçimde TCK'nın 146. maddesinin tatbikini istemek, gerekçe olarak da Vali'ye ve Valilik Binası'na karşı atılan çeşitli sloganları zikretmek mütalaayı talihsiz ve geçersiz kılmakta. Çünkü Sivas'ta Vali aleyhine atılan sloganlar, Valinin temsil ettiği devlete, ya da Valinin devleti temsiline karşı değil, aksine devleti yeterince temsil edememesine karşı atılmış sloganlardır. Aksi halde bu Vali neden görevden alındı?

Mütalaa, Sivas'ta devletin temsilini tek kişiden oluşan Valinin şahsına yüklemekle mantığa da aykırıdır. O takdirde Sivas'ta bulunan sair devlet kurum ve kuruluşları kimi temsil ediyor? Valinin şahsından başka hiçbir devlet görevlisini istihdaf etmeyen bir hareket, bir başına Valinin şahsında odaklaşmışsa, bu hareketin salt Valinin şahsına yönelik bulunduğu bedahet derecesindedir.

Mütalaanın; olayı anlatırken, benzine batırılarak tutuşturulan bez parçalarının otele atılması sonucu yangının meydana geldiğine dair iddiası da sadece bir varsayımdır. Eşyanın tabiatına da aykırıdır. Zira benzini; gazyağı ve mazota benzemez. Derhal parladığından, hiç kimse benzine bulaştırdığı bez parçası ya da süngeri elinde dolaştıramaz. Bez ya da süngerden dökülen benzin de, yanarak döküleceğinden, bunu elinde tutanların ellerini, üstlerine damlayanların da giysilerini yakması ve tutuşturması gerekir. Otelden bir hayli

mesafeden bez ya da sünger parçasının fırlatılabilmesi ve hedefe ulaştırılması da fiziken mümkün değildir.

Çünkü bunlar, ağırlıksız cisimler oldukları için fırlatılamazlar. İddia ettiğim bu husus küçük bir deneyle kolayca anlaşılacaktır. Müvekkilim Muhsin Erbaş'ın; olaydan sonra ellerinde veya herhangi bir yerinde benzin yanığı tespit edilmediğine göre, mütalaanın buna dair iddiası da geçerli bir iddia değildir.

Savcılık mütalaası; iddiasını istinat ettirdiği delilleriyle de yetersizdir. Bu deliller, olay sırasında görevli fakat yeteneksiz emniyet güçlerinin son derece çelişkili teşhis, ifade, beyan ve şahadetlerinden ibarettir. Bilindiği gibi polis, bir yönüyle taraftır. Üstelik memurdur. İhmallerinden sorumlu tutularak görev ve maaşından mahrum kalmanın bilinç ve korkusunu taşımaktadır. Öncelikle kendini sağlama almak için suçlular ihdas etmesi nefsi için son derece lüzumludur. Olayların dışında kalan Sivas halkından tek bir kişi bu davada şahit sıfatıyla dinlenmemiştir. Daha doğrusu; iddianın, sivil halktan hiç kimsenin şahadetiyle ispatı cihetine gidilmemiştir. Bir başına emniyet güçlerinin şahadetiyle yetinilmesi, hukuk ve kanunların tanzim ettiği amme şahitliği müessesesine aykırıdır. Ezcümle; yönetim tarafından da ihmali görülerek görevden alınan dönemin Sivas Valisinin, Belediye Reisinin, BBP İl Başkanının, Tugay Komutanının, Turizm Müdür Yardımcısının, otel müsteciri ve olay dışında kalan normal müşterilerin ifadeleri nerede? Neden bu kişilerin tanıklığına başvurulmadı, neden? En önemlisi, hadisenin en müessif kısmında, tiyatro oynar gibi görev yapan polislere karşın, en az onlar kadar olayları yaşayan

askerler ve jandarmalar ortada yok. Bunlar en yakın mesafeden olayları izledikleri halde neden sadece polisin ifadesi alınıyor da, aynı mahalde görevli askerlerin tek bir tanesi dinlenmiyor ve kamu tanığı sayılmıyor?

Şu hususa da dikkatinizi çekerim:

“Taşan Eczanesi, Paşa Camii, Atatürk Caddesi, Viyayyet, İstasyon, İstasyon Caddesi, Osmanpaşa Caddesi, park, Kültür Sarayı, SSK, Madımak Oteli, BBP binası, Buruciye Medresesi.” Bu saydıklarım size neyi anımsattı? Bunlar sadece bir tek tanığın ifadesinden çıkarıldığı mekân isimleri. Bilindiği gibi, en küçük bir eylem söz konusu olunca, bir manga medya mensubu kameraman da davet edilerek olayın tatbikatı yapılmaktadır. Sivas davasının olay ve mahalli keşfi konusundaki duyarsız tutumun hukuki izahını, tarih bile yapmaktan aciz kalacaktır.

Cumhuriyet Savcılığı mütalaasını videobandına da istinat ettirmiş. Çözümü ne zaman ve ne şekilde yapıldığı belli olmayan bu tek kasetin, en mühim delil niteliğinde olmakla, tarafların huzurunda ve bu salonda sinevizyon gösterimiyle yeniden ve birlikte izlenmesi gerekirdi. Bunun önemini, mahkemenizin bozuma uğrayan önceki kararının 457. sahifesi yeterince vurgulamaktadır. Burada özetle: “Mahkememiz yangının başlangıcının hangi sanığın filinden meydana geldiğini tespit edememiştir. Ancak bu sanıkların olay içerisinde en fazla aktif olan, polis barikatını aşarak otomobilleri ve oteli tahrip ederek yanan cisimleri buralara atan veya oteli yakmak için büyük çaba gösteren sanıkların içerisinde birinin müstakilen otolardan yangını başlattığını bütün dikkat ve ihtimam gösteril-

mesine ve tüm imkânlar kullanılmasına rağmen asli failin tespiti mümkün olmamıştır.”

Bu gerekçeye göre sanık bellidir. Olayları özel olarak kasetten izlediğim için gerekçeye ben de katılıyorum. Çekimin arkadan yapılmış olması sebebiyle tespit olunamayan bu kişinin savcılıkça ortaya çıkarılması halinde müvekkilim Muhsin Erbaş, izinsiz yürüyüş yapan kalabalığın ve kitlenin bir parçası olarak kalacaktır. Güvenlik güçlerinin nedense anında yakalamadığı fakat kasette net bir şekilde görülen bu sanık, otele tırmanırken polisler direnmekte, ayaklarından geri çekilmekte ve güvenlik güçleriyle yakın mesafeden birebir temasta bulunmaktadır. Gerek hazırlıkta ve gerekse duruşmalarda teşhis için gelen emniyet görevlileri, mevcut sanıklar içinden bu şahsı tespit edememiş ve ortaya çıkaramamıştır. Demek ki, asıl fail bellidir, fakat sıvışmıştır. Bir an evvel yakalanması için görevlileri vazifeye çağırıyorum.

Sayın Reis Bey,

Yıllardır kamuoyunu meşgul eden bu müessif vakanın mütalaası iki sahifeden, delilleri de hazırlıktaki delillerden ibaret kalmamalıydı. Bunu bir hukukçu ve meslektaş olarak temenni etmekteyim. Binaenaleyh 4 yıldır dikkatle izlediğim iddia makamının bu davada, hazırlık tahkikatı sırasında Sivas'ta mahalli yetkililerin elde ettiği delillere, tek bir delil ilave edememesini de kayda değer buluyorum. Bu yönüyle 25 yıllık meslek hayatımda öğrendiğim her şeyin burada geçersiz kaldığını üzümlere söylemek zorundayım. Hiç olmazsa, polisler kadar yakın mesafede görev yapan askerler ve

35 jandarmanın ortaklaşa teşhisleri sağlanarak dosya ikmal edilmeliydi. Nedense bu görev yerine getirilmedi. Hâlbuki bu geçersiz ve hukuken malul mütalaa nazara alınarak hüküm halinde bizler yargılamanın sonuna yaklaşırken sanık Muhsin ERBAŞ da hayatının sonuna yaklaşmakta. Hangi suçtan? Mütalaaaya göre 37 insanın hayatını değil, laik cumhuriyeti yok etmeye teşebbüs suçundan. Ortada 37 insanın yüreklerimizi yakan acısı dururken hadiseyi, laik düzeni değiştirme şeklinde nitelemek söz konusu insanların hayatını hiçe saymak sayılacağından bu mütalaa evrensel insan hakları ve hukukuna da aykırıdır.

Keşke 37 insanın hayatı sistemin üstünde ve öncelikli tutulsaydı. Çünkü bütün rejimler ve sistemler, netice itibariyle insanlar için değil midir? Bu yönüyle de mütalaa, hukuki ve gerçekçi izler yerine son derece ideolojik izler taşımakta. Hâlbuki kamu avukatlığı denilen savcılık görevi, tüm ideolojilerden uzak, tarafsız ve kamusal vicdanın tatminini gerekli kılmakta. Kamu vicdanının teşrihi kabil olsaydı, günlük hayatta başkalarına sıkça rastladığımız Sivas'taki yürüyüş ve protestoların hiç kaale alınmadığını, buna mukabil, sarılması gereken yanının vefat edenlerin bıraktığı derin yaralar olduğu bedahetle sabit olacaktı. Sayın heyetinizin ve iddia makamının da öz vicdanındaki düşüncesinin bu olduğuna kaniyim. Öte yandan; müvekkilim Muhsin Erbaş'ın otele girenler, kibrit çakanlar ve sairenin içinde bulunmadığı, fakat yürüyüşlere katıldığı kendi beyan ve samimi ikrarlarıyla sübuta ermiştir. Kendisinin ölüme sebebiyet verdiğinin gerçek hiçbir delile ispatlanamadığı da ortadadır. Kendisinin

sisteme yönelik bir eylemin faili konumuna getirilerek idamını mümkün kılmak, hukukun kasıtlı bir şekilde yanlış ve ideolojik tavsifinden başka nasıl izah edilecek?

Sayın Mahkeme Heyeti,

Esas hakkındaki mütalaanın; bu davada, TCK 146. maddesini dar manada yorumlayarak; olayı yalnızca laik düzeni tehdit ettiği düşünülen tarafıyla göstermeye çalışması, bizleri ister istemez laiklik kavramını da tartışmaya yöneltmekte.

Nedense ülkemizde, TCK 146. maddesinin şümülüne sokulan bir eylem İslamcı sayılan kesime yükletildiği zaman, hiç düşünmeden hemen laiklik, başka kesimlere tahmil edildiği zaman da cumhuriyetin başka ilkeleri sahneye çıkarılmaktadır.

Laiklik ihlallerini sadece bir kesimin yönelişlerine inhisar ettiren bu fahiş yanlış ve paradoks, hukuk dışı mekanizmalar tarafından, hukukçular için tertiplenen siyasi bir tuzaktan başka bir şey değildir. Amaç; hukuku siyasetin maiyetine verdirerek yargıların bağımsız düşünmesi ve karar vermesinin engellenmesidir. İnisyatifleri tatil edip akamete uğratan bu kabil siyasi tuzaklar için 4. Ceza Daire Başkanı Sami Selçuk: “Yargıç hükümete, devlete, Cumhurbaşkanına, hatta kendine karşı bağımsız olur. Hepimizin bir ideolojisi vardır. Dindar ya da dinsiz. Atatürkçü ya da ona karşı olursunuz. Bütün ideolojileri yargılama yaparken eşikte bırakacaksınız. Eğer yargıç bir tarafın ağırlığını üzerinde hissederse, o korkuyu duyarsa ister istemez o tarafı kayırabilir. Kayırmasa bile, öyle bir düşüncenin

toplumda uyanması dahi yargıyı örseler” (*Yeni Yüzyıl*, 21.7.1997, N. Düzel röportaj) diyerek konunun önemi- ne dikkatleri çekmektedir.

Binaenaleyh fertlerin kendilerini laik yahut anti-laik diye tanımlamaları, bu yöndeki düşüncelerini slogan halinde dile getirmeleri, sistemin laik veya anti-laik özelliğini zedelemesiz. Keza toplumsal deneyimlerin ürünü olarak laiklik yasalar yoluyla ve sonradan dikte edilemeyeceğinden Anayasa ya da yasaların laikliği bir ilke olarak deruhte etmesi sistemin laik sayılması için yeterli değildir. Yasacı laiklik geçerli olsaydı, yasalar- da örneğin müzik, resim, edebiyat ve sairenin önemine binaen “sanat”, sistemin ve cumhuriyetin temel ilkesi sayılmak suretiyle tüm vatandaşların yasal yoldan sanatçı, ressam, besteci ve heykeltıraş olması mümkün olurdu. Diğer yönden laisizmi sistemin bir fedakârlığı ve özverisi olarak ele almakta yarar var. Beraberinde halka sınırsız bir inanç özgürlüğü sunacağından; bir yönetim sistemi laikleştirmekle halkın özgürlük alan- larını da genişletmek zorunda kalacaktır.

Laiklik az gelişmiş ülke yönetimlerinin kolayca göze alabilecekleri kadar basit bir kavram da değildir. Çün- kü laiklik, kişi hak ve özgürlüklerine dokunmadan sistem ve yönetimi ciddi şekilde denetim altında tut- maya olanak verecektir. Laiklik batıdaki uygulaması-yla, suç teşkil edecek şekilde halkı denetleyen bir ku- rum değildir. Aksine, devlet tarafından ihlalinde hal- kın tepkisine yol açan ve yerine göre idarenin, halk tarafından laik bir çizgiye çekilmesiyle fertlerden çok yönetime tahmil olunan bir mükellefiyettir. Birkaç hafta önce Amerikan Senatosu’nun kabul ettiği din

özgürlüğünü oldukça daraltan kararnamesi, laikliğin ihlali sayılarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Senatonun çıkardığı yeni kararnamenin Amerikan halkına tanıdığı inanç özgürlüğü ülkemiz açısından henüz sadece bir ütopya gibidir. Türkiye'deki laisizmin halkla çatışan görünümü, ilk etapta çözülmesi ve giderilmesi gereken bir çelişkidir. Yanlışlık halkta mı, yoksa yönetimin hatalı laiklik telakkisinde mi? Bu sorunun cevabı için Hıfzı Veldet'in aşağıdaki görüşünü dikkatinize sunuyorum:

Velidedeoğlu'na göre: "Batı'daki boşanma sebeplerinin kaynaklarını Katolik hukukun ayrılık ve Protestan hukukun da boşanma için kabul etmiş olduğu sebepler teşkil etmekle beraber bunlar artık dini olmaktan çıkmış (nasıl çıkmışsa) fakat dini geleneğe dayanarak kanunlara geçmiştir. Bugünkü medeni memleketlerde artık dini olmaktan çıkmış ve tamamen hukuka mal olmuş esasları diğerleri ile birlikte kabul etmek milli menfaatlerimiz bakımından zaruri idi. Bunların Katolik veya Protestan hukukundan gelmesi bizi ilgilendirmez." (H. V. Velidedeoğlu, *Aile Hukuku*, 5. Bası, İstanbul, 1965)

Din kaynaklı batı kanunlarının ülkemizde uygulanmasına laisizm açısından hatalı nam getirerek İsviçre ve İtalya gibi ülkelerin laik olmadığını görmezden gelen Velidedeoğlu'na karşı şahsi görüşlerimden feragat ederek konuya Çetin Özek'in görüşleriyle devam ediyorum. Özek'e göre:

"Laiklik ülkemizde henüz tam olarak tanımı yapılmamış bir ilkedir. Geçerli hiçbir hukuki ve siyasi resmi kaynak laikliğin herhangi bir tanımını içermey-

mektedir. Ayrıca laikliğin tanımının yapılması hususu bütün siyasi iktidarlar tarafından özellikle kaçınılan bir olgudur.” Özek, laik devletin özelliklerinden de bahsetmektedir. Kendisine göre:

“Laik siyasi sistemi benimsemiş bir devletin dini olamaz. Devletin dini kaynaklı kuralları kullanması söz konusu edilemez. İnanç özgürlüğünün tanınması laik sistemin zorunlu bir sonucudur. Ancak devletin din özgürlüğünün varlığını kabul etmesi laik olması için yeterli değildir. Bu nedenledir ki; devlet, soyut olarak tanınmış din özgürlüğünün somut geçerliğini de sağlamakla yükümlüdür.”

“Teokratik devlet sistemini savunan bir görüşü, dini görüş açıklama özgürlüğü içinde kabul etmek ve hukuka aykırı saymamak gerekir.” (*Devlet ve Din*, s. 18)

“Yasacı laiklik anlayışı toplumsal ve siyasal yaşamın dini bağlantılardan kurtulmasına yönelirken kutsallaştırdığı yeni dinle ilgili bir kavram bağlayıcılığı yaratmaktadır. Laiklik kavramının bu kutsallaştırılmış, tüm sorunlara çare sayılan anlayışı ise yığınlardan kopuk hatta onunla çelişik bir yargı içinde zorlamalarla gerçekleştirilmek istenmektedir.

Siyasal ve yasal açıdan laik düzenin benimsenmesinin, uygarlık alanının değiştirilmesi sonucunu kendiliğinden doğuramayacağını kesinlikle bilmek gerekir. Laiklik batıda belirli bir iradenin, bir yasal düzenlemenin ürünü olmayıp, belirli bir toplumsal değişimin kendiliğinden gerçekleşen verisidir...

Yasacılık yoluyla laikleşmek ve sonuçta kalkınmak amacı belirli yanılırları içerdiği gibi, bürokrat seçkin-

lerle halkın kaynaşmasını engelleyici olumsuz sonuçlar da doğurmuştur. Siyasal katılma hakkını yalnız kendinde gören ve laikliği benimsemeyenlere bu hakkı tanımayanlar, ister istemez bu kitleyi bir tür gizli muhalefete yöneltirler. İslamcı gelenekçi kitlenin varlığı yok sayılarak bir siyasal düzenleme yapılamaz.

Tüm bunlar birer varsayım değildir. Tarihi-içtimai örnekler ve gerçeklerdir. Laiklik kavramını bu gerçeklerin dışında görmek ve uygulamak akıntıya (üstelik tarihin akıntısına) kürek çekmektir.” (Çetin Özek, a.g.e., 684)

Bu düşüncelerin açtığı pencereden bakarak olayımıza dönersek; savcılık mütalaasının müvekkilim Muhsin Erbaş için öngördüğü TCK'nın 146. maddesinin koruduğu ilke, tarihsel ve toplumsal süreçten geçmemiş; kanunen varsayılan yasal, ya da daha doğru bir ifadeyle yasacı ve nazari bir laikliktir.

Devlet, halka en radikal biçimiyle sunmadığı bu ilkenin ihlalinde, en ağır cezayı tayin ederek adalet mekanizmasını fert aleyhine fakat kendi lehine bozamaz. Aksi halde rencide edilen doğrudan adalet ilkesi olacaktır. Acıların, hüznlerin yok edilmesinde en etkili yolun erdemleri artırmaktan geçtiğini, erdemlerin en soylusunun da adalet erdemi olduğunu (el-Kindi) sözde hepimiz kabul ederiz. Ancak bu iş görüldüğü kadar kolay gerçekleşmiyor.

Çünkü adalet, bir etiket gibi iğneyle iştirilen ya da bir mendil gibi cepte taşınacak türden bir olgu değildir (Zola). Bilakis adalet, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına inanmanın ve değer vermenin en önemli

delil ve olmazsa olmaz şartıdır. Binaenaleyh, sergileyebileceğimiz ve övünebileceğimiz bir adalet tutkusuyula gerçekler bulunmuş ve hakikat ortaya çıkarılmış olsaydı, o takdirde, sonuç idam sehpası da olsa, bu bile bir hakkın muktezası olacağından saygıyla karşılardık.

Laiklik bağlanımda politikacıların hukuka ve hukukçulara kurduğu bir diğer siyasi tuzak da, laikliğin demokrasinin teminatı olarak lanse edilmesidir. Üzerinde hiç düşünülmeden kabul edilen bu paradoks sayesinde laikliği, siyasi suçlu üreten bir mekanizma olarak kullana gelen egemen güçler, iktidarı kaybetmemek için halkın demokratik taleplerini bu kavramın arkasına sığınarak engellemekteler. Hâlbuki aslında diğer ilke ve kavramlar gibi laikliğin bile teminatı demokrasi, demokrasinin teminatı da halkın iradesi veya halkın kendisidir. Demokratik olmayan laik bir sistemi düşünemezken, laik olmayan nice demokrat ve sosyal demokrat yönetimleri hepimiz bilmekteyiz. Laikliği, demokratik taleplerden rahatsız olmanın mazereti olmaktan çıkarmak için terazinin bir gözüne demokrasi ve cumhuriyeti, diğer gözüne de sosyal ve toplumsal olayları koymak zorundayız. Bunun yolu da sadece dinin değil; devletin de din konusunda bir otorite olarak kişiye dayatılmadığı özgür bir ortamın ürünü olan gerçek laiklikten geçecektir.

Bilindiği gibi TCK 146. maddesiyle ceza tayini laiklik ön şartının tahakkuk ve tatbikine bağlıdır. Laikliğin belli tarihsel ve toplumsal süreci tamamlamadığı ülkemizde bu maddeyi mütalaanın öngördüğü istikamette dava konusu olayla bire bir çakıştıramayız. Aksi

halde laikliği cezası kendinden önce gelen bir kavram haline dönüştürmüş oluruz.

Daha önce söylediğim gibi, Anayasa'ya eklenecek bir madde ile "Türk toplumu bilgi toplumdur" denilse ve "bilgi" cumhuriyetin temel niteliklerinden sayılsa, eklenen bu madde ile bilgi ve bilginlerin kendiliğinden yaygınlaşması mümkün müydü? Biliyoruz ki; bilgi edinmenin yolu eğitimden geçecek ve eğitimi de devlet üstlenecektir. Devlet vermediği eğitimin ortaya çıkaracağı cehaleti nasıl cezalandırır? Bu itibarla devlet; kendi bünyesinde TCK 146 ile korunan laiklik ilkesinin yerleşmesinde ve tatbikinde halka karşı üzerine düşeni gerektiği gibi yerine getirmemiştir. Bahsettiğim ön şarta riayet edilmeden TCK'ya konan bir madde ile ceza tayini soyut bir kavramın somut bir kanun maddesiyle tartılması ve tecziyesi sayılacaktır. Bu yönüyle, müvekkil Muhsin Erbaş'a TCK 146. maddesinin tatbiki için belli şartların oluşmamış olmasına dair vereceğiniz karar, siyasetin oyununu bozacak ve ülkemizi, politikacıların da içinde olduğu gerçek bir hukuk devletine dönüştürecektir.

Bu cesareti göstereceğini ümit ettiğim mahkemenize şimdiden ve herkesten evvel kabul edilmek üzere takdirlerimi ve şükranlarımı arz ediyorum.

Sayın Savcı'ya da derim ki;

Görünüş ve gelişmesi, yani cereyan tarzı itibariyle benzer olayların çeşitli vesilelerle sık sık tekrarlandığı toplumumuzda, bu olaylarda da; davayı 146. madde çerçevesinde mütalaada mesnet olarak kullanılan eylem ve sloganlar aynı şekilde sergilendiği nazara alınrsa,

Sivas olaylarının TCK 146'nın tatbikine mesaj veren keyfiyeti laiklik karşıtı tepkiler mi? Yoksa eylemin 37 kişinin ölümüyle noktalanması mı?

Kamuoyunun Savcıdan cevabını vermesini beklediği soru budur!

Sayın Mahkeme Heyeti,

Savunmamın bu bölümünde, Sivas olaylarının şimdiye kadar hiç ele alınmamış başka bir yönüne dikkatinizi çekmek istiyorum. Şöyle ki:

Başından beri Sivas olaylarının da; 1 Mayıs gibi, gazi olayları gibi birtakım karanlık güçlerin provokasyonu olabileceğine dair çok ciddi kuşkularım vardı. Duruşmalar süresince müdahil vekili sayın meslektaşlarımın da aynı kuşkuyu taşıdıkları 3.10.1994 tarihli layihalarında geçen "Tarihsel deneyimlerden hareketle devletin ve illegal güçlerinin katliamın hazırlık safhasında rol aldıklarına inanıyoruz. Bu konuda daha somut kanıtları tarih ortaya çıkaracaktır." şeklindeki ifadelerinden belli olmakta. 1 Mayıs ve gazi olaylarının provokatörleri erken deşifre oldular. Karanlık güçlerin gücü daha fazla dayanamadı. Çünkü olayların arkasındaki suçlulara karşı kamuoyu buna yeterliydi. Ancak aynı kamuoyu Sivas sanıklarının arkasında yer almadı. İdeolojik maliyet farkı tuzağı bunu engelledi. Bugün olayların üzerinden dört seneden fazla bir zaman geçmekle birlikte bu süre içinde ülkemizdeki bazı toplumsal değişmelere paralel olarak karanlıkta kalan bir kısım hadiselerin de perdesi aralanmaya başladı. Çetelerden, örgütlerden, derin devlet kavramından 4 yıl önce hiçbiriniz somut olarak haberdar değildik. Bu

durumun sonucu olarak TBMM Araştırma Komisyonu raporu ve bazı tanıkların ifadelerindeki açık ipuçlarına dikkat edilmedi. Netice itibariyle Sivas olaylarının gerçek suçlu ve provokatörleri de davanın dışında kalmayı başardılar.

Cumhuriyet Savcılığı da hazırlıktaki mevcut delillerle iktifa ederek onlardan bir tek kişinin bile yargılanmasını sağlayamadı.

Halbuki TBMM Araştırma Raporu, 4. maddesinde olayların provokasyon ihtimalini kaydetmiş, son paragrafında işin araştırılmasını yargıya, yani savcılara havale etmiştir. Bilindiği gibi komisyon üyeleri sıradan kimseler değildir. İktidara geldiklerinde hepimizi yöneten, resmi ve bu devletin görevlisidirler. Onların bu saptamalarının niçin göz ardı edilerek ele alınmadığı hususu cevabı verilmesi gereken bir başka sorudur.

Keza, araştırma komisyon raporunu doğrular nitelikte kamu tanıklarından Baş komiser Şaban Yıldız 21.3.1994 tarihli huzurda verdiği ifadesinde:

“Sivas halkından hariç ben bir iki kişi yeşil cübbeli, başı bandajlı, sakallı, hatta altında bej renginde pantolonu olan bir iki kişi gördüm. Bunlar da Sivashlı değildir. Bu izah ettiğim grup kalabalık grup değildi. Bir iki kişi idi.” diyerek bu konuya dikkatleri çekmiştir.

Bir başka kamu tanığı ve dönemin Sivas Emniyet Müdürü Doğukan Öner bakınız neleri dile getirmişti:

“Bence Sivas olayı yıllarca parça parça hazırlanmış ve sonradan bu eyleme dönüştürülen organize bir olaydır. Sivashlının herhangi bir şekilde organize ile ilgili olmayıp da, kullanıldığı bir olaydır. Kullanma

hadisesi dışarıdan kaynaklanmadır... Paşa Camii'nde ilk defa bu hareketi başlatıp, toplumu belirli bir eylem durumuna hazırlayınca kadar toplumun başında olan birtakım insanları bu olayların ortasından sonra hiç görmedim. Sivashlı olduklarını da tahmin etmiyorum... Yukarıda belirttiğim gibi dışarıdan gelip ve görmediğim şahısları belirli bir tip olarak tarif etmem mümkün değildir... Ben Aziz Nesin'in olay başladığında otelde olduğunu da tahmin etmiyordum. İl Turizm Müdür Yardımcısı, otel müsteciri; Vali Yardımcısı Şahin Bey'in talimatıyla otelin tahliyesi için gidiyorlar. Oteldekiler, biz bu hususu kendi aramızda bir komisyon kuracağız, daha sonra söyleyeceğiz diye bir şey söylüyorlar. Hatta buna dair tutanak da var... Otel müsteciri tekrar gidiyor, bilgi verin bize diyor. Biz Vali Bey'le görüşmeye gideceğiz, bilgi veririz diyorlar. İlk gidiş saati 14.30, ikincisi ondan bir saat sonra."

Emniyet Müdürü'nün bu beyanlarına göre önemli bir tanık olması gereken otel müstecirinin ifadesine ne yazık ki hiç başvurulmadı. Yine de salt Emniyet Müdürü'nün bu şahadeti dahi olayların otelin içinden de, dışından da provoke edildiğini açıkça ortaya çıkarmaktadır. Emniyet Müdürü ifadesinde devamla:

"Sivas'ta Özel Harekât Timi'nin toplam mevcudu 150 değil 17'dir. 0 gün iki arkadaşımız yok (Peki nerede?). On beş. Bizim o tarihlerde Gülvedik Dağı'nda belirli bir şekilde yasadışı örgüte mensup kişilerin orada yaşadıkları hakkında bir duyumumuz oldu. Jandarma ile konuşuldu (Kim konuştu?). İl Valisi bilgisi dâhilinde bizim bu timimiz oraya görevlendirildi, gönderildi. Gönderilmese dahi o tim, kendi kuruluş tüzüğü

icabı bu tür olaylara girmesi mümkün değildir... Sanık vekilinin vermiş olduğu fotoğraftaki silahlı vatandaşların polis mi, sivil vatandaş mı olduğunu bilemem. Bu şahıslardan yüz aşinalığım var. Ama onların polis olup olmadıklarını bilemem... Atatürk büstünün yıkılışının aktarılışı aynı gece saat 21.30 civarlarında topluluğun sağa sola kaçışırken Atatürk büstünü yıkıp bir kenara attıkları şeklinde idi.”

Sayın Reis, hem kamu tanığı, hem de güvenlik görevlisi her iki zatın bu beyanları bir kısım müşteki ifadeleriyle de doğrulanmakta. Örneğin müştekilerden Zerrin Taşpınar'ın:

“Kalabalıktan çok büyük tezahürat sesleri, bir nevi sevinç sesleri geliyordu. Pencereye yaklaştım. Üç kişi kalabalığın arasına girdi. Yeşil cübbesi vardı. Etrafı beyaz, tepesi yeşil sarık vardı. Bunların gelmesiyle kalabalık çok heyecanlandı, sloganlar atıldı.” demesi ve bir diğer müşteki tanık Ali Balkız'ın:

“Saatler ilerledikçe biz çaresizlik içinde otelde ne yapacağımızı bilemez duruma geldik. Resmi, başında kaskı olan üç polis geldi, bize “ne oluyor” diyerek, karanlık basmıştı (temmuz başında karanlığın basma saatinin olay saatiyle çakıştığına dikkatinizi çekerim). Çakmakla, burada ne oluyor diye bakıp gittiler. Ondan sonra bir yüzbaşı geldi. O da aynı şekilde burada ne oluyor diye. “Sizden başka kimse var mı? Polis var mı?” dedi. O da bakıp gitti. Sonradan bir kişi daha geldi. Bizi göstererek, ana avrat küfrederek, bize “Bunları bekliyoruz, polisi arkadan vuranlar değil mi? Bırakın yansınlar.” diye söyledi. (Yangın çıkacağı nereden belli?) Yanımızdaki polise bu kim diye sorduk. Tanımıyo-

rum, herhalde Kayseri'den gelen yardım ekibidir, ben görsem tanırım. Sivil bir şahıstı.” şeklindeki tanıklığı, arz ettiğim gibi güvenlik görevlisi kamu tanıklarının ifadelerinden farklı değildir ve aynı yöndedir.

Sayın Mahkeme Heyeti,

Sivas olaylarına dair bir önceki duruşmada verdiğim ve hakkımda suç duyurusunda bulunulan layihamda;

Mahkemenin Sivas olaylarının gerçeğini ortaya çıkaramayacağını, hatta bu zor görevi heyetiniz dışında kim üstlenirse üstlensin, neticenin değişmeyeceğini beyan etmişim. Az önce işaret ettiğim ve gözünüzden kaçan satır aralarındaki açıklamalar karşısında Araştırma Komisyonu'nun provokasyona dair kanaatine katılmamak elde değil. Bir iki küçük örnek vereyim. Mütalaaya göre delil olarak serdedilen Atatürk büstü, Emniyet Müdürü'nün ifadesinden de anlaşılacağı gibi 21.30'da yıkılmış. O saatlerde sokağa çıkma yasağının başladığı nazara alınırrsa, bundan neden müvekkilim sorumlu tutuluyor? Keza benzer toplumsal olaylarda en başarılı şekilde görev yapan özel tim, tam da hadise günü Sivas dışına nasıl gönderilir? Güvenlik güçlerinin gözleri önünde ve ellerinin altında oldukları halde bir türlü yakalanamayan ve bu davada yargılayamadığınız yeşil cübbeli meçhul ve etkin kişileri kim görevlendirdi? Bütün bu noktalar; mahkemenin, istese de gerçeği tespit edemeyeceğine dair kanaatlerime kesinlik kazandırmaktadır. Yeri ve zamanı gelince Sivas olaylarının provokatörleri de kendilerini deşifre ettiklerinde bu kanaatime sizler de iştirak etmek zorunda kalacaksınız.

Nitekim 1 Mayıs ve gazi olayları da Sivas misali toplumsal bir hareket olarak kamuoyu ve yargıya yansımışken, gelişen konjonktüre göre sular yokuşa, yani kaynağına doğru akmaya başlamış, gerçekler de art arda su yüzüne çıkmıştır.

Nasıl mı?

Hemen cevap vereyim.

Bu konuda en yetkili kişilerden Hanefi AVCI, gazi olaylarının çete tarafından provoke edildiğini söylemiş ve “Yeşil” kod adından bahsetmiştir (32. Gün).

Çetenin itirafçılarından Murat Demir ve Murat İpek “1 Mayıs 1996 bizim provokasyonumuz.” demişlerdir. 1 Mayıs’la ilgili Murat Demir’in itirafları motamot aşağıdaki gibidir:

“Bölgeden alınıp, metropole çekilince Diyarbakır’dan tanıdığımız bir üst düzey istihbaratçı bizi çağırdı. Grup amirimiz size bir görev verecek, dedi. Grup amiri ile görüştük. Görevin 1 Mayıs’la ilgili olduğunu anlattı. Benim görevim örgütlerin içine sızıp, onları yasa dışı eylemler için provoke etmek ve halkı galeyana getirmektir. O kargaşada ortalık karışınca belli hedefler ortadan kaldırılacaktı... 1 Mayıs sabahı “Niyazi” adlı bir arkadaşla beraber örgütün verdiği kıyafetlerle maskeli olarak TDKP saflarında yer aldık ve sloganlar atarak yürümeye başladık. Böyle toplumsal olaylarda ilk sloganı attıktan sonra gerisi kolaydır. Saat 10.00 civarında sağa sola saldırma gibi hareketlere giriştik. Camlara ilk ben saldırdım. Niyazi arkamdan geldi. Sopalarla o cama vur, bu cama vur derken oradaki insanlar da bize bakarak galeyana geldiler. Onlar da

dükkânlara saldırmaya başladılar. Bunu üzerine polis müdahale etti. Hatta bizi de dövmeye başladılar. Gidip polislere bizi devlet gönderdi desek oradakiler bizi linç edeceklerdi. Mecburen sustuk ve bolca dayak yedikten sonra vapurla karşıya geçtik. Sonra ben, gidip yazılı raporumu verdim. Dayak yediğim için 50 milyon tedavi parası verdiler.”

Diğer itirafçı Murat İpek'in itirafları da kayda değer. Kendisinin 1 Mayıs'la ilgili söylediklerine göre:

“Sabah 7 civarında Terörle Mücadele'nin kırmızı Toros zırhlı aracına binerek Altıyol'a geldik. Oralarda, Diyarbakırlıların bir yerinde kahvaltı ettik. Olaylar kızışana kadar orada bekledik. Bize söylenen fazla zıplama olacığıydı. Yani bazı insanlar öne çıkarılacaklar, onlar kameralarla anında tespit edilip, bilgisayardan kimlikleri saptanacak ve ona göre müdahale edilecekti. Aslında aralarında bizden arkadaşlar olduğunu biliyorduk. Ama hangisinin hangi gruba yerleştirildiğini bilmiyorduk. O yüzden dikkatli olmamız gerekiyordu. Telsizden emir geliyordu. Kayda geçmeyen bir cihaz aracılığı ile. Hedefler belirlenmişti zaten. İlk ateş otobüs durağının oradan ve caminin köşesinden açıldı. Bankaya karşı. Bizim işimiz sadece hedefleri vurmaktı. Sonuç baştan belliydi yani.” (*Yeni Yüzyıl*, 19-20 Temmuz 1997, Can Dündar)

Gördüğünüz gibi şablon ayın şablon, olaylar da aynı olay. Sadece mekânlar ve kişiler başka. Binaenaleyh en yetkili kişilerden Emniyet İstihbarat Daire Başkan Yardımcısı Hanefi Avcı'nın, Gazi olaylarının provokasyon olduğuna dair beyanı ve 1 Mayıs olaylarıyla ilgili naklettiğim yukarıdaki açıklamaların ışığında;

Gerek TBMM Araştırma Komisyon Raporu ve gerekse Sivas'taki güvenlik güçlerinin huzurdaki ifadelerinde bahsettikleri yeşil cübbeli-sarıklı, meçhul fakat etkin kişilerin mevcudiyeti hesaba katıldığında;

Sivas olaylarının; ülkemizi kamplaştırmak, insanları birbirine düşürmek ve bu sayede çıkan fırsatları kendi çıkarları için devşirmek isteyen karanlık ve egemen güçlerin provokasyonu olduğunu bu şartlar altında ispat edemesem bile iddia ediyorum. Ne sebep olursa olsun savcılığın ele geçiremediği bu gerçek faillere karşı, gerçekleri bildiğine inandığım gerçek tanıkları, ifade vermek üzere buradan davet ediyorum. Bildiği gerçekleri burada, mahkemede haykırmayanları da bir halk ve hakikat düşmanı ilan ediyorum. Bu meçhul kişilerin yakalanması gerektiğine dair görevlerini sizin vasitanızla savcılığa bir kere de ben hatırlatmak istiyorum. Çünkü yargıçlar ve savcılar kanunların elleridir, kollarıdır. Onların ele geçiremediği ve yakalayamadığı güçlere karşı vatandaş ne yapabilir ki? Muhsin Erbaş gibi oturup, asılacağı günü beklemekten başka?

Değerli Mahkeme Heyeti;

Savunmamın son bölümüne gelmiş bulunuyorum. Şimdi tekrar müvekkilim Muhsin Erbaş'a dönecek olursak; kendisi olaydan kısa bir süre önce eşi ve üç çocuğuyla işçi olarak çalıştığı Almanya'dan anne ve babasını ziyaret için izin alarak memlekete, yani Sivas'a gelmiştir. Yanında dönüş bileti olmasına rağmen olaylardan bir hafta sonra gözaltına alınmıştır. İste-seydi elini kolunu sallayarak yurt dışına dönebilirdi.

Kendisinde bir suçluluk duygusu taşımadığından dönmedi. Olayların salt yürüyüş bölümüne katılması da provokatörlerin oluşturduğu kitlesel psikolojinin tesiriyledir. Nedir kitle psikolojisi, neydi Muhsin Erbaş'ı oraya çeken? Uzun tahlillere girişmeden bu tezi anlaşılır kılmak için James Thruher'in aşağıdaki pasajını dikkatlerinize sunuyorum.

“Barajın Yıkıldığı Gün”

“Birdenbire birisi koşmaya başladı. Belki de o anda karısıyla buluşacağını ve buluşma için çok geç kaldığını hatırladı. Sebep her neyse Broad Caddesi boyunca doğuya koştu. (Belki de bir kimsenin karısıyla buluşması için en uygun yer olan Maramor Restoran'a doğru.) Bir başkası daha koşmaya başladı, belki de keyfi yerinde bir gazete satıcısı.

Başka bir adam -iri yarı beyefendi görünüşlü bir kimse- daha yürüyüşünü hızlandırdı. Ve koşmaya başladı. On dakika içinde bütün cadde boyunca herkes koşuyordu. Yavaş yavaş yükselen mırıltılar korku ifade eden “baraj” sözcüğüne dönüştü. “Baraj yıkıldı.” Bu korku, heyecanlı küçük bir kadın veya bir trafik polisi ya da küçük bir çocuk tarafından kelimeye dökülmüştü. Kimin söylediğini, meselenin aslının ne olduğunu kimse bilmiyordu. İki bin kişi birdenbire kaçışmaya başlamıştı. “Doğuya gidin.” diye bir ses yükseldi.” Nehirden doğuya, daha güvenli olan doğuya. Doğuya gidin! Doğuya.”

Kendinden emin gözlerle ve kararlı bir çeneye sahip ince, uzun boylu bir kadının caddenin tam ortasında yanımdan geçti. Bütün bağırmalara rağmen hala

meselenin ne olduğu konusunda kararsızdım. Biraz çabalayarak kadına yetiştim. Çünkü elli yaşlarında olmasına rağmen çok hızlı koşuyordu. Ve kondisyonunu mükemmeldi. "Ne oluyor?" diye sordum. Bana hızla bir göz attı ve bir adım daha atarak bakışlarını tekrar ileri çevirdi. "Bana sorma, Tanrı'ya sor." dedi." (James Thruber, *My Life and Hard Times*)

Thruber'den alınan bu pasaj insanlardaki uyma davranışını gösteren çarpıcı bir örnektir. Bu örnekten hareketle, politik ve toplumsal şartlarını savunmanın başından beri yeterince ele aldığım Sivas olayları, kitle psikolojisinin şartları içinde de değerlendirilmesi gerekir. Büyük bir titizlikle araştırılmasına rağmen olayların içinden bir örgüt çıkmaması, hadiselerle karışanların gayri mütecanis karakteri, bazı uyarıcı tahrik ve tesirlerle bir araya gelen topluluğun, teşekkül etmiş psikolojik bir kitle olduğunu göstermektedir. Şuurulu ferdi şahsiyetin kaybolduğu böyle durumlarda geçerli olan, kolektif şuurdur.

Az önce bahsettiğim meçhul kişilerin ortak uyarıcı sayıldığı dava konusu Sivas olaylarında, bu uyarının tesirini hisseden her ferdin ister istemez önüne çıkan topluluğa iştirak etmesi kitle psikolojisinin zorunlu sonucudur. Her sınıftan, her düşünce ve fikirden insanların bir araya gelmesi ve tepkisini dile getirmesi de bu sebebe mebnidir.

Kitlelerde hiçbir şeyin önceden düşünülmeceğini az evvel zikretmiştim. Günün olağan şartları içinde, çarşıda ve sokakta birdenbire kendini bu kalabalığın içinde bulan her fert, istese de istemese de kendini kitlenin dışında tutamaz. Nihai karar için adalet his-

sinden başka sebepleri vicdanında barındırmadığına inandığım heyetinizin bunca sosyo-psikolojik şartları da nazara alacağına kaniyim.

Sayın Mahkeme Heyeti,

Savcılık mütalaası olayları anlatırken sanıkları, olayın gelişine göre yerli yerine oturtmamıştır. Genel bir anlatımın tercih edildiği mütalaada hangi sanık hangi safhada hangi eylemi üstlenmiş ve ifa etmiştir, anlaşılması kabil olmamıştır. Bu genel anlatımlar iddia makamının bile müvekkilimin olaylara iştirakinden şüphe ettiğinin kesin delilidir.

Bütün bu eksikliğe rağmen dosyada ve mütalaada bir tek berrak noktanın bulunduğu gözden kaçmamaktadır. O da, oteki tutuşturanların, kibriti çakanların, eylemi gerçekleştirenlerin kimler olduğunun anlaşılammış bulunmasıdır. Bu itibarla verilen mütalaaya göre karar ittihazı halinde bu karar en fazla olayların gerçek faillerini memnun edecektir.

Bu sebeple dosya kapsamına göre yakalanamayan asıl suçluların hak ettikleri cezanın, onların yerine ele geçirilmişken müvekkilim Muhsin Erbaş'a yükletilmesi kanayan yarayı dindirmeye, acı ve ıstırapları gidermeye, kamu vicdanını tatmine kifayet etmeyecektir. Aksine, acı ve ıstıraplara yenilerini ekleyecektir.

Bu davada Muhsin Erbaş için verilecek en isabetli karar, olsa olsa izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmaktan mahkûmiyet, sair suçlardan beraat etmesidir.

Aksi halde müdafî sıfatıyla hakikatin ortaya çıkması ve gerçeğin tespiti için savunmalarım yetersiz kaldığından Zola gibi bir hukuk fedaisinin ortaya çıkmasını beklemek gerekecek. Bilindiği gibi Zola, yıllar süren mücadelesiyle Dreyfus davasının Fransa'da aydınlığa çıkmasını sağlamıştı.

O davada gerçeğin yürüdüğünü ve onu hiçbir şeyin durduramayacağını hayatı pahasına ispat eden Emile Zola'ya, insanlık onuru ve hakikat adına gösterdiği ve yüzyılların unutturamayacağı gayretlerinden dolayı takdirlerimi, onun sözleriyle savunmamı bitirerek sunmak isterim:

“Hiçbir topluluğun aracı olmamak, tek başına yürümek, yalnızca vicdanının sesini dinlemek ne güzel şey; insan yalnızca gerçeğe gönül vermeli ve gerçek yolunda dosdoğru yürümelidir.

Gerçek yüzünden dünya sarsılsa, gökyüzü yerle bir olsa, yine de yalnızca gerçeği sevmelidir.” (22.12.1900, L'aurore, Zola, Fransa Cumhurbaşkanı'na mektuptan)

Derin saygılarımla.

3.10.1997

Sanık
Muhsin ERBAŞ
Vekili
Av. M. Emin ÖZKAN

AVUKAT
Muhammet Emin ÖZKAN

YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ
SAYIN REİSLİĞİNE
1998 / 2722

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin
1996/84 Esas, 1997/199 Karar sayılı ve 28.11.1997 ta-
rihli Sivas olaylarına dair mahkûmiyet kararına karşı

NIHAİ TEMYİZ LAYİHASI

Sunan
Av. Muhammet Emin ÖZKAN

Sanık
Muhsin ERBAŞ

-I-

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi; toplanan tüm delilleri, sıcağı sıcağına serbestçe takdir ederek bir yönüyle özgür ve bağımsız iradesiyle vermiş bulunduğu 26.12.1994 tarihli ilk kararının dairesizce esastan bozulması üzerine görüşünde direnememiş; dairesinin bozma ilamında tayin ettiği istikamet, gösterdiği yol ve kurguladığı yorumlara uygun biçimde istihsal ettiği 28.11.1997 tarihli ikinci ve nihai kararının usulen yapılan temyiz duruşması sebebiyle bu sonda toplanmış bulunuyoruz.

Mahalli mahkeme; ilk kararında direnmeyerek, 9. Ceza Dairesi'nin yoruma dayalı ve açıkça yönlendiren bozma kararını benimsemek suretiyle hüküm tesis etmekle dairesinin işini kolaylaştırmış ve sizlere yapacak iş bırakmamıştır. Buna mukabil savunmaya da heyetinizin inançlarını yeniden değiştirmeyi sağlamak gibi hukuk tarihinde görülmemiş ve altından kalkılması zor bir sorumluluğu tahmil etmiştir. Demek ki bu safhada savunmanın öncelikli görevi, 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararındaki hukuka aykırılıkların tespiti ve ortaya çıkartılmasıdır. Çünkü mahalli mahkeme

kararının bozulması; 9. Ceza Dairesi'nin benimsediği görüşlerle birebir uyum içinde olmakla hukuken ve fiilen olanaksızdır. Bunu olanaklı hale getirmek için heyetinizin ikna edilerek yeni bir görüşü benimsetmek gerekiyor. Bu sebeple heyetinize, önceki görüşlerinden dönüş yaptırmayı başarma isteğimin şiddeti her türlü tahminin üstündedir.

Dairenizin; dosya üzerinden verdiği, bozmaya dair 30.9.1996 tarihli kararına şöyle bir göz atıldığında daha çok zoraki ve kurgu-yoruma dayandığı, keza olguyu değerlendirdiği ve tatbik maddesi tayini suretiyle huktan ve yasadan uzaklaştığı görülecektir.

Mahalli mahkemeyi uygulanacak kanun maddesini de tayin ederek yönlendiren bu kabil bozmalar, önceden onama veya peşin onama gibi hukuk dışı bir olguya bizleri karşı karşıya getirmektedir.

Başka bütün yolların kapatılması sebebiyle gösterilen mecburi istikamete uymak zorunda kalan ilk mahkemenin bu yönde aldığı kararı, yani önceden onaylanan kararı için temyizen duruşma icra etmek: pratik hukuk, usul ekonomisi ve hukuk mantığı açısından değerlendirildiğinde doldurulamayacak hukuki bir boşlukla karşı karşıya gelmekteyiz.

Savunma olarak elimizi kolumuzu bağlayan hukuka aykırı bu olgu sebebi ile kutsallığına inandığımız savunma hakkı da kökünden gereksiz kılınmakta ve yersizleştirilmektedir.

Hukuka aykırıdır çünkü CMUK 254. maddesi uyarınca "vicdani kanı" duruşmadaki izlenimlere göre oluşacakken, bu hüküm heyetinizin dosya üzerinden ve

madde tayin ederek verdiği bozma kararıyla zımnen ilga edilmiştir. “Bozma kararında yargısal yanlıgı olasılıgı onama kararlarına oranla daha yüksektir. Çünkü duruşma yapmayan denetim organındaki yargıçların titiz, daha deneyimli ve bilgili olmaları bu konuda her zaman elbette yeterli bir güvence olamaz.” (Sami Selçuk, *Zorba Devletten Hukukun Üstünlüğüne*, s. 409)

“Kimseyi dinlememiş bir yargıç, yargıçtan yargıca ciro edilen tutanaklara göre olay yargısı oluşturursa buna duruşma da denmez, verilen hüküm de mutlak butlanla batıldır.” (a.g.e., s. 413)

“Hepimiz biliyoruz ki Yargıtay, Türk hukuk sisteminde ikinci, üst mahkemelerin buldukları ülkelerde üçüncü derece mahkemesi değil, hukuki derece mahkemesidir. Yasaya göre (m. 307) hukuka aykırılıkları inceler. İlk ve üst mahkemeler gibi olguları (eylemleri) inceleyemez. Daha doğrusu bunların saptanılmasıyla uğraşmaz. Yargıtay’ın hukuki ve düzenleyici görevi budur... Eğer Yargıtay ilk mahkemelerin yapıtı olan kararda hukuka aykırılık görürse kararı bozacak, CMUK 322. maddesinde sayılan ayrık durumlar dışında asla kendisi karar vermeyecektir. Dava geri gönderme yargılaması uyarınca ilk mahkemenin önüne gidecek; ilk mahkeme diyalektik kurallara göre yeni baştan ve özgürce karar verecektir. Yasa böyle emrediyor. Bu dünyada da böyledir. Yargıtay kendisi karar vererek olgunun saptanılması sorununu çözecekse duruşma niçin yapılmıştır? Onca insan açık yargılamaya niçin çağırılmış ve konular uzun uzun tartışılmıştır. Değil mi ki; Yargıtay’a tutanak (dosya) üzerinde karar

yetkisi tanınmaktadır. Öyleyse bütün diyalektik kurallar neden icat edilmiştir?

Yargılama sürecinde bunun için en uygun aşama, duruşma aşamasındaki olanaklara göre ilk mahkemeye yansıtılmıştır. Bu yetki o yüzden onundur. Oysa Yargıtay bu olanaklardan yoksundur. Dosya üzerinde düş gücüyle ve gizli oturumda karar vermektedir. Olguyu bu denli dar olanakla saptayabiliyorsak, ilk mahkemelerin niçin icat edildikleri cevaplanması gereken bir sorudur. Çünkü Yargıtay, onun yerine olgu sorununu çözerek bütünüyle geçmiştir. Böyle bir sistemde en iyisi ilk mahkemelerden karar yetkisini alıp, onlara yalnızca kanıt toplama yetkisini bırakıp hüküm kurmayı Yargıtay'a vermek değil midir? Tutanak ve dosya, duruşmaya niçin yeğlenmiştir? Tutanakların dilinden her insanın ayrı ayrı anlamlar çıkardıkları da düşünülürse durum daha da sağlıksızlaşmaktadır. Dosya üzerinde kurulan hüküm, kanıtlarla dolaylı ilişkiye ve sözlülük ilkesinin harcanmasına dayanmaktadır. Spinoza, "Köpek kavramı havlamaz." demişti. Tanıkların, sanıkların ifade verirken yüzlerinin kızardığı, terledikleri görülmüştür. Ama bugüne değin hiçbir duruşma tutanağının yüzü kızarmamış, terlememiştir. İşte izlenim denilen budur.

Öyleyse Yargıtay, olanakları oranında inceleme yapmalı ve karar vermelidir. Yargıtay olgunun saptanması sorununu dosya üzerinde ve gizli oturumda çözerse bütün yargılama ilkeleri boş sözlerden ibaret kalacak, yok edilecektir. Dahası, doğulu mono toplumunun alışkanlıklarına dönecektir. Çünkü doğrudanlığın yerini dolaylılık, sözlülüğün yerini yazılılık, karşıtlık ve yüze

karşıtlığın yerini yokluktalık, herkese açıklığın yerini gizlilik alacaktır. Tam bir aldatmacadır bu... O yüzden olgu yargılamasına karışmanın ancak engizisyon yargılamasında görüldüğü belirtilmiştir. Öyleyse adli yanlıgılardan kurtulmanın çaresi, Yargıtay'ın hukuku inceleyen yargıçlardan oluşup hukuk yargısı, ilk mahkemelerinde diyalektik ilkelere göre hem hukuk ve hem de olgu yargısı yaptıkları gerçeğine sıkı sıkıya sarılmaktır." (Sami Selçuk, a.g.e., s. 105)

9. Ceza Dairesi'nin 30.9.1996 tarihli bozma kararının içeriğindeki yorumlara da müstenit bulunduğunu daha önce söylemiştim. Buradaki yorumun hukuk tekniğindeki adına zoraki yorum veya kurgu-yorum da diyebiliriz. Bilindiği gibi bu türlü yorumlar yasanın ve normun örselenmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim TCK'nın 146. maddesi bu yolla örselenmiştir. En baştaki düğmenin yanlış iliklenmesi diğerlerini de aynı sonuca sürükleyeceğinden, bozma ilamındaki olgu yargılaması, madde tayini ve zoraki yorumun başlattığı yanlışlık TCK 146. maddesinin örselenmesiyle kalma-yacak, tarih içinde yeni yanlışlar ilavesiyle sürüp gidecektir. Nitekim öyle de olmuştur. Heyetinizin de gözünden kaçmaması gereken vahim bir yanlış Mahalli Mahkeme'nin karar gerekçesine dayanak yapılmış ve kutsal kitaplara atıfta bulunulmuştur. Bu skandalın sebebi 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararında başvurduğu zoraki ve kişisel yorumdan ilham almak ve bunda sakınca görmemektir. Laik bir ülkenin, laikliği korumakla yükümlü özel bir mahkemesinin, laikliği koruma iddiasıyla düzenlediği kararında kutsal kitaplara atıfta bulunulması hem bir çelişki, hem laikliğin ihlali

ve hem de laikliğin ve dinin birlikte istismarı sayılacağından bizi hukuki, siyasi ve ahlaki bir sorunla karşı karşıya getirmiştir. Laiklikten ödün vermeme yükümlülüğünü taşıyan heyetinizin bu hususu ayrıntı sayarak görmezden gelmeye yetkisi de bulunmamaktadır.

Binaenaleyh mahalli mahkeme kararının öncelikle bu yönden bozulması kutsal kitaplara atıfta bulunan ifadelerin karardan çıkartılarak yeniden tesisi için dosyanın ait olduğu mahkemeye iadesi gerekmektedir. Bu, hem laikliğe bağlılığın hem de kutsal kitaplara gösterilen saygının bir ifadesi sayılacaktır.

-II-

Sayın Reis, Sayın Üyeler,

Öteden beri medyanın ve yanlış bürokratların iletişiyle kamuoyunda bizlerin, yani savunmanların, Sivas'taki olayları savunduğumuz yönünde kısır ve hukuk dışı bir görüş geliştirildi ve yerleştirildi. Davanın başından beri yazılı ve sözlü tüm beyanlarımda olaydan duyduğum derin ıstırapı fırsat buldukça dile getirdim. Burada bulunanların da tanıklığıyla şimdi ben, olay/hukuk ayırımının bilincinde bir hukukçu sıfatıyla olayları değil müvekkilim Muhsin Erbaş'ı ve onun olaylardaki konumunu hukuki açıdan değerlendirmekte ve savunmasını yapmaktayım. Bu yönüyle durduğum yerin ve yaptığımı işin kutsallığına gönülden inanıyorum. Şimdi tekrar mahalli mahkeme kararına dönecek olursak; kararda her ne kadar sanık isimleri alt alta ve ayrı ayrı yazılmışsa da, verilen nihai hüküm, diğerleriyle birlikte müvekkilim Muhsin ERBAŞ hakkında da toplu yargılama ve toplu mahkûmiyetle

sonuçlanan bütüncül bir hükümdür. Bu yönüyle müstakil yargılanma hakkını bertaraf etmekte, müvekkilimin olaylardaki farklı ve özel konumunu nazara almamakta ve yansıtmamaktadır. Özetle; müvekkilim olay öncesine kadar Almanya'da işçi olarak çalışmakta ve ikamet etmekteydi. Karısı ve üç çocuğu ile yıllık iznini geçirmek için baba ocağına, memleketine, yani Türkiye'ye gelmişti. Zihninde bir eylem veya suç işleme kastı taşımıyordu. Özgürlüklerin Almanya'daki ifade biçiminden de haberliydi. Yaşamdan ve özgürlükten anladığı oradaki gibiydi. Kendisi hasbelkader katıldığı gösteri yürüyüşünde, hadiseden beş gün sonra gözlem altına alınmıştır. Pasaportu vize istemediğinden elindeki dönüş biletiyle yurt dışına dönebilirdi. Dönmedi. Çünkü suç işlememişti ve kendinden emindi. Bu sebeple kaçmayı aklından bile geçirmedi. Tek başına yargılansaydı, izinsiz gösteri yürüyüşüne katılmaktan belki ceza alabilirdi, ama şimdi ölüme yargılı. Bu keyfiyetin sebebi toplu yargı ve toplu karar şeklindeki hukuk dışı mantıktan başkası olamaz.

Gerek toplu yargılamanın hukuka aykırılığından ve gerekse Muhsin Erbaş'ın kişisel özelliklerinden kaynaklanan tüm bu şüpheli hususlar yargılama sürecinde tarafımızdan sürekli dile getirildiği halde ilgililer nezdinde tartışmaya değer bulunmadı ve değerlendirilmedi. Hatta ciddiye bile alınmadı. Bu gerçeği; kararın savunmaya sekiz satırdan oluşan minik bir bölüm ayırmasından da anlayabilirsiniz. "Eğer dosyadaki bir öge sizi kuşkulandırıyor, kaygılandırıyor, gerçeğe ulaşmaktan alıkoyuyorsa, bir sözcükle az da olsa kuşku içindeyseniz, sanığı aklamakta duraksamayınız. Bir

suçluyu özgürlüğüne kavuşturmak bir suçsuzu cezalandırmaktan yüz kere daha iyidir. Kamuoyunun ne önemi var! Kimsenin sizden hesap sormaya hakkı yoktur! Vicdanınızdan başka!” (a.g.e., s. 95) Kamuoyunu tatmin etme telaşını gerekçeli kararında açıkça dile getiren Mahalli Mahkeme’ye karşı ünlü davaların avukatı R. Filoriot’un yukarıdaki görüşlerine katılmamak olası değil. Bu şartlar altında yıllarca tadını çıkara çıkara sürdürülen yargılamanın arkasına gizlenerek müvekkilimin idamına dair mahalli mahkeme kararındaki isabet son derece kuşkuludur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kabul etmese de DGM bir yargı organıdır. “Yargı organı bir yasayı kargaşa ölçütüne göre değerlendiremez. Ülkeyi kurtarma kaygısıyla yorum yapamaz. Bu onun işi değildir. Yargının işi yasaları hukuka uygun biçimde uygulamaktır. Ülkeyi kurtaracak düzenlemeler siyasal organların işidir.” Ne var ki siyasal organ, yani devlet olay günü ortaya çıkmamış, ayaklarının ucuna basarak sıvışmayı tercih etmiştir. Özel Tim’in olaydan bir gün önce arazi tarama bahanesiyle Sivas dışına gönderilmesi başka neyin ifadesidir? Keza iddianamede bahsi geçen ve olayda silahla öldürülen iki kişinin akıbeti niçin kimsenin umurunda bile değil? Bu kişilerin hayatı hayat değil miydi? Dosyanın aydınlatılmayan bu karanlık noktasının, bir hayalet gibi sonuna kadar yargının da vicdanını rahatsız etmeyi sürdüreceğinden hiç şüphe etmiyorum.

Mahalli Mahkeme 2911 Sayılı Kanun’a göre bir kısım sanıklar için tayin ettiği cezanın gerekçesini “bu sanıkların olayın meydana geldiği Madımak Oteli’ne

çok uzak olmalarına” dayandırmış. Bu isabetli bir gerekçedir. Ancak tüm sanıkların bu değerlendirmeden yararlandırılması da şarttır. Kasetten görüldüğü kadarıyla, bir kişi dışında herkes otelin dışında ve belli bir mesafede yer almaktadır. Başından beri verdiği bütün ifadelerinde tutarlı ve çelişkisiz beyanlarda bulunan müvekkilim Muhsin Erbaş’ın olayların bizzat ve bilfiil içinde olduğuna dair yeterli kanıt toplanamışken, kendisinin; 2911 Sayılı Kanun dururken TCK 146. maddesiyle tecziyesi cihetine gidilmesi herkesin kanun önündeki eşitliğine ters düşmektedir.

Mahalli mahkeme toplu yargılamanın tabii sonucu olarak müvekkilim hakkında TCK 59. maddesini uygulamamıştır. Gerekçesi şaşırıdır. Bazı sanıkların duruşmada olay çıkarması, karar celsesinde heyete bir şeyler atılması, vesaire... Ceza davasında suç ve cezanın şahsiliği gibi ceza hukukunun en temel ilkesi bu kararda açıkça ihlal edilmiştir. 124 sanıklı davada bazı sanıkların taşkınlığı tüm sanıklara tahmil edilerek kamu vicdanı bahanesiyle müvekkilimin TCK 59. maddesinden yararlandırılmaması, hukukun bu yolla çağın gerisine düşürülmesi sayılır. Çünkü:

Bir ülkenin uygarlık seviyesi sadece mimariden, resim, müzik ve edebiyatından, bilim ve teknolojisinden anlaşılır. Yargısından da anlaşılır. Madem bu devlet yürüyüşe katılan 15.000 kişi yerine 124 kişiyi yargılamakla yetiyor, o halde bu 124 kişi içinden 59. maddenin uygulanmasını hak etmeyenleri ayıklamayı da bilmek zorundadır.

Yeri gelince yargıya intikal eden konularla ilgili yayın yasağından hepimiz söz ederiz. Mahkeme bu yasa-

ğın uygulayabilmiş ve müvekkilimin her celse medyanın mahkûmu olmasını önlemiş midir? Keza duruşmalar-daki karşılıklı sataşmalara seyirci kalmaktan başka elinden ne gelmiştir? Mahkemenin bu sorunları önlemesi ve çözmesi yasaların kendisine yüklediği bir sorumluluktur. Sadece bir paragraf içinde, topluca ve tüm sanıklarla birlikte müvekkilimin TCK 59. maddesinin sağladığı imkândan mahrum bırakılması asıl kamu vicdanının sızlatılması sayılır. Zira kamu vicdanının incinmesi en çok yasaların ihlalinde bahis konusudur. Baştan beri duruşmalarda hiç taşkınlık göstermeyen, geçmişteki hal ve tavırlarıyla örnek bir aile reisi olup, yurt dışında oturan müvekkilimin, muhayyel bir kanaatle indirimden yararlandırılmaması halinde konunun hukuki izahını hiçbirimiz yapamayacağız. Bu kabil yapay gerekçe yerine doğrudan ve gereksiz olarak bu hakkın elinden alınması ilkinde göre daha anlaşılır bir tutum olacaktır. Çünkü bu sayede birinci durumda kendisine yapılan haksız isnat ikinci yolla bertaraf edilmiş olacaktır.

Sonuç: Sadece kutsal kitaplara atıfla yetinerek çok bakışlı ve zengin içerikli bir yöntemi yansıtamayan mahalli mahkeme kararının esastan bozulmasına karar verilmesini saygı ve bilve kale dilerim.

5.11.1998

Sanık Muhsin ERBAŞ

Vekili Av. M. Emin ÖZKAN

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NO'LU DEVLET GÜVENLİK MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİ'NE

1999/5

SAVUNMA

Sunan

Av. Muhammet Emin ÖZKAN

Muhsin ERBAŞ Müdafii

Sayın Reis ve Sayın Üyeler:

Yıllarca sürdürülen bu davada, bir kez daha son savunma yapmak için buradayım. Bu uzun dava sürecinde, her şeyin çok önceden bittiği konusunda ben de ikna olmuş olsam da; yaşananlar, bir masumu savunuyor olmam onuruyla yetinmekten başka bir yol bırakmasa da, bu işi yapacağım bu gün.

Geçirdiği bunca safahattan sonra, karşımıza yığılmış bu dava şimdi kaldırılırken; ona karşı son görevimi yapmak için bulunuyorum burada. Hukukun objektif paydasında, birlikte ilerleyebileceğimiz bir muhatap bulma konusunda baştan beri istekli olsam da, bunun zor bulunacağını artık biliyorum. Ama tutanaklarda sözlerimin yer almasını önemseydiğimden, bu sözleri sarf etmem zorunlu. Ayrıca bu mahkemenin tüm ilgilerini adalete son kez çağırarak gibi bir amacım da var.

Evet, konuşacağımız o kadar çok şey var ki; belki de davanın boyutları düşünüldüğünde edilecek her söz yetersiz kalacak. Çünkü ölü otuz yedi insan -ki hatıraları önünde saygıyla eğiliyorum- ve diri bir Muhsin Erbaş. Burada yaşayan bir masumu savunmaktan başka bir şey de yapılmalı diye düşünüyorum ben. Çünkü otuz yedi insana karşı otuz yedi insan; göze göz

dişe diş gibi. Eline geçirdiğini suçlama kolaylığına razı olanlara ve o hukuk dışı kolaylığın konforuna kapılan müdahil vekillerine rağmen yapacağım bunu. Ele geçirilenlerden biri olma dışında, iddia edilenlerle ilgisi bulunmayan Muhsin Erbaş adına yapacağım bunu. Bu hukuk dramına birilerinin karşı durması gerektiğine inandığım için yapacağım bunu.

Doğrusu, elime geçen bu imkânı hoyratça bir savurganlıkla harcamaya hiç de niyetli değilim. Burada mahkemeden yedi yıl alacaklı bir masum adına konuşan biriyim ben. O cesaretle konuşacağım sizlere. Evet, Muhsin Erbaş'a ödenemez bir borçla borçlanmış herkeşe karşı; gerçeğe bağlılığımdan aldığım ilhamla konuşacağım karşınızda. Sözlerim cesaretini, Muhsin Erbaş'ın suçsuzluğunun, tüm zorlamalar rağmen bir yıldız gibi parlamasından alıyor. Sizlerden özgürlüğünü kendisine bağışlamanızı istemiyorum. Çünkü o Muhsin Erbaş'ın hakkı. Çünkü toplum olarak Muhsin'e onu borçluyuz hepimiz. Eli kolu bağlı zindanlarda çürüyorsa yedi yıldır, masumluğuna rağmen yargılanmak zorunda kalıyorsa yıllardır, Ona borcumuzu nasıl ödeyebileceğimizi konuşmamız gerekirdi bu gün.

Adalet eğer bu mahkemeyi ilgilendiriyorsa, şu hususu açıklamalı bana kalırsa: Bu nasıl bir adalettir ki, yedi yıldır bitiremiyor bu işi. Emin olamamamın cesaretsizliği mi bunaltıyor ilgilileri. Bu konuda hukuktan alınamayan cesaret, geçen yıllardan bekleniyorsa bu saflık olur doğrusu. Bu ne kadar ağır adımlarla yürüyen bir adalet böyle. Ayılamayan bir adam gibi; sürekli tökezleyen.

Evet, bir mahkeme saygın olmalı; ama mahkeme saygınlığını sadece kanundan almaz. Mahkemenin saygınlığı adalet konusunda önyargısız tutumundan, adil yargılamayı gerçekleştirmedeki titizliğinden de gelir. Yedi yıldır tutukluluğu süren müvekkilim göz önüne alınarak, bu mahkemenin saygınlık konusundaki soruyu kendine tevcih etmesini öneririm. Bu gün, dava bağlamında bu soru sorulamazsa, yarın tarihin sorduğu bu sorunun altında sonsuza dek kalınacak demektir. Hiç olmazsa bundan sonra, istihsal edilecek hüküm öylesine nesnel olmalı ki gerçekle bir ilgisi kurulabilmeli bana kalırsa. Yoksa millet adına verilen, bu ölçüt dışındaki bir hüküm; halk tarafından uygun bir zamanda geri gönderilir. Verilecek kararın yarınlarda sizi pişman etmemesi, gerçek failer ortaya çıkınca geri dönmeye ve iade-i itibara fırsat bulmanız için Yassıada Mahkemesi'nin sonunu hatırlatmak istiyorum ilgililere. Çünkü idam dönüşü olmayan bir ceza. Ve bu davanın talihsiz geçmişine rağmen, gerçeğin zaferine yükümlü olduğunu düşünüyorsa mahkemeniz, hukukçuları ikna edecek bir gerekçeyle sonuca varmak biricik hedefi olmalı kesinkes.

Evet, hepimiz kadar kendini bağlı hissettiği bu devleti yıkmakla yargıladınız Muhsin'i; devleti yıkmaya çalışmakla. Hiç kimse inandırılmaz buna; ilk kararınızda sizlerin de inanmadığı bu mesnetsiz iddiaya. Yargıtay'dan alınan cesaretle asılsın Muhsin Erbaş deniliyor. Bu yargılama ne garip bir yargılamadır ki, 37 insanın öldüğü bir davada devletin acıyan yeri, birilerinin onu yıkmak istemesi. Buna teşebbüs edilmesi davanın var oluş sebebi. Şimdi bu suç yargılanıyor.

Keşke, böyle bir niyeti olsaydı müvekkilimin. O takdirde üzerinde konuşabileceğimiz somut, hukuksal olgular olurdu ve işimiz daha kolaydı o zaman. Bu niyeti taşıyan biri Sivas Cumhuriyet Meydanı tüm görkemi ile ortada dururken, ara sokaktaki Madımak Otelinin önünden başlamazdı bu işe. İdamla yargılanacak birinin bu kadar safça, bu kadar acemice devleti yıkmaya, düzenle hesaplaşmaya girişeceğine sizler de inanmıyorsunuz eminim. Darcık bir ara sokakta devletin ne işi var. Bu sokağa devleti sıkıştırmak nasıl mümkün olabilir.

Bu mahkeme adalet dışındaki kavramlardan özerkleştiği konusunda baştan beri ikna edemedi kimseyi ne yazık ki. Son yıllarda yargının aldığı büyük yaralardan birine dönüştü bu dava, iki kere Yargıtay'da bozularak. Oysa biz hukuk adamlarının, kadim işini hatırlatmaya gerek var mı? "Biz adalete herkesin umut bağlamasını, gerçeğin tüm ulusa huzur getirmesini istiyoruz" demezsek büyük bir yüreklilikle, gerçek var olma cesaretini kimden alabilir?

Eğer bu bir fırsatsa ki öyledir bana kahrırsa, adaleti kurtarıp onur ve gücünü ona yeniden geri vermek için ne denli yürekli davranacağımıza tanık olacağız bu gün. Bir kamu davasıyken umarsızca siyasal bir davaya dönüştürülen böylesi bir davada, Sayın Mahkeme'nin "siyaseten katl"e alet olmayacağı beklentisiyle bu savunmayı yapmaya cesaret ediyorum. Herkesin kendini yıkmak istediğini vehmeden bu "devlet"ten bile özerkleşerek, kimin yararının gözetildiği sorusunu vehmeden devlet için böylesi umarsızlıkla geniş yorumlanabilir mi kanun. Bir suçsuzu ezmeye, adalet

duygusunu karartmaya nasıl cesaret edebilir hukuk adamları.

Ve bu davada tutanaklara geçmesi gereken büyük bir çelişki daha: Savcı devletin savcısı, mahkemeyi mahkûmiyete götüren tüm tanıklar devletin polisi, isnat edilen suç devlete karşı bir suç, müdahil avukatları müştekilerin değil devletin avukatları. Ki onlar bu suçun devlete karşı işlenmiş bir suç olduğu yargısına teslim olarak, gerçek olayın indirgemesine razı oldular. Hâlbuki devletin bu davaya müdahalesini isteyen hazine vekilinin buna dair talebi mahkemece reddedilmişti; ne yazık ki müdahil vekilleri red kararına rağmen hazine vekilinin görevini fazlasıyla yerine getirdiler. Bu bağlamda kendine karşı işlendiğini iddia ettiği bir suçta, kendi mahkemelerinde dava açan bu devlet mekanizmalarına karşı, masum Muhsin ERBAŞ nasıl korunacak?

Evet Aziz Nesin'in de o günlerde ve mahkemeye verdiği beyanında dediği gibi, aslında bu suçun sorumlusu o günlerde devleti kötü yönetenlerdir. Bunu yineleyerek vurgulamak istiyorum burada. Valisinin görevini gereken özenle yapmadığı yargı kararlarıyla da tescil edilerek, mağdurlara tazminat ödemek zorunda kalan, her türlü ihmâl ve beceriksizliği ortada iken, aynı valiyi olaylardan ancak bir hafta geçtikten sonra görevden alan, bu bir hafta içerisinde Emniyet Müdürü'ne ve onun amiri olan valiye, olayları istediği gibi dizayn etme ve delilleri karartma fırsatı tanıyan hantallaştırılmış devlet. Adalet bu işe kurban edilmektedir. Bu yoldan ortaya çıkarıldığı sanılan gerçekle veya gerçek sanılan bu senaryo ile gerçeğin üzerinin örtüle-

bileceğini sananlar yanılıyorlar bence. Çünkü bin tane yalan bile en küçük bir gerçeğin üzerini örtemez. Sivas'taki olaylar bağlamında müvekkilimi burada yargılayarak, örtemez. Sivas'taki olaylar bağlamında müvekkilimi burada yargılayarak, kendi sorumluluğunu elindeki adalet aygıtını dilediği gibi kullanarak örtbas eden, sanık sandalyesine diğerleriyle birlikte kendilerinin de oturması gereğini gözlerden kaçırarak bu devletin yetkilileri... Devletin ayrıcalıklı sayıldığı ve yargılanamadığı sistemlere, Anayasa'daki "hukuk devleti" ilkesine rağmen örtülü biçimde öykünen yetkililer. Çünkü insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi kavramlar bir kenar süsü gibi durduğu müddetçe Anayasa boyalı bir Anayasa olmaktan ileri gidemez. Çünkü birileri devlet bir kez haksız çıkarsa, yıkılırmış gibi bir zehaba kapıldığından oluyor tüm bunlar. Oysa hiçbir suç tek taraflı değildir ve bu davada bile devletin kusuru göz önüne alınmadan verilecek her türlü kara eksik ve yetersiz kalacaktır.

Evet, şimdi ben toplanan tüm delilleri, sıcaklığın serbestçe takdir ederek bir yönüyle özgür ve bağımsız iradesiyle vermiş bulunduğu ilk kararının esas tan bozulması üzerine görüşünde direnemeyen; Yargıtay'ın bozma ilamında tayin ettiği istikamet çerçevesinde karar istihlal etmiş bir mahkemeye yapacağım bu savunmamı. Evet, ilk kararında direnemeyerek, 9. Ceza Dairesi'nin yoruma dayalı ve açıkça yönlendiren bozma kararını benimsemek suretiyle hüküm tesis etmekle işini bir yönüyle kolaylaştıran ve kendine yapacak iş bırakmayan bu mahkemeye. Buna mukabil savunmaya da heyetin inançlarını yeniden değiştirme-

yi sağlamak gibi hukuk tarihinde görülmemiş ve altından kalkılması zor bir işin sorumluluğunu tahmil eden mahkemeye. Çünkü 9. Ceza Dairesi'nin mahkemenize önerdiği görüşlerin dışına çıkmaya sizi ikna edemezsem ki yapmaya yazgılı olduğum bu iş hukuken ve fiilen olanaksızdır. Bunu olanaklı hale getirmek için heyetinizi ikna ederek yeni bir görüşü benimsetmem gerekiyor. Bu sebeple sizlere, önceki görüşlerinden dönüş yaptırmayı başarma isteğimin şiddeti her türlü tahminin üstündedir. Ve fakat bunu mümkün kılacak tevsi-i tahkikat gibi en doğal savunma taleplerim topluca göz ardı edildi ve bir kalemde gerekçesiz biçimde reddedildi. Keza mahkemenin de hakikati aramak ve ortaya çıkarmak bir tarafa, bu yolda en küçük bir çabasının dahi bulunmaması yapmaya yazgılı olduğum işi ne kadar da zorlaştırdı. Yargıtay'ın daha çok zoraki ve kurgu-yoruma dayandığı, keza olguyu değerlendirdiği ve tatbik maddesi tayini suretiyle hukuktan ve yasadan uzaklaştığı kararına, Sayın Mahkemenin daha önce nasıl itibar ettiğine tanık olduğum halde... Mahkemenizce uygulanacak kanun maddesini de tayin ederek yönlendiren bu kabil bir bozmayla, önceden onama veya peşin onama gibi hukuk dışı bir olguyla beni karşı karşıya bıraktığı halde... Bir savunman olarak elimi kolumu bağlayan böylesi bir hukuka aykırılıkla savunmanlık hakkım da kökünden gereksiz kılındığı ve yersizleştirildiği halde...

Tüm bu hallere binaen Sayın Heyetin 9. Ceza Dairesi'nin bozma ilamıyla gösterdiği ve tayin ettiği yolda yürümeye kararlı olmasından yola çıkarak, geciktirilmiş nihai karar kolayca tahmin edilmektedir. Binaena-

leyh; savunmanın sizleri sarsmasını veya etkilemesini beklemediğimi söylemeliyim. Ancak her şeye rağmen istediğim, son defa hakikatin sözcülüğünü yapmak ve hukukun üstünlüğüne inanmanın onurunu taşımaktır. İşte bu heyecanı her zaman yaşamaya değer bulmaktayım.

Evet, Sayın Reis ve Sayın Üyeler;

Bu duygu ve düşüncelerle Mahkemenizi ele geçirmişken gözünüzden kaçan bazı esaslı noktalara gayet kısa bir şekilde temas etmeyi, hakikaten ortaya çıkarılması ve netice itibariyle de adil bir hükmün tesisi için lüzumlu bulmaktayım.

Sivas Olayları bilindiği üzere 1 Temmuz 1993 günü başlamakta ve 2 Temmuz akşamı nihayete ermektedir. Esasa ilişkin ilk savunmamda da belirttiğim gibi savcılık mütalaasında, tatbik maddesi olarak 146. madde uygun görülmeyle birlikte, olaylar iki gün gibi kısa bir zaman kesitiyle sınırlı tutulmuştur. 146. maddenin tatbiki için dosyada isimleri geçen gerçek ve tüzel kişilerin şahsi durumları, eylemleri, siyasi düşünce ve amaçlarının bir bir ve derinlemesine tahlil edilmesi son derece gerekliken bu husus ihmal edilmiş. Halkın laikliğe karşı baş kaldırması iddia edilirken olayların 1 Temmuzdan önceki aşaması ve 2 Temmuzdan sonraki sükûnetin izahı, gereksiz görülerek üzerinde bile durulmamıştır.

Esasen izah da edilemez çünkü; süregelen tahrikin bardağı taşıyacağı gün gelmiştir artık. Aziz Nesin'in o günlerde Selman Rüşdi'nin "Şeytan Ayetleri" kitabını sahiplenen beyanatlarını hatırlayın. O zaman Aziz

Nesin'in bir başına şenlikte bulunması bile Sivas halkının tahriki için yeterli sayılacaktır. Zira dağıtılan "Müslümanlar" isimli bildiri halkı ne sebeple tahrik etmişse Aziz Nesin'in şahsından Sivas'a gelen ve o günlerde tüm dünyanın gündemini meşgul eden biri sıfatıyla Selman Rüşdi'nin tahriki de aynı sebeplerdir. O gün Sivas halkına göre Selman Rüşdi, Aziz Nesin'le özdeşleşmiştir.

Bu sebeple tahrik konusu haksız olup olmadığı, belirli bir dönemde, yine belirli bir toplulukta geçerli olan sosyal değer hükümlerine göre hakim tarafından takdir edilmesi zaruriyse ve tahrik fiilinin mutlaka tepkide bulunan kimseye karşı işlenmesi şart değilse ve failce sevilen sayılan bir kimeyse hatta yabancıya karşı yapılan bir fiil, faili öfke veya elem haline sokabiliyorsa (Colacci-Manzini) Cuma namazı saatinde, cemaatin sokaklara hatta Buruciye Medresesi önüne kadar geldiği temmuz sıcağında Aziz Nesin'in de tasvipkarı olduğu ve hatta birlikte hareket ettiği yetkililerin ezan saatiyle birlikte gümbür gümbür davul çaldırmayı sürdürmeleri bile ağır tahrik olarak nitelendirilmesi gerekir. Eğer burada tahriki yok sayarsanız, olaylar sebepsiz kalacak ve izahı imkânsız hale gelecektir.

Sivas'ta kitle halinde sokağa dökülen halk, tek tek laikliği benimsemese bile burada yapılan eylem, laikliğe karşı değil, tersine haklın din duygularına saldırarak "laikliğin teminat altına aldığı din ve vicdan özgürlüğünü alenen ve pervasızca ihlal eden Kültür Bakanlığı destekli Pir Sultan Abdal Derneği'nin faaliyetine karşıdır. Şenliği ve ilgilileri tel'indir. Kamuoyuna toplu mesaj ulaştıran bir gösteridir. Amaç ihlal edilen din ve

vicdan özgürlüğü karşısında kendi tavrını bilinçli bir şekilde ortaya koymaktır.

Aziz Nesin'in o günlerde kendi dinsizliğini açıkça ilan etmesi bu kanunlar nezdinde suç sayılmasa bile, bunu ifade ederken kullandığı alaycı üslup Sivas'ta kolektif bir şuur hasıl etmiş, bu kolektif şuur içinde fertlerin şahsi kabiliyet ve düşünceleri işlemez hale gelmiştir. Kolektif şuurun oluşması bazı uyarıcılara bağlıdır. Nesin ve yandaşı S. Rüşdi bu uyarıcılık görevini Sivas'ta fazlasıyla yerine getirmişlerdir. Le Bon "Kitlelerde hiçbir şey önceden düşünülmüş olamaz" sözleriyle kitlenin suç işleme kastı, teammüd ya da derin düşünce unsurlarını bertaraf etmektedir.

Daha önce de belirttiğim gibi duruşmalar devamınca Aziz Nesin kendini vekil marifetiyle temsil ettirmiş, safahatı aylarca süren yargı süresince Rüşdi'nin kitabını Aydınlık Gazetesi'nde yayınlattığına dair iddialara da itiraz etmemiştir. Keyfiyeti çeşitli televizyon kanallarında ikrar etmiş hatta düşünce ve fikir özgürlüğü muvacehesinde savunmuştur da. Aziz Nesin'in bu ikrarı geçerlidir ve Selman Rüşdi ile bağlantısını ortaya koymaktadır. Dolayısı ile halka göre Sivas'a Aziz Nesin'le birlikte Selman Rüşdi'de gelmiştir. İşte bu tahrikin tahrip edici gücü Mahkemenin bile tartamayacağı kadar ağırdır.

Öte yandan "Valini devlet ve hükümetin temsilcisi" nitelemesi de bu dava bağlamında hukuken geçerli olmayan paradoksal bir tespit olarak orta yerde durmaktadır. Doğru gibi görünmesine rağmen gerçeğe aykırıdır. Zira Aziz Nesin olaylardan bir gün önce yaptığı konuşmada: "Dernek başkanını kutluyorum, can-

dan çok güzel ve değerli bir konuşma yaptı. Valimizi de kutluyorum. Oysa ben vali kutlamaya alışık değilim. Ama bu valiyi elbette kutlayacağım, böyle bir valiyi...” diyerek Valiyi hedef göstermişti.

İşte Sivas halkının tepkisi, bu valiye yöneliktir. Selman Rüşdi'nin yandaşı Aziz Nesin'in hayranı olduğu valiye.

Ayrıca sizlerin de bildiği gibi ceza hukukunda sebebin sonuca, sonucun da sebebe uygunluğu vazgeçilmez bir usul kaidesidir. Mütalaada ise, sebep-sonuç ilişkisinin aradaki kopukluk sebebiyle tutarsız ve çelişkili hale gelmesi söz konusudur ve sonucun olayın kabul şekline uygunluk teşkil etmesi gerekir.

Mütalaanın olayları iki gün gibi kısa bir zaman kesintiyle sınırlı tutması dahi kabuldeki isabeti gösterirken bu kabule aykırı biçimde TCK'nın 146. maddesinin tatbikini istemek gerekçe olarak da Vali'ye ve valilik binasına karşı atılan çeşitli sloganları zikretmek mütalaayı talihsiz ve geçersiz kılmakta. Çünkü Sivas'ta Vali aleyhine atılan sloganlar Valinin temsil ettiği devlete ya da Valinin devleti temsiline karşı değil aksine devleti yeterince temsil edememesine karşı atılmış sloganlardır. Aksi halde Vali neden görevden alındı.

Mütalaa Sivas'ta devletin temsilinin tek kişiden oluşan valinin şahsına yüklemekle mantıken de tutarsızdır. O takdirde Sivas'ta bulunan sair devlet kurumları neyi ya da kimi temsil ediyor diye sormazlar mı? Yoksa Vali dışındaki yetkililer o gün izinli, resmi daireler tatilde miydi? Valinin şahsından başka hiçbir devlet kurum, kuruluş veya görevlisini istihdaf etme-

miş bir hareket valinin şahsında odaklaşıyorsa, bu hareketin salt valinin şahsına yönelik bulunduğu be-dahet derecesindedir.

Öte yandan müvekkilim valinin ve saireye karşı atı-lan sloganlar sebebiyle silahsız bir terör örgütünün elamanı olarak nasıl kabul ediliri? Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun tebdil, tağyir ve cebren ilgaya yönelik hangi örgüt silahsız ve şiddetsiz düşünülebilir? Böyle bir örgütün üyeleri tutuklansa bile, dışarıda kalanların varlıkların sürdürmesi, imha edilseler dahi toparlan-maya çalışması ve bu keyfiyeti çeşitli yollarla kamu-oyuna duyurarak nazar-ı dikkati celbetmesi gerekmez mi?

Valiye karşı atılan sloganlar sebebiyle müvekkilimi silahsız bir terör örgütünün elamanı diye nitelerseniz bu takdirde olaylar sırasında silahla öldürülenlerin karanlık akıbetlerini hangi örgüte yükleteceksiniz.

Hatırlayacak olursanız daha önceki bozmaya dair karar; muhteva itibariyle, hadisenin oluş şekline, dos-ya kapsamına, Kanun'a, hukuka, Anayasa'ya, milli hukuk ve kültüre ve me'haz İtalyan Ceza Hukuku'na aykırı olmakla mahkemenizce nazara alınmaması ge-rektiğini sizlere beyan etmiştim.

Mezkur bozma ilamı "Hükümet düzeni, Devlet kuv-vetlerinin şekillenışı, Devletin temel ideolojik yapısı, temel insan hakları, seçim sistemi gibi değerler, İS-TER ANAYASA TARAFINDAN DÜZENLENMİŞ OL-SUN, İSTER OLMASIN, devletin temek kuruluş pren-siplerini teşkil ediyorsa TCK 146. maddenin koruduğu hukuki konu içerisinde mütalaa edilmek gerekir." şek-

linde sübjektif ve hukuka aykırı bir yorum içermekte, bozmanın temel gerekçesi de bu yoruma istinat etmekteydi.

Beri taraftan TCK'nın 146. maddesine şöyle bir göz attığımızda: "Türkiye Cumhuriyeti Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun tamamını veya bir kısmını taşıyır, tebdil veya ilgaya cebren teşebbüsü" suçun teşekkülü için şart koşmaktadır.

Binaenaleyh, bozma ilamı "İster anayasa tarafından düzenlensin, ister düzenlenmesin" ibaresiyle hem TCK'nın 146. maddesine hem de bu madenini göndermede bulunduğu Anayasa'ya aykırıdır.

Anayasa tarafından düzenlenmeyen bir ihlalin nasıl Anayasa'ya karış işlenmiş bir suç oluşturacağını doğrusu anlayamadığımı belirtmeliyim. Anayasa tarafından düzenlenen açık ihaleler bu tartışmanın dışındadır. Ancak Anayasa'da düzenlenmeyen bir keyfiyetin ihlalini Anayasa ihlali olarak nitelemek, asıl Anayasa'nın hukuksal yetki ve yollarla ihlali sayılır.

Sayın Mahkeme Heyeti:

Mütalaanın 146. maddeyi dar manada yorumlayarak, olayın salt laik düzeni tehdit ettiğini gösterme çabası bizleri ister istemez laiklik kavramını da tartışma yöneltmekte.

Nedense ülkemizde TCK'nın 146. maddesinin şumulüne sokulan bir eylem, İslamcı sayılan kesime yükletildiği zaman hiç düşünmeden hemen laiklik, başka kesimlere tahmil edildiği zaman Cumhuriyet'in başka ilkeleri sahneye çıkarılmaktadır. Laiklik ihlallerini

sadece bir kesimin yönelişlerine inhisar ettiren bu fa-
hiş yanılğı ve paradoks hukuk dışı mekanizmalar tara-
findan hukukçular için tertiplenen siyasi bir tuzaktan
başka bir şey değildir. Amaç hukuku siyasetin maiye-
tine verdirerek yargıçların bağımsız düşünmesi ve ka-
rar vermesinin engellenmesidir. İniyatifleri tatil edip
akamete uğratan bu kabil siyasi tuzaklar için Sami
Selçuk: “Yargıç hükümete, devlete, cumhurbaşkanına
hatta kendine karşı bağımsız olur; hepimizin bir ideo-
lojisi vardır dindar ya da dinsiz, Atatürkçü ya da ona
karşı olursunuz bütün ideolojileri yargılama yaparken
eşikte bırakacaksınız; eğer yargıç bir tarafın ağırlığını
üzerinde hissederse, o korkuyu duyarsa ister istemez o
tarafı kayırabilir. Kayırmasa bile öyle bir düşüncenin
toplumda uyanması dahi yargıyı örseler.” (*Yeni Yüzyıl*,
21.07.1997, N. Düzel, röportaj) diyerek konunun öne-
mine 1997 senesinde dikkatleri çekmişti.

Binaenaleyh; fertlerin kendilerin laik yahut anti-
laik diye tanımlamaları, bu yöndeki düşüncelerini slo-
gan halinde dile getirmeleri sistemin laik veya anti-
laik özelliğini zedelemes. Keza toplumsal deneyimlerin
ürünü olarak laiklik yasalar yoluyla ve sonradan dikte
edilemeyeceğinden Anayasa ya da yasaların laikliği bir
ilke olarak deruhte etmesi sistemin laik sayılması için
yeterli değildir. Yasacı laiklik geçerli olsaydı yasalarda
örneğin müzik, resim, edebiyat ve sairenin önemine
binaen güzel sanatlar sistemin ve Cumhuriyet’in temel
ilkesi sayılmak suretiyle tüm vatandaşların yasal yol-
dan sanatçı, ressam, besteci ve heykeltıraş olması
mümkün olurdu. Diğer yönden laisizmi sistemin bir
fedakârlığı ve özverisi olarak da ele almakta yarar var.

Beraberinde halka sınırsız bir inanç özgürlüğü sunacağından bir yönetim sistemi laikleştirmekle halkın özgürlük alanlarını genişletmek zorunda kalacaktır.

Laiklik en az gelişmiş ülke yönetimlerinin kolayca göze alabilecekleri kadar basit bir kavram da değildir. Çünkü laiklik, kişi hak ve özgürlüklerine dokunmadan sistem ve yönetimi ciddi şekilde denetim altında tutmaya olanak verecektir; laiklik batıdaki uygulamasıyla suç teşkil edecek şekilde halkı denetleyen bir kurum değildir. Aksine devlet tarafından ihlalinde halkın tepkisine yol açan ve yerine göre idarenin halk tarafından demokratik bir çizgiye çekilmesiyle fertlerden çok yönetime tahmil olunan bir mükellefiyettir. Bir süre önce Amerikan Senatosu'nun kabul ettiği din özgürlüğünü oldukça daraltan kararnamesi laikliğin ihlali sayılarak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Senatonun çıkardığı yeni kararnamenin Amerikan halkına tanıdığı inanç özgürlüğü ülkemiz açısından henüz bir ütopya gibidir. Türkiye'deki laisizmin halkla çatışan görünümü ilk etapta çözülmesi ve giderilmesi gereken bir çelişkidir. Yanlışlık halkta mı yoksa yönetimin hatalı laiklik telakkisinde mi? Bu sorunun cevabı için Hıfzı Veldet'in aşağıdaki görüşünü dikkatinize sunuyorum:

Velidedeoğlu'na göre "Batı'daki boşanma sebeplerinin kaynaklarını, Katolik hukukun ayrılık ve Protestan hukukunda boşanma için kabul etmiş olduğu sebepler teşkil etmekle beraber bunlar artık dini olmaktan çıkmış (nasıl çıkmışsa) fakat dini geleneğe dayanarak kanunlara geçmiştir. Bu günkü medeni memleketlerde artık dini olmaktan çıkmış ve tamamen hukuka

mal olmuş esasları diğerleri ile birlikte kabul etmek milli menfaatlerimiz bakımından zaruri idi. Bunların Katolik veya Protestan hukukundan gelmesi bizi ilgilendirmez.” (H. V. Velidedeoğlu, *Aile Hukuku*, 5. Bası, İstanbul, 1965)

Din kaynaklı batı kanunlarının ülkemizde uygulanmasına laisizm açısından hatalı bir yorum getirerek İsviçre ve İtalya gibi ülkelerin laik olmadığını görmezden gelen Velidedeoğlu'na karşı şahsi görüşlerimden feragat ederek konuya Çetin Özek'in görüşleriyle devam ediyorum.

Özek'e göre: “Laiklik ülkemizde henüz tam olarak tanımı yapılmamış bir ilkedir geçerli hiçbir hukuki ve siyasi resmi kaynak laikliğin herhangi bir tanımını içermemektedir. Ayrıca laikliğin tanımının yapılması hususu bütün siyasi iktidarlar tarafından özellikle kaçınılan bir olgudur.” Özek, laik devletin özelliklerinden bahsetmektedir. Kendisine göre; “Laik siyasi sistemi benimsemiş bir devletin dini olamaz. Devletin dini kaynaklı kuralları kullanması söz konusu edilemez. İnanç özgürlüğünün tanınması laik sistemin zorunlu bir sonucudur. Ancak devletin din özgürlüğünün varlığını kabul etmesi laik olması için yeterli değildir. Bu nedenlerdeki devlet soyut olarak tanınmış din özgürlüğünün somut geçerliğini de sağlamakla yükümlüdür. Teorik devlet sistemini savunan bir görüşü dini görüş açıklama özgürlüğü içinde kabul etmek ve hukuka aykırı saymamak gerekir.” (*Devlet ve Din*, s. 18)

“Siyasal ve yasal açıdan laik düzenin benimsenmesinin, uygarlık alanının değiştirilmesi sonucunu kendiliğinden doğuramayacağını kesinlikle bilmek gerekir.

Laiklik batıda belirli bir iradenin, bir yasal düzenlemenin ürünü olmayıp belirli bir toplumsal değişimin kendiliğinden gerçekleşen verisidir. Yasacılık yoluyla laikleşmek ve sonuçta kalkınmak amacı belirli yanlışları içerdiği gibi bürokrat seçkinlerle halkın kaynaşmasını engelleyici olumsuz sonuçlar da doğurmuştur. Siyasal katılma hakkını yalnız kendinde gören ve laikliği benimsemeyenlere bu hakkı tanımayanlar, ister istemez bu kitleyi bir tür gizli muhalefete yöneltirler. İslamcı gelenekçi kitlenin varlığı yok sayılarak bir siyasal düzenleme yapılamaz. Tüm bunlar birer varsayım değildir. Tarihi-içtimai örnekler ve gerçeklerdir. Laiklik kavramını bu gerçeklerin dışında görememek ve uygulamak akıntıya (üstelik tarihin akıntısına) kürek çekmektir.” (Çetin Özek, a.g.e., s. 684)

Bu düşüncelerin açtığı pencereden bakarak olayımıza dönersek; müvekkilim Muhsin Erbaş için öngörülen TCK'nın 146. maddesinin koruduğu ilke, tarihsel ve toplumsal süreçten geçmemiş kanunen varsayılan yasal ya da daha doğru bir ifadeyle yasacı ve nazari bir laikliktir.

Devlet, halka en radikal biçimiyle sunmadığı bu ilkenin ihlalinde en ağır cezayı tayin ederek adalet mekanizmasını fert aleyhine fakat kendi lehine bozamaz. Aksi halde rencide edilen doğrudan adalet ilkesi olacaktır. Acıların, hüznünlerin yok edilmesinde en etkili yolun erdemleri artırmaktan geçtiğini, erdemlerin en soylusunun da adalet erdemi olduğunu (el-Kindi) sözde hepimiz kabul ederiz. Ancak iş görüldüğü kadar kolay gerçekleşmiyor. Çünkü adalet bir etiket gibi iğneyle iliştirilen ya da bir mendil gibi cepte taşınacak türden

bir olgu değildir (Zola). Bilakis adalet, hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına inanmanın ve değer vermenin en önemli delili ve olmazsa olmaz şartıdır. Binaenaleyh, sergileyebileceğimiz ve övünebileceğimiz bir adalet tutkusuyla gerçekler bulunmuş ve hakikat ortaya çıkarılmış olsaydı, o takdirde, sonuç idam sehvası da olsa, bu bile bir hakkın muktezası olacağından saygıyla karşılaştırdık.

Laiklik bağlamında politikacıların hukuka ve hukukçulara kurduğu bir diğer siyasi tuzak da laikliğin demokrasinin teminatı olarak lanse edilmesidir. Üzerinde hiç düşünülmeden kabul edilen bu paradoks sayesinde laikliği siyasi suçlu üreten bir mekanizma olarak kullana gelen egemen güçler, iktidarı kaybetmek için halkın demokratik taleplerini bu kavramın arkasına sığınarak engellemekteler. Hâlbuki aslında diğer ilke ve kavramlar gibi laikliğin bile teminatı demokrasi, demokrasinin teminatı da halkın iradesi veya halkın kendisidir. Demokratik olmayan laik bir sistemi düşünemezken laik olmayan nice demokrat ve sosyal ve toplumsal olayları koyma zorundayız. Bunun yolu da sadece dinin değil, devletin de din konusunda bir otorite olarak kişiye dayatılmadığı özgür bir ortamın ürünü olan gerçek laiklikten geçecektir. Bilindiği gibi TCK'nın 146. maddesiyle ceza tayini laiklik ön şartının tahakkuk ve tatbikine bağlıdır. Laikliğin belli tarihsel ve toplumsal süreci tamamlamadığı ülkemizde bu maddeyi mütalaanın öngördüğü istikamette dava konusu olayla bire bir çakıştıramayız. Aksi halde laikliği cezası kendinden önce gelen bir kavram haline dönüştürmüş oluruz.

Daha önce de söylediğim gibi, Anayasa'ya eklenecek bir madde ile "Türk toplumu bilgi toplumudur." denilse ve "bilgi" Cumhuriyet'in temel niteliklerinden sayılsa, eklenen bu madde ile bilgi ve bilginlerin kendiliğinden yaygınlaşması mümkün müydü? Biliyoruz ki bilgi edinmenin yolu eğitimden geçecek ve eğitimi de devlet üstlenecektir. Devlet vermediği eğitimin ortaya çıkaracağı cehaleti nasıl cezalandırır? Bu itibarla devlet; kendi bünyesinde TCK m. 146 ile korunan laiklik ilkesinin yerleşmesinde ve tatbikinde halka karşı üzerine düşeni gerektiği gibi yerine getirememiştir. Bahsettiğim ön şarta riayet edilmeden TCK'ya konan bir madde ile ceza tayini soyut bir kavramın somut bir kanun maddesiyle tartılması ve tecziyesi sayılacaktır. Bu yönüyle, müvekkil Muhsin Erbaş'a TCK'nın 146. maddesinin tatbiki için belli şartların oluşmamış olmasına dair vereceğiniz karar, siyasetin oyununu bozacak ve ülkemizi politikacıların da içinde olduğu gerçek bir hukuk devletine dönüştürecektir.

Bu davanın şu ana kadar ele alınış tarzı, olayların salt sonucuna bakılarak "madem ortada 37 ölü var, öyleyse bu sonuca uygun bir ceza bulmak lazım" şeklinde kolaycı bir mantığın ve korkutucu bir telaşın mahsulü olarak huzurlarınıza gelmiştir. Olaylarda hayatını kaybeden 37 insanımıza karşılık bu davada bir o kadar sanığın idam talebi de tarihsel açıdan ilgilileri izahta zor durumda bırakacak bir keyfiyettir. Hâlbuki sadece olayın sonucuna bakılarak verilecek olan bu kabil bir karar, gerçekler karşısında hem aldatıcı olacak de yetersiz kalacaktır.

Sayın Savcıya da derim ki:

Görünüş ve gelişmesi, yani cereyan tarzı itibariyle benzer olayların çeşitli ve vesilelerle sık sık tekrarlandığı toplumumuzda, bu olaylarda da; davayı 146. maddede çerçevesinde mütalaada mesnet olarak kullanılan eylem ve sloganlar ayın şekilde sergilendiği nazara alınırsa;

Sivas olaylarının TCK m. 146'nın tatbikine mesaj veren keyfiyeti laiklik karşıtı tepkiler mi? Yoksa eylemin 37 kişinin ölümüyle noktalanması mı?

Kamuoyunun savcıdan cevabını vermesini beklediği soru budur!

Değerli Mahkeme Heyeti:

Şimdi tekrar müvekkilim Muhsin Erbaş'a dönecek olursak; kendisi olaydan kısa bir süre önce eşi ve üç çocuğuyla işçi olarak çalıştığı Almanya'dan anne ve babasını ziyaret için memlekete, yani Sivas'a gelmiştir. Yanında dönüş bileti olmasına rağmen olaylardan beş gün sonra gözaltına alınmıştır. İsteseydi elini kolunu sallayarak yurt dışına dönebilirdi. Kendinde suçluluk duygusu taşımadığından dönmedi. Olayların salt yürüyüş bölümüne katılması da kitlesel psikolojinin tesiriyelidir. Nedir kitle psikolojisi, neydi Muhsin Erbaş'ı oraya çeken? Uzun tahlillere girişmeden bu tezi anlaşılır kılmak için James Thruber'in aşağıdaki pasajını, yaptığı vurguya binaen bir kez daha dikkatlerinize sunuyorum:

"Barajın Yıkıldığı Gün"

"Birdenbire birisi koşmaya başladı. Belki de o anda karısıyla buluşacağını ve buluşma için çok

geç kaldığını hatırladı. Sebep her neyse Broad Caddesi boyunca doğuya koştu. (Belki de bir kimsenin karısıyla buluşması için en uygun yer olan Maramor Restoran'a doğru). Bir başkası da koşmaya başladı, belki de keyfi yerinde bir gazete satıcısı”

“Başka bir adam -iri yarı beyefendi görünüşlü bir kimse- daha yürüyüşünü hızlandırdı. Ve koşmaya başladı. On dakika içinde bütün cadde boyunca herkes koşuyordu. Yavaş yavaş yükselen mırıltılar korku ifade eden “baraj” sözcüğüne dönüştü. “Baraj yıkıldı.” Bu korku, heyecanlı küçük bir kadın veya bir trafik polisi ya da küçük bir çocuk tarafından kelimeye dökülmüştü. Kimin söylediğini, meselenin aslının ne olduğunu kimse bilmiyordu. İki bin kişi birdenbire kaçışmaya başlamıştı. “Doğuya gidin” diye bir ses yükseldi. Nehirden doğuya, daha güvenli olan doğuya. “Doğuya gidin! Doğuya.”

Kendinden emin gözlere ve kararlı bir çeneye sahip ince, uzun boylu bir kadın caddenin tam ortasından yanımdan geçti. Bütün bağırmalara rağmen hala meselenin ne olduğu konusunda karsızdım. Biraz çabalayarak kadına yetiştim. Çünkü elli yaşlarında olmasına rağmen çok hızlı koşuyordu. Ve kondisyonu mükemmeldi. “Ne oluyor” diye sordum. Bana hızla bir göz attı ve bir adım daha atarak bakışlarını tekrar ileri çevirdi. “Bana sorma, Tanrı'ya sor” dedi. (James Thruher, My Life and Hard Times)

Thruber'den alınan bu pasaj insanlardaki uyma davranışını gösteren çarpıcı bir örnektir. Bu örnekten hareketle, politik ve toplumsal şartlarını savunmanın başından beri yeterince ele aldığım Sivas olayları, kitle psikolojisinin şartları içinde değerlendirilmesi gerekir. Büyük bir titizlikle araştırılmasına rağmen olayların içinden bir örgüt çıkmaması, hadiselere karışanların gayri mütecanis karakteri, bazı uyarıcı tahrik ve tesirlerle bir araya gelen topluluğun, teşekkül etmiş psikolojik bir kitle olduğunu göstermektedir. Şuurlu ferdi şahsiyetin kaybolduğu böyle durumlarda geçerli olan, kolektif şuurdur.

Pir Sultan Derneği yetkilileri, Aziz Nesin ve beraberinde Selman Rüşdi'nin ortak uyarıcı sayıldığı dava konusu Sivas olaylarında bu uyarının tesirini hisseden her ferdin ister istemez önüne çıkan topluluğa iştirak etmesi kitle psikolojisinin zorunlu sonucudur. Her sınıftan her düşünce ve fikirden insanların bir araya gelmesi ve tepkisini dile getirmesi de bu sebebe mebnidir. Kitlelerde hiçbir şeyin önceden düşünülemeyeceğini az önce zikretmiştim. Günün olağan şartları içinde, çarşıda ve sokakta birdenbire kendini bu kalabalığın içinde bulan her fert, istese de istemese de kendini kitlenin dışında tutamaz. Nihai karar için adalet hissinden başka sebepleri vicdanında barındırmaması gereken heyetinizin bunca sosyal-psikolojik şartları da nazara alması gerekir.

Burada bir araya gelen yaklaşık 15.000 kişinin hiçbirinde, bir tek ateşli silah veya sopa yahut havalı bir tabanca dahi bulunmaması müvekkilimin de içinde bulunduğu topluluğun, örgütlü değil, psikolojik bir

kitle olduğuna ayrıca delalet etmektedir. Kaldı ki, olaylarda devletin meşru güçlerine karşı hiçbir karşı koyma veya silahlı eylem de söz konusu değildir.

Yeri gelmişken, bu davanın en talihsiz tarafına hem kamu tanıklığı hem de müşteki sıfatının aynı kişilerde, yani hayatta kalanların şahsında birleştiğine dikkatiniizi çekerim. Bu nedenle ifadeler müşteki kimlik ve sıfatıyla verilmiş, kamu tanıklığı bu yoldan bertaraf edilmiştir.

Buna karşın olay sırasında görevli fakat beceriksiz emniyet yetkililerinin son derece çelişkili teşhis ifade, beyan ve şahadetleri yeterli sayılmıştır. Bilindiği gibi polis bir yönüyle taraftır. Üstelik memurdur. İhmallerinden sorumlu tutularak görevinden ve maaşından mahrum olmanın bilinç ve korkusunu taşımaktadır. Evleviyetle kendini kurtarabilmek için suçlular ihdas etmesi nefsi için son derece elzemdir. Olayların dışında kalan Sivas halkından tek bir kişi bu dada şahit sıfatıyla dinlenmemiştir. Daha doğrusu iddia makamı iddiasını sivil halktan bir tek kişinin şahadetiyle dahi tevsik etmemiştir. Bir başına emniyet mensuplarının şahadeti, kanunun ve hukukun tanzim ettiği amme şahitliği müessesesine aykırı olmakla dosya nihai karar için yeterli dayanaktan mahrum bulunmaktadır. Ezcümle yönetim tarafından da ihmali görülerek görevden alınan dönemin Sivas Valisinin, Belediye Resinin, BBP İl Başkanının, Tugay Komutanının, Turizm Müdür Yardımcısının, Otel müsteciri ve olay dışında kalan sade müşterilerin ifadeleri nerede? Neden bu kişilerin tanıklığına başvurulmadı neden? En önemlisi hadisenin en müessif kısmında tiyatro oynar

gibi görev yapan polisler için en az onlar kadar olayları yaşayan askerler ve jandarmalar ortada yok bunlar en yakın mesafeden olayları izledikleri halde neden sadece polisin ifadesi alınıyor da aynı mahalde görevli askerlerin tek bir tanesi dinlenmiyor ve kamu tanığı sayılmıyor?

Emniyet mensubu şahitlerin ifade ve teşhislerindeki müteaddit çelişki ve mübayenetler, daha önce yapılan savunmalarda detaylı olarak ele alındığından burada yeniden tekrar etmiyorum. Ancak tanık beyanlarındaki mübayenetlerin giderilmemesinin olağan davalarda Yargıtay'ca bozma sebebi sayıldığını hatırlatmak isterim.

Mütalaaya göre delil olarak serdedilen Atatürk büstü, Emniyet Müdürü'nün ifadesinden de anlaşılacağı gibi 21.30'da yıkılmış. O saatlerde sokağa çıkma yasasının başladığı nazara alınırsa, bundan neden müvekkilim sorumlu olsun? Keza benzer toplumsal olaylarda en başarılı şekilde görev yapan özel tim tam da hadise günü Sivas dışına kim tarafından nasıl gönderildi? Güvenlik güçlerinin gözleri önünde ve ellerinin altında oldukları halde bir türlü yakalanamayan ve bu davada yargılayamadığımız yeşil cüppeli meçhul ve etkin kişiler şimdi neredeler ve görevleri ne idi? Tüm bunlar müşteki ifadelerinden çıkardığımız fakat aydınlatılmayan noktalar.

Savcılık mütalaası sanıkları, olayın gelişine göre yerli yerine de oturtmamıştır. Genel bir anlatımın tercih edildiği mütalaada hangi sanık hangi safhada hangi eylemi üstlenmiş ve ifa etmiştir, anlaşılması kabil değil. Bu genel anlatımlar iddia makamının bile

müvekkillerimin olaylara iştirakinden şüphe ettiğinin kesin bir delilidir.

Her türlü eksikliğine rağmen dosyada ve mütalaa da tek berrak noktanın bulunduğu gözden kaçmamaktadır. O da, otele tutuşturuların, kibriti çakanların, eylemi gerçekleştirenlerin kimler olduğu. Bu itibarla verilen mütalaa göre karar ittihazı halinde bu karar en fazla olayların gerçek faillerini memnun edecektir.

Mütalaanın olayı anlatırken benzine batırılarak tutuşturulan bez parçalarının otele atılması sonucu yangının meydana geldiğine dair iddiası da sadece bir varsayımdır, eşyanın tabiatına da aykırıdır. Zira benzini; gazyağı ve mazota benzemez.

Derhal parladığından hiç kimse benzine bulaştırdığı bez parçası ya da süngeri elinde dolaştıramaz. Bez ya da süngerden dökülen benzin de yanarak döküleceğinden, bunu elinde tutanların ellerini, üstlerine damlayanların da giysilerini yakması ve tutuşturması gerekir. Otelden bir hayli mesafeden bez ya da sünger parçasının fırlatılması ve hedefe ulaştırılması hiç mümkün değildir. Çünkü bunlar ağırlıksız cisimler oldukları için fırlatılamazlar. İddia ettiğim bu husus küçük bir deneyle kolayca anlaşılacaktır. Müvekkilim Muhsin Erbaş'ın olaydan sonra ellerinde veya herhangi bir yerinde benzin yanığı tespit edilmediğine göre mütalaanın buna dair iddiası da geçerli değildir.

Şu hususa da dikkatinizi çekerim:

“Taşan Eczanesi, Paşa Camii, Atatürk Caddesi, vilayet, istasyon, İstasyon Caddesi, Osman Paşa Cade-

si, park, kültür sarayı, SSK, Madımak Oteli, BBP Binası, Buruciye Medresesi” Bu saydıklarım size neyi anımsattı; bunlar sadece bir tek tanımın ifadesinden çıkardığım mekân isimleri. Bilindiği gibi en küçük bir eylem söz konusu olunca bir manga medya mensubu kameraman da davet edilerek olay tatbikatı yapılmaktadır. Sivas davasının olay ve mahalli keşfi konusundaki duyarsız tutumun hukuki izahını tarih bile yapmaktan aciz kalacaktır. Binaenaleyh mahkemenin keşif talebini ret kararı üzerine iki hafta önce kendim gittim. Sivas’ın muhteşem bir meydanı var. Olayların geçtiği meydan. Çevresi tamamıyla resmi binalarla çevrili. Kongre binası, orduevi ve karargâh, adliye, PTT, emniyet birimleri, İdare Mahkemeleri ve valilik. Devlet tüm bürokratik kurumlarıyla bu meydanda toplanmış. Ve hepsinin önünde kalabalığın hiçbirine dokunmadığı ayrı ayrı büstler ve heykeller... Ve bir de Buruciye Medresesi ve Kültür Merkezi. Bunlar da Madımak Oteli gibi kiralık yapılar. Olaylar resmi olmayan, kiralık bu üç yapı arasında şekillenmiş. Tabi bir de Vilayet. Halka rağmen valilik yapan birinin sığındığı mekân olarak Vilayet.

Ne kadar da manidar değil mi? Diğer resmi binalar olaylardan hiç etkilenmemiş. Devleti kiralık bu üç mekânla özdeşleştirmek ve TCK madde 146’nın tatbikine gerekçe kılmak; olası değil. Hangi vicdan bunu kabul edebilir ki?

Cumhuriyet Savcılığı mütalaasını videobandına da istinat ettirmiş. Çözümü ne zaman ve ne şekilde yapıldığı belli olmayan bu tek kasetin en mühim delil niteliğinde olmakla tarafların huzurunda ve bu salonda

sine vizyon gösterimiyle yeniden ve birlikte izlenmesi gerekirdi. Bunun önemini mahkemenin bozuma uğrayan önceki kararının 457. sahifesi yeterince vurgulamaktadır. Burada özetle “mahkememiz yangının başlangıcını hangi sanığın fiilinden meydana geldiğini tespit edememiştir ancak bu sanıkların olay içerisinde en fazla aktif olan polis barikatını aşarak otomobilleri ve oteli tahrip ederek yanan cisimleri buralara atan veya oteli yakmak için büyük çaba gösteren sanıkların içerisinde birini müstakilen otolardan yangın başlattığını bütün dikkat ve ihtimam gösterilmesine ve tüm imkânlar kullanılmasına rağmen asli failin tespiti mümkün olmamıştır.”

Bu gerekçeye göre sanık bellidir olayları özel olarak kasetten izlediğim için gerekçeye ben de katılıyorum çekimin ardına yapılmış olması sebebiyle tespit olunamayan bu kişinin savcılıkça ortaya çıkarılması halinde, müvekkilim Muhsin Erbaş izinsiz yürüyüş yapan kalabalığın ve kitlenin bir parçası olarak kalacaktı. Güvenlik güçlerinin nedense anında yakalamadığı fakat kasette net bir şekilde görülen bu sanık otele tırmanırken polislere direnmekte ayaklarında geri çekilmekte ve güvenlik güçleriyle yakın mesafeden birebir temasta bulunmaktadır. Gerek hazırlıkta ve gerekse duruşmalarda teşhis için gelen emniyet görevlileri mevcut sanıklar içinden bu şahsı tespit edememiş ve ortaya çıkaramamıştır demek ki asıl fail belidir fakat sıvışmıştır; kendisini yakalaması gerekenler görevlerine göz göre göre ihmal etmişlerdir.

Sayın Reis Bey;

Yıllardır kamuoyunu meşgul eden bu müessif vakanın delilleri hazırlıktaki delillerden ibaret kalmamalıydı; bunu bir hukukçu ve meslektaş olarak temenni etmekteyim. Binaenaleyh yedi yıldır birlikte izlediğim iddia makamının bu davada hazırlık tahkikatı sırasında Sivas'ta mahalli yetkililerin de elde ettiği delillere tek bir delil ilave edememesini kayda değer buluyorum. Bu yönüyle 25 yıllık meslek hayatımda öğrendiğim her şeyin burada geçersiz kaldığını üzülererek söylemek zorundayım; hiç olmazsa polisler kadar yakın mesafede görev yapan askerler ve 35 jandarmanın ortaklaşa teşhisleri sağlanarak dosya ikmal edilmeliydi. Nedense bu görev yerine getirilmedi; hâlbuki bu geçersiz ve hukuken malul mütalaa nazara alınarak hüküm tesisi halinde bizler yargılamanın sonuna yaklaşırken sanki Muhsin Erbaş da hayatının sonuna yaklaşmakta. Hangi suçtan? Mütalaa göre 37 insanın hayatını değil, laik Cumhuriyeti yok etmeye teşebbüs suçundan. Ortada 37 insanın yüreklerimizi yakan acısı dururken hadiseyi laik düzeni değiştirme şeklinde nitelemek, insan hayatını hiçe saymak sayılacağından bu mütalaa evrensel insan hakları ve hukukuna da aykırıdır.

Keşke 37 insanın hayatı sistemin üstünde ve öncelikle tutulsaydı. Çünkü bütün rejimler ve sistemler netice itibariyle insanlar için değil midir? Bu yönüyle mütalaa hukuki ve gerçekçi izler yerine son derece ideolojik izler taşımakta. Hâlbuki kamu avukathğı denilen savcılık görevi tüm ideolojilerden uzak tarafsız ve kamusal vicdanın tatminini gerekli kılmakta. Kamu

vicdanının teşrihi kabil olsaydı günlük hayatta başkalarına sıkça rastladığımız Sivas'taki yürüyüş ve protestoların hiç kaile alınmadığını, buna mukabil sarılması gereken yaranın vefat edenlerin bıraktığı derin yaralar olduğu bedahetle sabit olacaktı. Sayın heyetinizin ve iddia makamının da öz vicdanındaki düşüncesinin bu olduğuna kesinlikle kaniyim.

Ve müdahil vekilleri; onlardan da göremedik gerçek suçluları ortaya çıkarma konusundaki bir hukukçu dikkatini. Onlar da tevarüs ettikleri sığ bir duygusallıkla yaklaştılar olaylara. Büyük bir zayıflık içerisinde... Belki birileri idam cezası alsa -ki o birilerinin suçlu olup olmadığının ne önemi var; "öteki" diye nitelendirilenlerden olması yeterli. Hukukçu vicdanı böyle bir şeyle takas edildiğinde karşılaşılan şey ne acınası. Şunu içtenlikle merak ediyorum ben: Bu meslektaşların hiç ilgisini çekti mi acaba... Müvekkilimin bu olayla bir ilgisinin olup olmadığı. Yoksa müvekkillerine karşı bu davadan kaç idam çıkartabildikleriyle mi öğünecekler. Evet, bu tuzağa geldiler onlar da. Sonsuz dek yüreklerini acıtacak bir şeye sahip olacaklarını umursamayarak...

Evet, o müşteki vekilleri ki askeri yargıçların DGM'lerden uzaklaştırılmasının Mecliste görüşüldüğü saatlerde, tutanaklara "sivil mahkemelerde askeri yargıçların yerindeliliğini savunan" sözleriyle tarihe geçmeyi tercih ettiler. Bir DGM salonunda "askeri yargıcı son savunanlar olmayı umursamadılar bile. Bir hukukçu olarak ne kadar çelişkiye düştüklerini üzülerek gördük o gün.

Sayın Heyet;

Öteden beri medyanın ve yanlı bürokratların ileti miyle kamuoyunda bizlerin, Sivas'taki "olayları" sav unduğumuz yönünde kısır ve hukuk dışı bir görüş geliştirildi ve yerleştirildi. Davanın başından beri yazılı ve sözlü tüm beyanlarımda olaydan duyduğum derin ıstırabı fırsat buldukça dile getirdim. Sivas'ta hayatını kaybeden 37 insanımızın elim akıbet ve hatıraları kar şısında, baştan beri hiçbir şey yapamıyor ve onları geri getiremiyor olmanın çaresizlik ve acısını bütün ruhum la yaşadığımın bilinmesini yeniden yeniden dilemekte yim. Ancak ne yazık ki elimden bir şey gelmiyor. Bu davada, yargılamanın ilk gününden beri, yoğun bir şekilde ve hiç eksilmeden taşıdığım heyecanımı da, hakikatin mutlaka ortaya çıkarılması gerektiğine dair inanç ve tutkuma bağlayabilirsiniz.

Burada bulunanların da tanıklığıyla şimdi beni; olay/hukuk ayrımının bilincinde bir hukukçu sıfatıyla olayları değil, müvekkilim Muhsin Erbaş'ı ve onun olaylardaki konumunu hukuki açıdan değerlendirmek te ve savunmasını yapmaktayım. Bu yönüyle durdu ğum yerin ve yaptığım işin kutsallığına gönülden ina rıyorum. Şimdiye kadar ki mahkeme kararlarına ve iddianamelere dönecek olursak; her ne kadar sanık isimleri alt alta ve ayrı ayrı yazılmışsa da, verilen hü kûmler ve iddianameler, diğerleriyle birlikte müvekki lim Muhsin Erbaş hakkında da toplu yargılama ve toplu mahkûmiyeti öngören bütüncül bir hükümdür. Bu yönüyle müstakil yargılama hakkını bertaraf et mekte, müvekkilimin olaylardaki farklı ve özel konu munu nazara almamakta ve yansıtmamaktadır.

Özetle; müvekkilim olay öncesine kadar Almanya'da işçi olarak çalışmakta ve ikamet etmekteydi. 1989 Mart ayından beri izin kullanmamıştı; daha önce babası da ayın ülkede işçiydi. Yani aile boyu gurbetçiydiler. İki yıllık yüksek okulu da orada bitirmişti. Karısı ve üç çocuğu ile yıllık iznini geçirmek için baba ocağına, memleketine, yani Türkiye'ye gelmişti. İki oğlunu da memleketinde sünnet ettirecekti. Olaylardan önceki Pazar günü ettirdi de. Zihninde bir eylem veya suç işleme kastı taşımıyordu. Özgürlüklerin Almanya'daki ifade biçiminden de haberliydi. Yaşamdan ve özgürlükten anladığı oradaki gibiydi. Kendisi hasbelkader katıldığı gösteri yürüyüşünde, hadiseden beş gün sonra gözlem altına alınmıştır. Olaydan bir gün sonra Milliyet Gazetesi'nde birinci sayfada vilayet önünde görüldüğü büyükçe bir fotoğrafı da çıkmıştı. Olayların gündüz bölümünde çekilmiş bir fotoğraf. Bu fotoğrafı gören yakınları kaçması için kendisini uyardılar; uyarılara aldırmadı ve kaçmadı. Pasaportu vize istemediğinden elindeki dönüş biletiyle yurt dışına dönebilirdi. Dönmedi. Çünkü suç işlememişti ve suçsuzluğu konusunda kendinden emindi. Bu sebeple kaçmayı aklından bile geçirmedi. Tek başına yargılansaydı, izinsiz gösteri yürüyüşüne katılmaktan belki ceza alabilirdi, ama şimdi ölüme yargılı. Bu keyfiyetin sebebi toplu yargı ve kolektif cezalandırma şeklindeki hukuk dışı mantıktan başkası olamaz. Ne yazık ki bu mantık sayesinde hukuk ilmine yeni bir kavram, kolektif sorumluluk kavramı da sokulmuş oldu.

Gerek toplu yargılamanın hukuka aykırılığından ve gerekse Muhsin Erbaş'ın kişisel özelliklerinden kay-

naklanan tüm bu şüpheli hususlar yargılama sürecinde tarafımızdan sürekli dile getirildiği halde ilgililer nezdinde tartışmaya değer bulunmadı ve değerlendirilmedi. Hatta ciddiye bile alınmadı. Bu gerçeği; ilk kararınızda savunmaya sekiz satırdan oluşan minik bir bölüm ayırmanızdan da anlayabiliyoruz. “Eğer dosyadaki bir öge sizi kuşkulandırıyor, kaygılandırıyor, gerçeğe ulaşmaktan alıkouyorsa, bir sözcükle az da olsa kuşku içindeyseniz, sanığı aklamakta duraksamayınız. Bir suçluyu özgürlüğüne kavuşturmak bir suçsuzu cezalandırmaktan yük kere daha iyidir. Kamuoyunun ne önemi var! Kimsenin sizden hesap sormaya hakkı yoktur! Vicdanınızdan başka! (a.g.e., s. 95) Kamuoyunu tatmin etme telaşın önceki kararında açıkça dile getiren Mahalli Mahkemeye karşı ünlü davaların avukatı R. Filoriot’un yukarıdaki görüşlerine katılmamak elde değil. Bu şartlar altında yıllarca tadını çıkara çıkara sürdürülen yargılamanın arkasına gizlenip, idamını isteyerek bir masumu hırpalamak ne trajik. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kabul etmese de DGM bir yargı organıdır. “Yargı organı bir yasayı kargaşa ölçütüne göre değerlendiremez. Ülkeyi kurtarma kaygısıyla yorum yapamaz. Bu onun işi değildir. Yargının işi yasaları hukuka uygun bir biçimde uygulamaktır. Ülkeyi kurtaracak düzenlemeler siyasal organın işidir. “Ne var ki siyasal organ, yani devlet olay günü ortaya çıkmamış, ayaklarının ucuna basarak sızışmayı tercih etmiştir.

Sayın Reis ve Sayın Üyeler:

Müvekkilim Muhsin Erbaş, polis ifadelerinde, savcılık ifadesinde ve huzurunuzda verdiği müteaddit ifadelerinde birbirini nakzetsiz beyanlarıyla olaylara saat 17.30'a kadar katıldığını, yürüdüğünü, tekbir getirdiğini samimi bir şekilde ikrar etmiştir. Kendisi hakkında topladığımız deliller inandırıcı değildir; aramalardan da hiçbir şey elde edilmemiştir; ifadelerine başvuru yetkililerin çoğu, çelişkili ve tutarsız teşhisleri, mesnetsiz ve dayanaksız anlatımlarıyla mahkemenin nezdinde bile güvenlerini kaybetmişlerdir. Müvekkilim az önce söylediğim gibi saat 17.30'a kadar gösterilere katılmaya bir temel hak olarak görmüş ve nitelendirmiştir. Ne var ki kendisi mütalaya göre TCK 146/1 maddesinden yargılanmaktadır.

CMK sanığa, ifadelerini değiştirme ya da polisteki ifadesini kabul etmemeyi bir hak olarak tanısa da, genel olarak mahkemeler sanığın polisteki ifadesine itibar ederler. Çünkü bu ilk ifade olayın sıcaklığını ve sanığın samimi itiraflarını içerdiğine dair beşeri bir kanaat vardır. Görüldüğü gibi müvekkilimin bütün ifadeleri birbirinin aynıdır.

Daha önce bu mahkemenin verdiği kararın 169. ve 170. sahifesinde videodaki gece ve gündüz çekimlerinden yapılan teşhislerde de teşhis olunamadığı bellidir. Kamu tanığı sıfatıyla dinlenen emniyet güçleri de müvekkilimi olayların en fazla saat 16.00'a kadar devam eden kısmında gördüklerin söylemişlerse de bu hususu müvekkilim de samimi biçimde ikrar etmiştir. Sadece bu samimi ikrar bile TCK m. 59'un uygulanması için yeterlidir.

Aslında emniyet güçleri izinsiz yürüyüş yapan topluluğa dağılmaları için ikaz etmesine rağmen direnen kişileri o sırada yakalarsa 2911 sayılı kanuna göre suç oluşur. Bu uyarıya ihtiyaç duymadan topluluğun sarf ettiği küfürlü bağırmalardan rahatsız olarak kendiliğinden olay mahallini terk eden müvekkilim 2911 sayılı kanunu bile ihlal etmiş sayılamaz.

Daha önce mahkemeniz 2911 sayılı kanuna göre bir kısım sanıklar için tayin ettiği cezanın gerekçesini “bu sanıkların olayın meydana geldiği Madımak Oteli’ne çok uzak olmalarına” dayandırmış. Bu isabetli bir gerekçedir. Ancak müvekkilimin de bu değerlendirmeden yararlandırılması gerekir. Kasetten görüldüğü kadarıyla, bir kişi dışında herkes otelin dışında ve belli bir mesafede yer almaktadır. Başından beri verdiği bütün ifadelerinde tutarlı ve çelişkisiz beyanlarda bulunan müvekkilimin olaylara bilfiil katıldığı kesinlikle kanıtlanmamıştır. Kendinin; 2911 sayılı kanun dururken TCK 146. maddesiyle tecziyesi cihetine gidilmesi herkesin kanun önündeki eşitliğine ters düşmektedir.

Bu sebeple dosya kapsamına göre yakalanamayan asıl suçluların hak ettikleri cezanın, onların yerine ele geçirilmişken müvekkilim Muhsin Erbaş’a yükletilmesi kanayan yarayı dindirmeye, acı ve ıstırapları gidermeye, kamu vicdanını tatmine kifayet etmeyecektir. Aksine, acı ve ıstıraplara yenilerini ekleyecektir.

Bu davada Muhsin Erbaş için verilecek en isabetli karar, olsa olsa izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmaktan mahkûmiyet, sair suçlardan beraat etmesidir.

Sayın Reis;

Bu mahkeme istemeyerek vereceği bir ceza kararı için takdir yetkisi dahilindeki hafifletici sebepleri kullanmak zorunda bana kalırsa. “Daha adil nasıl olunabilir”i hiç olmazsa burada deneyebilir. Daha iki celse önce, bu salonda ve müvekkilimin gözleri önünde yaşlı babasına saldırılıp hırpalandığı, dövüldüğü ve küfredildiği halde, öfkesini yutarak oturduğu yerden tepkisiz fakat vakarlı bir şekilde izlemiş olması da, 59. maddenin uygulanmasına yeterli değil mi Sayın Mahkeme için? Mahkeme kendine yasanın tanıdığı bu yetkiyi kullanmayacaksa ikna edici bir gerekçe göstermeli o zaman.

Daha önce, toplu yargılamanın tabii sonucu olarak müvekkilim hakkında 59. madde uygulanmamıştı. Şaşırtıcı gerekçe şuydu: Bazı sanıkların duruşmada olay çıkarması, karar celsesinde heyete bir şeyler atılması, vesaire. Ceza davasında suç ve cezanın şahsiliği gibi ceza hukukunun en temel ilkesi bu kararda açıkça ihlal edilmişti. 124 sanıklı davada bazı sanıkların taşkınlığı tüm sanıklara teşmil edilerek, kamu vicdanı bahanesiyle müvekkilim TCK m. 59’dan yararlandırılmamış, hukukun bu yolla çağın gerisine düşürülmesine razı olunmuştu. Razı olunmuştu; çünkü bir ülkenin uygarlık seviyesi sadece mimariden, resim, müzik ve edebiyatından, bilim ve teknolojisinden anlaşılmaz. Yargısından da anlaşılır. Madem bu devlet yürüyüşe katılan 15.000 kişi yerine ele geçen 124 kişiyi yargılamakla yetiniyor, o halde bu 124 kişi içinden 59. maddenin uygulanmasını hak etmeyenleri ayıklamayı da bilmek zorundadır.

Sadece bir paragraf içinde, topluca ve tüm sanıklar-la birlikte müvekkilimin TCK m. 59'un sağladığı im-kândan mahrum bırakılması asıl kamu vicdanının sızlatılmasıdır. Zira, geçmişteki hal ve tavırlarıyla ör-nek bir aile reisi olup, yıllarca yurt dışında oturan ve 1989 senesinden beri beş yıl sonra ilk defa memleketi-ne gelen müvekkilim afaki bir kanaatle indirimden yararlandırılmazsa o takdirde konuyu hukuken kimse izah edemeyecektir. Bu kabil yapay gerekçe yerine doğrudan ve gerekçesiz olarak bu hakkın elinden alınması ilkinde göre daha anlaşılır bir tutumdur. Çün-kü bu sayede birinci durumdan kendisine yapılan hak-sız isnat ikinci yolla bertaraf edilecektir. Keşke olay-dan bir hafta öncesine rastlayan iki oğlunun sünnetini, beş yıldır gelmediği Sivas yerine gurbette yaptırsaydı.

Sayın Mahkeme Heyeti:

Ülkemizde yargının bağımsız olmadığına dair ka-muoyu ve yönetimde çok ciddi endişe ve şüpheler ta-şındığını hepimiz biliyoruz. Bu ortamda yaptığım bu savunmanın doğuracağı neticelerden doğrusu kuşku-luyum ve emin değilim; yine de vicdanımın sesine ku-lak veriyor ve diyorum ki:

Böylesine önemli bir davada, daha dikkatli, daha rikkatli, kılı kırk yaran, eğriyi doğrudan ayırma nok-tasında hassas bir kuyumcu terazisinden de daha has-sas olunması gerekirken hiçbir hukuki derinlik taşı-mayan bozma metninde bilimsel ve hukuki yorumların göz ardı edilerek, kişisel görüşlerin öne çıktığı buna karşı hukukun tartışmasız çok gerilerde kaldığı açıkça ve ilk bakışta gözlenmektedir. Bu verilere istinaden

verilen son derece ön yargılı mütalaa doğrultusunda idamı öngörülen müvekkilim için son sözü ünlü düşünür Sartre'a bırakıyorum. Sartre "Sınırın beri tarafında birisini öldürürseniz katil, öbür tarafında öldürürseniz kahraman ilan edilirsiniz." demiş.

Bir metafor olarak andığım Sartre'ın bu sözlerine göre müvekkilimin, ilgililerin çizdiği kişisel sınırın ne tarafına düştüğüne dair yargıyı ve hükmü tarihten başka bırakacak bir merci bulamıyorum.

Mahkemeye de konuşmak istiyorum son olarak; bu yargılamada sıradan masum bir adamdan bir kahraman çıkarmak için her şey yapıldı. Elimizde şimdi bir kahraman var. Tüm suçsuzluğuyla mahkemeye direnen ve yalan söyleyerek pes etmeyen bir adam: Muhsin Erbaş. Bu dava süreci hayatın değil, ölümün yanında karanlıktan yana yaptı seçimini baştan beri. O tona razı olundu. Herkes sakladığı yüzünün bu alacakaranlıkta gizlenmesine razı oldu. Yine de herkese umut verecek ve herkesi yönlendirecek bir hüküm kurmak sizin elinizde.

Ve şu hususu bir kez daha belirtmek istiyorum ayrıca. Ben de acı çekiyorum. Sivas'ta ölenler adına. Ama hukukçuluğumdan ödün vermeden, akıllı bir acı. Ve ölenlerin acısını nasıl paylaştığımın fark edilmesini isterdim. Çünkü ölenler arasında bu ülkenin düşünsel damarını, türkü damarını, şiir damarını zenginleştirenler de vardı kuşkusuz. Evet, bir yargılama yapılmalı ve gerçek suçlular hak ettikleri cezayı almalıydılar. Bir hukukçu bundan başkasını da düşünemez. Ama suçlular cezalandırılmalıydı. Birileri cezalandırılmak zorunda kalmamalıydı. Bu mahkeme gerçek suçlula-

rı bulma konusundaki yetersizliğini kabul etmektense, kestirmeden gitmeyi seçti yıllardır. Bu ülkenin hukuk yarınına daha değerli bir miras yaraşırda bana kalırsa. Evet, bu davada yedi yıl değil yetmiş yedi yıl yargılama yapılsa da, verilen nihai karar beraat ve özür olmadıktan sonra kimse inandırılmaz diyorum bu yargılamaya. Ve bu savunmayı yapma onuru bile yetiyor bana; tüm kuşkularıma rağmen bu mahkemenin tüm ilgililerine de kendilerine düşeni yapmasını öneriyorum.

Adaletin her şeyden, kendinizden bile özgürleşerek gerçeğe bağlılıkla olabileceğini vurgulayan Zola'nın eski bir adalet savaşçısının hepimizi yüreklendiren birkaç cümlesiyle sözlerime son vereceğim. Ama önce adaletin o görklü kavramın tüm ön yargıların ve kişiselliklerin dokunamayacağı bir yerde durduğunu yeniden yeniden vurgulayarak. Ve bunun tersi var olursa mitolojideki Medusa'nın kendi imgesini gördüğünde korkudan öldüğünü anımsayalım ve biz de adalet diye hazmetmeye çalıştığımız şeyle neye dönüştüğümüzü bir görebilsek bu salondaki tüm hukukçular olarak ve görebilsek o görünmeyen yüzümüzü korkudan değil, tarihin uzun yıllara bulaştırıp çoğaltacağı bu utançtan ölürdük belki de.

“Hiçbir topluluğun aracı olmamak, tek başına yürümek yalnızca vicdanın sesini dinlemek ne güzel şey, insan yalnızca gerçeğe gönül vermeli ve gerçek yolunda dosdoğru yürümelidir. Gerçek yüzünden dünya sarsılrsa, gökyüzü yerle bir olsa yine de yalnızca gerçeği sevmelidir.” diyor Zola. (22.12.1990, L'aurore, Zola, *Fransa Cumhurbaşkanı'na Mektuptan*)

Savunmamı burada bitirirken Pir Sultan Derneği ve yandaşları ile Aziz Nesin ve beraberinde Selman Rüşdi'nin -düşünce örneğinde belirtilen tesir ve tahrikiyle katıldığı- olay günü 17.30'dan sonra yürüyüşlerin dışında kalan, bu saate kadar yapılan gösterilere 15000 kişiyle birlikte katılması anlaşılır olan cebinde pasaportu, uçak bileti hazır olmasına rağmen yurt dışındaki işine dönmeyen yani kendini suçlu görmeyen ve kaçmayan müvekkilim Muhsin Erbaş'ın bihakkın beraatına, haksız yere tutuklandığı için mağduriyetlerinin tazminine karar verilmesini dilemekteyim.

Aksi halde savunmam hakikatin ortaya çıkması ve gerçeğin tespiti için mahkemeyi coşkulu bir arayışa yöneltmeye yetmediğinden Zola gibi bir hukuk fedaisinin ortaya çıkmasını beklemek gerekecek. Bilindiği gibi Zola, yıllar süren mücadelesiyle Drefyus davasının Fransa'da aydınlığa çıkmasını sağlamıştı.

Size ve burada bulunanlara saygılarımla.

26.10.1999

Muhsin ERBAŞ Müdafii
Av. Muhammet Emin ÖZKAN

AVUKAT
Muhammet Emin ÖZKAN

YARGITAY 9. CEZA DAİRESİ
SAYIN REİSLİĞİNE
2000/3160

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 1999/5
Esas, 2000/87 Karar sayılı, 16.06.2000 tarihli Sivas
Olaylarına dair mahkumiyet kararına karşı

TEMYİZ

Sunan
Av. Muhammet Emin ÖZKAN

Sanık
Muhsin ERBAŞ

Sayın Reis ve Sayın Üyeler,

Ankara 1 No'lu DGM, üçüncü kez gönderdiği Sivas olayları dosyasını, öncekiler gibi, umulmadık hatalarla dolu yeni bir kararla incelemenize sunmuştur. Usul ve yasayı hiçe sayarak verilen bu sonuncu kararın da dairenizce bozulması gerekmektedir. Şöyle ki:

-I-

Heyetiniz; yeni baştan incelenmesi için, bir önceki kararımı bozarak dosyayı mahalli mahkemeye iade etmişti. Mahalli mahkeme, yargılamayı yeniden başlatması gerekirken, konuyu, bozma kararındaki “Nüfus Müdürlüğü'nün mührünün okunamaması” ile sınırlı tutmuştur. Bu tutumun Usul Kanunu 326. maddesiyle tayin ve tespit olunan prosedüre aykırılığı açıkça ortadadır.

Ayrıca, 20.08.1999 tarihli celsede tevsi-i tahkikat talebi sunmam için mehil verilmişse de 17.09.1999 tarihli celsede buna dair verdiğim dilekçe incelenmeden ve anında reddedilmiştir. Buna gerekçe olarak da Yargıtay bozma sebebi gösterilmiştir.

Talebin yerindeliği, gerekliliği ve haklılığı tartışılmayarak kısa yoldan verilen kanun dışı bu ret kararının gerekçesi de usulün 307. maddesine aykırıdır.

Çünkü yüksek mahkemenin bozma kararı, tevsî-i tahkikat talebini kısıtlayan ve reddeden bir anlam içermektedir.

Yargıtay bozma kararı, tevsî-i tahkikat talebinin reddine olanak verirse; o takdirde söz konusu talep için mehil de verilmeyerek, aynı gerekçeyle ve en baştan bu hakkın yok edilmesine de imkân verecek demektir.

Bu sebeple, talebin reddi Yargıtay bozma kararına dayandırılmayacağı gibi, sonucun nasıl olsa değişmeyeceği görüşüne de dayandırılmaz. Çünkü önümüzde duran, her an her şeyin değişebileceği önemli bir ceza davasıdır. Sonucu da müvekkilim için ölüm kalım meselesidir. Bozma üzerine yeniden ve en baştan bakılması gereken davada, mahalli mahkeme bu yasal tertibi bozamaz. Aksi halde, Nüfus Müdürü'nün mührünü dairesiz de ikmal ettirerek hükmü onama cihetine gidebilirdi. Ama gitmedi. Demek ki heyetinizce de davanın yeni baştan ele alınması benimsendi.

Buna göre, tevsî-i tahkikat talebi için mehilin neden verildiği, sonra da bir çırpıda niçin reddedildiği hem yasaya aykırı hem de anlaşılması güç bir tutum olarak değerlendirilmesi gerekir.

CMUK'un 307 ve 326. maddeleri ihlal edilmese ve tevsî-i tahkikat talebim kabul edilerek yasaya uysaydı bakınız neler değişecekti:

a- Davanın en önemli delili sayılan video kaseti taraflara açık biçimde sinevizyon ile gösterilecek ve müvekkilim Muhsin Erbaş'ın en geç 17.30'da olay mahallini terk ettiği ortaya çıkacaktı.

b- Mahalline yapılacak tatbikat ve keşifte otelin iç mekanı ve coğrafi konumu tespit edilerek tanık beyanlarının doğru olmadığı saptanacaktı.

c- “Eğer kurtulmayı isteseydik... Daha ilk taş atılmadan birer, ikişer kısa aralıklarla Madımak’ı terk edebiliriz.” (Battal Pehlivan)

“Daha onların yürüyüşe geçtikleri an otel boşaltılabildi.” (Hidayet Karakuş) şeklinde basında çıkanlarla huzurda verilen tanık beyanları arasındaki çelişkiler açıkça ortaya çıkacaktı. Bu sayede olayları örten sır perdesi biraz olsun aralanacaktı.

d- Sivas Davası, ülkemizde mahalli keşif ve olay tatbikatı yapılmayan tek dava olma niteliğini kazanmayacaktı.

e- Olayların en yakın mesafeden gerçek tanıkları 35 jandarma eri de dinlenerek teşhislerdeki usulsüzlük ve haksız uygulama giderilecekti.

f- Görkemli Sivas Cumhuriyet Meydanı’nı kuşatan Valilik Binası, Kongre Binası, Orduevi, Adliyeler, Karargah, PTT, Emniyet Birimleri muhtelif büst ve heykellere saldırmazken, ara sokaktaki Madımak Otelinin devleti temsil edemeyeceği anlaşılacak ve bu davada TCK 146 uygulanmayacaktı.

g- Müvekkilim Muhsin Erbaş’ın olaylardaki yeri ve eyleminin ne olduğu ayrıca ve açıkça belirlenecekti.

Sayın Reis;

Teamüle göre yüksek mahkeme; gönderilen dosyaları öncelikle usulden daha sonra da esastan incelemekteydi. Bu davada söz konusu geleneğin de dışına çıkıldı.

Önce esastan akabinde mührün okunmaması sebebiyle usulden bozuldu. Bu yüzden yargılama iki sene uzadı. Oysa davadaki evraklar değişmemişti. Usul hatalarına esasa dair bozma kararında değinilebilirdi. Dikkat edilmedi. Taleplerim istikametinde şimdi vereceğiniz yeni bir bozma kararıyla uzamaya yatkın bu davada belki de hakikat ortaya çıkacak ve birlikte verdiğimiz sekiz yıllık emeğin adalete katkısı sağlanacaktır.

-II-

Abdullah Öcalan davasında heyete ilaveten 4. bir sivil hâkimin duruşmayı izlemesi yasaya uygun bulunarak yüksek mahkemenin onayından geçmiştir. Yargılama tekniği açısından benzer nitelikteki bu davada da 4. sivil hâkim bulundurulmasını hatta askeri hâkimin çekilmesini talep etmiştim. Bu talebim, usulün, yargılamada yetkisiz hâkim bulundurulmasını yasaklayan ve bozma sebebi sayan 308/1-2'ye dahası değişen şekliyle Anayasaya aykırı biçimde 18.06.1999 tarihli ara kararıyla reddedildi. Burada ihlal edilen CMUK ile birlikte temel kanun yani Anayasa'dır.

Kararın bu yönüyle de bozulması gerekmektedir.

Sayın Reis ve Sayın Üyeler:

Söyledim, defalarca söyledim. Her fırsatta dile getirdiğim halde, dikkate alınmadığı yolunda endişelerimin hala geçerli olduğu ve bu defa dikkate alınır umuyla tekrarlamak ve ortaya koymak istediğim bir nokta daha var:

Müvekkilim Muhsin Erbaş, olay öncesine kadar Almanya'da işçi olarak çalışmakta ve ikamet etmek-

teydi. 1989 Mart ayından beri beş yıldır izin kullanmamıştı; daha önce babası da aynı ülkede işçiydi. Yani aile boyu gurbetçiydiler. İki yıllık yüksek okulu da orada bitirmişti. Karısı ve üç çocuğu ile yıllık iznini geçirmek için baba ocağına, memleketine, yani Türkiye'ye gelmişti. İki oğlunu da memleketinde sünnet ettirecekti. Olaylardan önceki Pazar günü ettirdi de. Zihninde bir eylem veya suç işleme kastı taşımıyordu. Özgürlüklerin Almanya'daki ifade biçiminden de habberliydi. Yaşamdan ve özgürlükten anladığı oradaki gibiydi. Kendisi hasbelkader katıldığı gösteri yürüyüşünde, hadiseden beş gün sonra gözlem altına alınmıştır. Olaydan bir gün sonra Milliyet Gazetesinde birinci sayfada Vilayet önünde görüldüğü büyükçe bir fotoğrafı da çıkmıştı. Olayların gündüz bölümünde çekilmiş bir fotoğraf. Bu fotoğrafı gören yakınları kaçması için kendisini uyardılar; uyarılara aldırmadı ve kaçmadı. Pasaportu vize istemediğinden elindeki dönüş biletiyle yurt dışına dönebilirdi. Dönmedi. Çünkü suç işlememişti ve suçsuzluğu konusunda kendinden emindi. Bu sebeple kaçmayı aklından bile geçirmedi. Tek başına yargılansaydı, izinsiz gösteri yürüyüşüne katılmaktan belki ceza alabilirdi, ama şimdi ölümle yargılı. Bu keyfiyetin sebebi toplu yargı ve kolektif cezalandırma şeklindeki hukuk dışı mantıktan başkası olamaz. Ne yazık ki bu mantık sayesinde hukuk ilmine yeni bir kavram, kolektif sorumluluk kavramı da sokulmuş oldu.

Gerek toplu yargılamanın hukuka aykırılığından ve gerekse Muhsin Erbaş'ın kişisel özelliklerinden kaynaklanan tüm bu şüpheli hususlar yargılama sürecinde tarafımızdan sürekli dile getirildiği halde ilgililer

nezdinde tartışmaya değer bulunmadı ve değerlendirilmedi. Hatta ciddiye bile alınmadı. Bu gerçeği; ilk kararda savunmaya sekiz satırdan oluşan minik bir bölüm ayrılmasından da anlayabiliyoruz. “Eğer dosyadaki bir öge sizi kuşkulandırıyor, kaygılandırıyor, gerçeğe ulaşmaktan alıkoyuyorsa, bir sözcükle az da olsa kuşku içindeyseniz, sanığı aklamakta duraksamayınız. Bir suçluyu özgürlüğüne kavuşturmak bir suçsuzu cezalandırmaktan yüz kere daha iyidir. Kamuoyunun ne önemi var! Kimsenin sizden hesap sormaya hakkı yoktur! Vicdanınızdan başka!” Kamuoyunu tatmin etme telaşının önceki kararında açıkça dile getiren mahalli mahkemeye karşı ünlü davaların avukatı R. Filoriot’un yukarıdaki görüşlerine katılmamak elde değil. Bu şartlar altında yıllarca sürdürülen yargılamanın arkasına gizlenip, idamını isteyerek bir masumu hırpalamak ne trajik. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kabul etmese de DGM bir yargı organıdır. “Yargı organı bir yasayı kargaşa ölçütüne göre değerlendiremez. Ülkeyi kurtarma kaygısıyla yorum yapamaz. Bu onun işi değildir. Yargının işi yasaları hukuka uygun bir biçimde uygulamaktır. Ülkeyi kurtarma kaygısıyla yorum yapamaz. Bu onun işi değildir. Yargının işi yasaları hukuka uygun bir biçimde uygulamaktır. Ülkeyi kurtaracak düzenlemeler siyasal organın işidir. “Ne var ki siyasal organ, yani devlet olay gün ortaya çıkmamış, ayaklarının ucuna basarak sıvışmayı tercih etmiştir.

Sayın Reis ve Sayın Üyeler;

Müvekkilim Muhsin Erbaş; poliste, savcılıkta ve huzurda verdiği müteaddit ifadelerinde birbirini nak-

zetmeyen beyanlarıyla olaylara saat 17.30'a kadar katıldığını, yürüdüğünü, slogan attığını samimi bir şekilde ikrar etmiştir. Kendisi hakkında toplanan deliller inandırıcı değildir; aramalardan da hiçbir şey elde edilememiştir; ifadelerine başvurulmuş yetkililerin çoğu, çelişkili ve tutarsız teşhisleriyle, mesnetsiz ve dayanaksız anlatımlarıyla mahkeme nezdinde bile güvenlerini kaybetmişlerdi. Müvekkilim az önce söylediğim gibi 17.30'a kadar gösterilere katılmayı bir temel hak olarak görmüş ve nitelendirmiştir. Ne var ki kendisi TCK 146/1. maddesine göre ölüme mahkûmdur.

CMUK sanığa, ifadelerini değiştirme ya da polisteki ifadesini kabul etmemeyi bir hak olarak tanısa da, genel olarak mahkemeler sanığın polisteki ifadesine itibar ederler. Çünkü bu ilk ifade de olayın sıcaklığını ve sanığın samimi itirafların içerdiğine dair beşeri bir kanaat vardır. Görüldüğü gibi müvekkilimin bütün ifadeleri birbirinin aynıdır. Mahkemenin daha önce verdiği kararın 169. ve 170. sahifesinde videodaki gece ve gündüz çekimlerinden yapılan teşhislerde de teşhis olunamadığı bellidir. Kamu tanığı sıfatıyla dinlenen emniyet güçleri de müvekkilimi olayların en fazla 16.00'ya kadar devam eden kısmında gördüklerini söylemişlerse de bu hususu müvekkilim de samimi biçimde ikrar etmiştir. Sadece bu samimi ikrar bile TCK md. 59'un uygulanması için yeterlidir.

Ashında emniyet güçleri izinsiz yürüyüş yapan topluluğu dağılması için ikaz etmesine rağmen direnen kişileri o sırada yakalarsa 2911 Sayılı Kanun'a göre suç oluşur. Bu uyarıya ihtiyaç duymadan topluluğun sarf ettiği küfürlü bağırılardan rahatsız olarak ken-

diliğinden olay mahallini terk eden müvekkilim 2911 Sayılı Kanun'u bile ihlal etmiş sayılamaz.

Ankara DGM 2911 Sayılı Kanun'a göre bir kısım sanıklar için tayin ettiği cezanın gerekçesini "bu sanıkların olayın meydana geldiği Madımak Oteli'ne çok uzak olmalarına" dayandırmıştı. Bu isabetli bir gerekçedir. Ancak müvekkilimin de bu değerlendirmeden yararlandırılması gerekir. Başından beri verdiği bütün ifadelerinde tutarlı ve çelişkisiz beyanlarda bulunan müvekkilimin olaylara bilfiil katıldığı kesinlikle kanıtlanmamıştır.

Kendinin; 2911 Sayılı Kanun'un dururken TCK'nın 146. maddesiyle tecziyesi cihetine gidilmesi herkesin kanun önündeki eşitliğine ters düşmektedir.

Bu sebeple dosya kapsamına göre yakalanamayan asıl suçluların hak ettikleri cezanın, onların yerine ele geçirilmişken müvekkilim Muhsin Erbaş'a yükletilmesi kanayan yarayı dindirmeye, acı ve ıstırapları gidermeye, kamu vicdanını tatmine kifayet etmeyecektir. Aksine, acı ve ıstıraplara yenilerini ekleyecektir.

Bu davada Muhsin Erbaş için verilecek en isabetli karar olsa olsa izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılmaktan mahkûmiyet, sair suçlardan beraat etmesi idi.

Sayın Reis:

Mahalli mahkemenin isabetsiz şekilde verdiği ölüm cezası kararı için, takdir yetkisi dahilindeki hafifletici sebepleri, kullanmak zorundaydı bana kalırsa. "Daha adil nasıl olunabilir." Hiç olmazsa burada deneyebilir-

di. Duruşma salonunda ve müvekkilimin gözleri önünde yaşlı babasına saldırılıp, hırpalandığı, dövüldüğü ve küfredildiği halde öfkesini yutarak oturduğu yerden tepkisiz fakat vakarlı bir şekilde izlemiş olması da 59. maddenin uygulanmasına yeterli değil miydi mahkeme için? Mahkeme kendine yasanın tanıdığı bu yetkiyi kullanmayacaksa ikna edici bir gerekçe göstermeliydi o zaman ama gösteremedi.

Önceki kararda da, toplu yargılamanın tabii sonucu olarak müvekkilim hakkında 59. madde uygulanmamıştı. Şaşırtıcı gerekçe şuydu: Bazı sanıkların duruşmada olay çıkarması, karar celsesinde heyete bir şeyler atılması, vs. ceza davasında suç ve cezamn şahsiliği gibi ceza hukukunun en temel ilkesi bu kararda açıkça ihlal edilmişti. 124 sanıklı davada bazı sanıkların taşkınlığı tüm sanıklara teşmil edilerek, kamu vicdanı bahanesiyle müvekkilim TCK 59'dan yararlandırılmamış, hukukun bu yolla çağın gerisine düşürülmesine razı olunmuştu. Razı olunmuştu çünkü bir ülkenin uygarlık seviyesi sadece mimariden, resim müzik ve edebiyatından, bilim ve teknolojisinden anlaşılabilir. Yargısından da anlaşılır. Madem bu devlet yürüyüşe katılan 15.000 kişi yerine ele geçen 124 kişiyi yargılamakla yetiniyor, o halde bu 124 kişi İçinden 59. maddenin uygulanmasını hak etmeyenleri ayıklamayı da bilmek zorundaydı.

Sadece bir paragraf içinde, topluca ve tüm sanıklarla birlikte müvekkilimin TCK 59'un sağladığı imkândan mahrum bırakılması asıl kamu vicdanının sızlatılmasıdır. Zira geçmişteki hal ve tavırlarıyla örnek bir aile reisi olup, yıllarca yurt dışında oturan ve 1989

senesinden beri, beş yıl sonra ilk defa memleketine gelen müvekkilim afakî bir kanaatle indirimden yararlandırılmazsa o takdirde konuyu hukuken kimse izah edemeyecektir. Bu kabil yapay gerekçe yerine doğrudan ve gerekçesiz olarak bu hakkın elinden alınması ilkinde göre daha anlaşılır bir tutum olacaktı. Çünkü bu sayede birinci durumda kendisine yapılan haksız isnat ikinci yolla bertaraf edilecekti. Keşke olaydan bir hafta öncesine rastlayan iki oğlunun sünnetini, beş yıldır gelmediği Sivas yerine gurbette yaptırıyaydı.

-III-

Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı cezaların ertelenmesine dair 4616 Sayılı Kanun'un, bu dava bağlamında da geçerli olması ve müvekkilim Muhsin Erbaş'ın da bu haktan yararlandırılması gerekir. Hemen tüm başvurular ciddi bulunup Anayasa Mahkemesi'ne gönderiliyorken, göndermeye karar verilmesi talebimin eşitlik ilkesi ihlal edilmeden ciddi bulunmasını ve nihai kararı vermek üzere dosyanın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesini ve verilecek iptal kararının beklenmesini de ayrıca dilemekteyim.

Sonuç: Talebim gibi mahalli mahkeme kararının bozulmasına ve dosyanın Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmesini saygı ile dilerim.

22.03.2001

Avukat Muhammet Emin ÖZKAN

Sanık Muhsin ERBAŞ Müdafii

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

Ankara 1 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesine hitaben
duruşmalar sürdükçe sunulan yazılı taleplerden seçil-
miş  adet

“ARA SAVUNMA”

Sunan

Muhammet Emin ÖZKAN

AVUKAT

Sayın Reis ve Sayın Üyeler:

Beni; adaletin şanına yaraşan o sıcak elbiseyi, insaf elbisesini kuşanarak dinleyeceğinizi umarak başlamak istiyorum sözlerime. Hayır, hayır bu insaf beklentisi, bir suçlu adına tenezzül edilen cinsten bir insaf değil. Böylesi bir insaftan medet umacak en son adamlardan biriyim ben. Yüreklerinizi açmanızı istediğim duygu: Göz göre göre bir masum kurban edilirken hukuk adamlarını ilgilendiren türden akılcı bir insaftan söz ediyorum ben.

Kendimi içinde bulunduğum bu hikayede ve bu kahredici yedi yılın sonunda, bu mahkemeyi Muhsin'in masumluğu konusunda bir arpa boyu bile ilerletememişsen sizlere karşı başka ne diyebilirim ben Muhsin'in masumluğu konusunda beynimin tüm hücrelerinin kanaat getirdiği kesinliği sizlere biraz olsun vaaz edememişsem, bu büyük yorgunluğumu ve ümitsizliğimi "hukuk adamlığı"nızla son kez paylaşmayı isterim.

Daha önce de belirttiğim gibi, mahkemenin baştan beri imtina ettiği olay yeri keşfini kendim yapmak için Sivas'a gitmiştim. Muhsin'in otelde ölenlerle bir ilgisinin olup olmadığını yeniden yeniden bilmeye gerçekten çok ihtiyacım vardı çünkü. Hiçbir ayrıntıyı kaçırmaya özen göstererek ve tüm dikkatimi bu işe teksif

ederek olup bitenleri yeniden yeniden anlamak için olayın geçtiği yerlerde geçirdiğim bu bir hafta, baştan beri iddianame çerçevesinde “masumluluğunu” savunduğum Muhsin Erbaş konusunda düşüncelerimi daha da kesinleştirdi. İstenen idamlar göz önüne alındığında, yargının da aynı gereksinimi duyması beklenirdi bana kalırsa. O zaman iddianamede zikredilen suçun gerçekleşmesi için gerekli mekan, zaman ve kişi açısından ilişki ve illiyetlerin neden göz ardı edildiğini konuşuyor olacaktık burada.

Olay günlerinde, yıllardır uzakta olduğu yurdunda, çocuklarını sünnet ettirmek için bulunan ve çalıştığı Almanya'ya dönüş biletini cebinde taşıyan bir işçinin bu devletin anayasal düzeni ile hesaplaşmasının imkansızlığı konusunda belki de daha az konuşmam gerekecekti. Şu halde tüm illiyet bağlarının baştan beri tutarsız ve arızalı olduğu bu davada müvekkilimin durumunu bir kez daha, bir kez daha incelemeyen karar vermemelisiniz sizler de.

Müdahillere de, Muhsin Erbaş'ın masumluluğuyla ilgilenmelerini öneriyorum. Bu dava bağlamında yaşadıkları büyük acı, bu asgari işi onlardan beklemeye engel değildir diye düşünüyorum. Masum birinin idamını, onların da içinin kaldırmayacağını umuyorum. Evet, onlarla karşı karşıya bulunuyor olsak da, adalet denizinin karşılıklı iki kıyısında duruyoruz, ama aynı denizin kıyılarında.

Evet, verilebilecek bir idam kararıyla, bir daha karşılaşmamak üzere bu dava dosyası önümüzden kaldırıldığında her şey bitiyor gibi görünecek. Ama tüm bunlara rağmen, bir masuma karşı buna cesaret edebi-

lirsek, inanın bu dosya adliye mahzenlerinde unutulup kaybolmayacak. Masum birine verilen böylesi bir ceza-yı insan yüreğinden başka taşıyabilecek bir yer yok. O dosya yüreklerde mutlaka kuytu ve yumuşak bir yer bulacak ve o bulduğu yere sonsuza değin çöreklenecek, orayı acıtarak sürekli orada kalacak.

Varsayalım idam cezası bir öç ise, sırf kafası uyuşmuyor diye devletin bir masumdan alacağı bir öç olmalı. Bu davanın konusu, büyük bir yanıyla kendine bir saldırı karşısında, devletin saldırganı öldürme hakkından yola çıkan bir anlayışla dizayn edildi. Sözde, suçluya karşı devletin öz savunması. Eğer devletin ölüm korkusu salmaya gereksinimi varsa ve Muhsin Erbaş'ın masum olup olmadığına bakılmaksızın bu ceza konusundaki ısrar da bundan kaynaklanıyorsa, cezalandırmadaki bu aşırı sertliğin ve özensizliğin toplumsal yapıda onarılamaz yaralar açacağı da göze alınıyordur herhalde.

Bu dava siyasal bir motivasyonla tabii seyrinin dışında başka bir mecraya sürüklendi. Ben bir hukuk adamı olarak, bu davayı tabii hukuksal mecrasına çevirebilmek için, mahkemenin asli reflekslerine dönerek bu patolojik gerçeklikten kopması gereğine işaret ediyorum burada. Ve yeni baştan adaleti, her şartta mümkün olabilecek adaleti teklif ediyorum sizlere.

Müvekkilimin maruz kaldığı iddianame göz önüne alındığında, sizler bu adli hatayı yaparsanız günahların en korkuncunu işlemiş olacaksınız, diyorum. Yürünlü bu feci yoldan geri dönmelisiniz; aksi halde vicdanlarda asla onaylanmayacaksınız. Yedi yıllık bir uğraşının ardından hukuk adamlarına kıvanç verecek bir karara yürekleniniz lütfen.

AB'ye girme histerisinin aşırı dozda hissedildiği bu ortamda, müvekkilimin idamının engellenmesini adalet gibi görklü bir kavram dururken AB'ye borçlu olmak istemiyorum ben. Geliniz adalet ölçüleri içinde dosya kapsamına göre veremeyeceğiniz bu kararı, adalete, adil bir yargıya borçlanalım.

Evet, bir ordu müdahil vekili karşısında, bu davayı baştan beri siyasal bir davaya dönüştüren iddianameleler karşısında, belki ve varsa mahkemenin bağımsızlığını zedeleyen birilerinin hükümlerine karşısında ve bu davada böylesine apaçık bir masumiyeti yok eden önyargıların tasallutu karşısında bir savunman olarak M. Emin Özkan'ın sesi pek zayıf kalmaktadır bunu biliyorum. Ama buralarda yine de birilerinin beni duymasını bekliyorum yedi yıldır. Sizler, siz Sayın Yargıçlar, bu dava bağlamında tüm bildiklerini sonuna kadar yapma çabasındaki bir savunman açısından, bu sürecin ne kadar yıpratıcı olduğunu sizler de teslim ediniz. Bir başıma olmadan artık zorlandığım bu iş konusunda, sizler de tutması için elinizi artık adalete veriniz.

Evet, beni birilerinin duymasını bekliyorum dedim; çünkü her şeye rağmen, adil olmaya yürekli içi ve yüreği geniş yargıçların bu sesi duyacaklarına, beni anlayacaklarına ve hiç olmazsa kalplerinin derinliklerinde bana hak vereceklerine inanıyorum. Bu inançla müvekkilimin bihakkın tahliyesine karar verilmesini dilemekteyim.

Saygılarımla.

24.12.1999

Av. M. Emin ÖZKAN

Muhsin ERBAŞ Müdafii

AVUKAT

Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NOLU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİNE
1999/5

T. Mevzuu : 16.7.1999 tarihli ara kararı gereği tevsi-i tahkikat taleplerimiz aşağıdaki gibidir.

1- Yürürlükteki sisteme göre ülkemizde polis, Emniyet Müdürü'nün; Emniyet müdürü, Valinin; Vali, Hükümet'in emrindedir. Hükümetleri de TBMM denetlemektedir.

Denetim organı sıfatıyla hazırlanan TBMM Araştırma Komisyon Raporu ortadadır ve Sivas olaylarını yeterince açıklamaktadır.

Mahkemeniz, hiyerarşik düzenin en üstünde yer alan TBMM Araştırma Komisyon Raporunu yok saymış, buna mukabil alt düzeydeki memur ve bürokratların ifadeleriyle yetinmiştir.

Bilindiği gibi polis, devletin polisidir. Mahkeme, devletin güvenlik mahkemesidir. Suç da iddiaya göre devlete karşıdır.

Şu hale göre bağımsız yargı organı sıfatına binaen mahkemeyi bir tarafa koysak dahi; devletin memur ve bürokratları, devlete karşı işlendiği iddia olunan bir suçla ilgili yansız ve tarafsız ifade veremezler. Aksi görüş eşyanın tabiatına ve hayatın akışına aykırıdır. Binaenaleyh;

Olayların en yakın mesafeden ve birebir takipçisi olup, terhisleri sebebiyle şimdi sivil hayattaki yerlerini almış olan askerlerin şahadetine başvurmadan gerçeğin ortaya çıkarılması ve kamu vicdanının tatmini mümkün olmayacaktır.

Müdahil vekilleri de davanın başından beri mağdurları savunacak ve onların haklarını koruyacakken, devleti savunma ve koruma çabası işine girmek suretiyle mahkemenin yönlenmesine katkıda bulunmuşlardır.

Tanıklar, iddia makamı, mahkeme ve müdahil vekillerinden oluşan bu çok güçlü devlet mekanizmasının karşısında müvekkilimin kendini yalnız hissetmemesi ancak bu sivil kişilerin tanıklığına başvurulmasıyla giderilecek ve sonuçta da hakikat bambaşka biçimde bildiklerimizin dışında ortaya çıkacaktır.

2- Dosyada delil olarak bir de videokaseti bulunmaktadır. Bu kaset, gündüz ve gece çekilen bölümleriyle iki kısımdır. Müvekkilim Muhsin Erbaş gündüz çekimlerine bir kereden fazla takıldığı için gece çekiminde de var sayılmıştır. Kendisi Aziz Nesin'e ve düşüncesine karşıdır. Bu sebeple gündüz dahil her makamda ikrar etmiştir. Olayların karanlığa isabet eden bölümüne iştirak ettiğine dair kanıt bulunmamaktadır. Ayrıca kasetin incelendiği döneme göre teknoloji hayli mesafe almıştır. Müvekkilimin hayatına mal olacak bu kasetin tekrar incelenmesi ve sinevizyon gösterimiyle gerçeğin ortaya çıkarılması şarttır.

3- Metin Göktepe, gazi olayları, Malki cinayeti, Barmen davası, Mavi Çarşı gibi davalarla bir kısım ünlülerin kamuoyunun dikkatini çeken şahsi davalara

rında alelacele mahallinde olay tatbikatı yaptırıldığını hep birlikte izliyoruz. Bu ülkede mahallinde olay tatbikatı ve keşif yapılmayan yegâne dava Sivas davasıdır.

Sivas'ta ortaya çıkan olayları, suç sayılan eylemleri ve suçu inkâr etmek olanaksızdır. Ben de inkâr etmiyorum. Ancak gerçek suçluların yakalanmadığına ve müvekkilim Muhsin Erbaş'ın masumiyetine de bir o kadar inanıyorum. Bu sebeple mahkemenin mahallinde olay tatbikatına ve keşif yapılmasına karar vermesini istiyorum. Bu talebin yapılmadan ve mahkemece re'sen keşif ve tatbikat yaptırması gerekirken bu güne kadar neden yerine getirilmediğini de henüz anlayabilmiş değilim.

4- Yedi seneden beri ayda bir kere yargılamak üzere cepheden ve tam karşısında oturtan mahkemenin Sivas sanıklarının teşhis etmesi gerektiğinde yanılmayacağına kani değilim. Sanık vekili sıfatıyla ben de teşhis edemez iken bilahare evinden getirilen müvekkilim hakkında şüpheye düşmeyi gerektiren bu kadar sebebin yanında geçen celse herkesin gözü önünde saldırıya uğrayan yaşlı babasının mahkeme salonunda maruz kaldığı darba dayalı eylem karşısında öfkesini yutması bile mahkemenin kendisi hakkında suçlu veya suçsuz olduğu konusunda şüpheye düşmesi için yeterli bir kanıttır.

Bu inançla yukarıda zikrettiğim hususların ikmaline karar verilmesini tevsi-i tahkikat talebimiz olarak saygı ile arz ederim.

17.9.1999

Sanık Muhsin ERBAŞ

Vekili Av. M. Emin ÖZKAN

AVUKAT
Muhammet Emin ÖZKAN

ANKARA 1 NOLU DEVLET GÜVENLİK
MAHKEMESİ SAYIN REİSLİĞİNE
1999/5

Sayın Reis, Sayın Üyeler;

Eminim sizler de farkındasınızdır. Son zamanlarda duruşmalar sessiz ve sakin geçmeye başladı. Mutluluk veren bu sükûnetin sebebi üzerinde düşünülmesi gerekir. Acaba değişen ne? Bana sorarsanız, davanın başından beri Mahkeme huzurunda her türlü taşkınlığı mubah gören üç sanık şimdi de itirafçı olduklarını söylüyorlar.

Her celsede; müstekilerle çatışan, müdahil vekili meslektaşlarıma sataşan, disiplin dışı davranışlarıyla mahkemeyi uyarı yapma zorunda bırakanlarda bu kişilerdi.

Duruşma sonrası çeşitli sloganlarla bu salonu, sahneyi terk eder gibi terk ederek davaya medyatik boyut kazandıranlar da.

İtirafçıların geçmişteki ısrarlı taşkınlıkları, yaptıkları şovlar ve kavgalar diğer sanıkların suçlanmasını hem kolaylaştırdı hem de olanak sağladı. Nitekim TCK madde 59 bu sebeple tatbik edilmedi.

Jüri sisteminde, başkan üyeleri uyararak, şüpheli bir delilden etkilenmemeleri ve onu yok saymalarını ihtar edebiliyor. Ancak biz bu ülkede yaşıyoruz. Usul ve gelenegimizde başkanın buna dair bir yetki veya yükümlülüğü de bulunmamakta. Binaenaleyh; şimdi ben ha-

tırlamak istiyorum ki; bu üç itirafların baştan beri yarattıkları haksız imajı zihinlerimizden söküp atmadan doğru bir karar istihali imkânsızdır. Hâlbuki bahsettiğim bu zihinsel temizlenmeyi başarabilirsek sonunda göreceksiniz. TCK madde 59 kendiliğinden uygulanır hale gelecektir.

Ayrıca, size ve herkese vicdani delil kavramını da anımsatmak isterim. Müvekkilim ile ilgili gerçek çarpıcı biçimde çarpıtılarak delil diye önümüze konulmasına artık iltifat etmeyiniz. İsnat olunan suçun niteliği itibariyle karşı karşıya getirildiğimiz devletle, hiç olmazsa sizlerin yani adaletin karşısında eşit olduğumuza kabul ediniz. Yargının tarafsızlığına olanak veren bağımsızlık olgusu de bunu gerektirmektedir.

Ezcümle; o dönemin görevlileri suçun cesametini büyütmek suretiyle sorumluluklarını küçültme telaşına düşmüş, bu talihsiz işler olup biterken, görevini savsaklayan ve işinin başına olmayanlar, “devlet” gibi soyut ve kutsal bir kavramın arkasına sığınmışlardır. Hem de yasalara bürünerek.

Mahkemenize yol gösteren Yargıtay bozma ilamının üzerinden uzun yıllar geçti. Bozma kararının istinat ettiği hukuki ve felsefi temel zamanla esaslı biçimde transformasyona ve zaman aşımına uğradı. Zamanla ortaya çıkan yeni ve gerçek terör örgütleri ve çetelerin iç ve dış görünüşleri, planlı eylem biçimleri teçhizat ve donanımlarının mahiyeti müvekkilim için iddia olunan mevhum örgüt suçlamasını gerçekten bertaraf etti.

Teçhizatları, maddi olanakları, teşkilatları ve planlı eylemleriyle ortaya çıkarılan mevhum örgütlere ve faaliyetlerine hiç benzemeyen Sivas olaylarını şimdi

yeniden yorumlamak ve tanımlamak zorunludur. Aksi halde gerçek suç ve terör örgütlerine yargılayacak kanun ve verilecek ceza maddesi bulunamayacaktır.

Elim sonuçları itibariyle kastı aşan bir toplu gösteri olan Sivas olaylarına Selman Rüşdi'ye temsilen Aziz Nesin'den başkası muhatap değildir. Bu gerçeğin artık fark edilmesi gerekir.

Olayların başından sonuna kadar dakika dakika suçsuzluğunu her açıdan ispata nazır olduğumuz Muhsin Erbaş'ın tevsiri tahkikat talebi de sürekli reddedildi. Hem de gerekçe gösterilmeden.

Şimdi ise itiraflar istikametinde iddia makamının talepleri kabul ediliyor ve tahkikat genişletiliyor. Buna dayanarak sunacağımız yeni delillerin toplanmasına karar verilmesini talep ediyoruz. Bu sayede iddia ve savunmanın yargıya olan katkısı eşitlenecektir. Bu talep kabul edilmezse eşitlik ilkesi de kökünden zede-lenecektir.

Sonuç olarak; TCK madde 59'un uygulanmasına engel olan şartlar ortadan kalktığından, nihai kararda bu maddenin tatbikine, iddia makamının kabul edilen talebine izafeten sunacağımız savunma delillerinin toplanmasına; itiraflar geçerli sayılacaksa, öteden beri tekrarladığımız müvekkilim Muhsin Erbaş'ın suçsuzluğuna dair savunma ve tezimiz ispatlanmış sayılacağından, kendisinin hemen ve ivedilikle salıverilmesine karar verilmesini saygı ile dilerim.

25.2.2000

Muhsin ERBAŞ

Vekili Av. M. Emin ÖZKAN